

KERKENBELEIDSPLAN KRUISSHOUTEM

Juni 2017

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	1
INLEIDING	2
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	5
2. FICHE PER KERKGEBOUW	7
2.1. Sint-Eligius in Kruishoutem	7
2.1.1. Identificatie	7
2.1.2. Beschrijving	8
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	17
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	19
2.2. Sint-Gabriëlkerk Marolle, Kruishoutem.....	23
2.2.1. Identificatie	23
2.2.2. Beschrijving	24
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	33
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	35
2.3. Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand in Lozer	36
2.3.1. Identificatie	36
2.3.2. Beschrijving	37
2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	44
2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	47
2.4. Sint-Machutus in Wannegem	50
2.4.1. Identificatie	50
2.4.2. Beschrijving	51
2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	61
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	63
2.5. Sint-Denijs in Lede	64
2.5.1. Identificatie	64
2.5.2. Beschrijving	65
2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	74
2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	75
2.6. Sint-Ursmarus in Nokere	77
2.6.1. Identificatie	77
2.6.2. Beschrijving	78
2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	90
2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	93
3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE.....	95
3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	95
3.2. Plan van aanpak.....	103
BESLUIT.....	103

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Kruishoutem:

- **Sint-Eligiuskerk**, Markt 25, 9770 Kruishoutem
- **Sint-Gabriëlkerk**, Passionistenstraat 13, 9770 Kruishoutem (Marolle)
- **Onze-Lieve-Vrouw van Bijstandskerk**, Lozerstraat 15a, 9770 Lozer
- **Sint-Machutuskerk**, Wannegemdorp 1, 9772 Wannegem
- **Sint-Denijskerk**, Lededorp z.n., 9770 Lede
- **Sint-Ursmaruskerk**, Hovebroekweg 1, 9770 Nokere

Doorlopen traject

Na verschillende overlegmomenten en voorbereidingen tussen het Centraal Kerkbestuur (CKB) Kruishoutem en de Gemeente in het najaar van 2016, werkten Gemeente, CKB en de afzonderlijke kerkfabrieken en het parochieteam, vanaf maart 2017 met begeleiding van het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC), verder aan een **gedragen toekomstvisie** op deze zes kerken. Het Centrum gebruikte hiervoor een stappenplan opgesteld dat als volgt is opgebouwd: opstellen van pastoraal of dekenaal plan (FASE1), dialoog met de gemeentelijke overheid en contactmomenten met de bevolking (FASE 2), opmaak inventarissen en standpunt stuurgroep bepalen (FASE 3), consultatieronde van het ontwerp van parochiekerkenplan (FASE 4), goedkeuring door bisschop en gemeenteraad (FASE 5).

Bij een eerst (gratis) algemeen intakegesprek werd uitleg gegeven over de algemene werkwijze en het te volgen stappenplan (**december 2016 en voorjaar 2017**, Jonas Danckers). Er vonden korte overlegmomenten plaats met leden van het schepencollege (9 februari 2017), pastoor Raes (9 februari 2017) en leden van het CKB (23 februari 2017).

In overleg met parochieteam, CKB, priester, kerkfabrieken en diocesane verantwoordelijken checkte een medewerker de stand van zaken van het pastorale plan (**voorjaar 2017**, Jonas Danckers). Het opstellen van dit plan is een kerkelijke aangelegenheid en komt tijdens het proces nog herhaaldelijk verder ter sprake. In november 2016 werd door E.H. Andy Raes, pastoor van de “nieuwe parochie” Kruishoutem, Zingem en Wortegem-Petegem een pastoraal plan voorgelegd (zie bijlage).

Er vond een **algemeen startmoment** plaats over het te doorlopen proces en voorbeelden van neven- en herbestemming voor parochieteam (per kerktoren), kerkfabrieken, CKB, gemeenteraad, etc. op donderdag 23 maart 2017 om 20u in CC De Mastbloem te Kruishoutem.

In onderling overleg en met aandacht voor evenredige verdeling aan de samenstelling werden vervolgens een **kerkelijke en burgerlijke werkgroep** samengesteld. Bij de eerste vergaderingen voor het samenstellen van deze werkgroepen, werden contactpersonen aangeduid waarmee de medewerker verder communiceerde. De kerkelijke werkgroep (KW) is samengesteld uit vertegenwoordigers van het Centraal Kerkbestuur, de voorzitters of vertegenwoordigers van de vijf kerkfabrieken, vertegenwoordigers van het parochieteam (per kerktoren), pastoor en deken. Ze bepalen de rol van deze kerken in de pastorale toekomst. De burgerlijke werkgroep (BW) is samengesteld uit de burgemeester, bevoegde schepenen en ambtenaren. Deze werkgroep lijst de noden aan infrastructuur in de toekomstige fusiegemeente Zingem-Kruishoutem op (vb. bibliotheken, scholen, gemeenschapsruimtes, loketten, opvang, etc.) en bepaalt hoe kerkgebouwen daar een rol in kunnen spelen. De burgerlijke werkgroep bepaalt ook een standpunt over andere toekomstideeën. Deze twee werkgroepen verzamelden informatie, consulteerden hun achterban en bepaalden in verscheidene vergaderingen hun visie op de toekomst van de drie kerken.

Er vonden kerkelijke werkgroepvergaderingen plaats, begeleid door medewerker Jonas Danckers (CRKC), op dinsdag 11 april (14u in zaal De Kring) en op maandag 8 mei 2017 (17u30 in de dekenij) te Kruishoutem.

De burgerlijke werkgroep belegde een vergadering onder begeleiding van het CRKC op donderdag 20 april om 13u30 en op 17 mei 2017 om 9u in het Gemeentehuis.

Op dinsdag 7 maart bezochten Dimitri Stevens en Jonas Danckers van CRKC de kerken van Kruishoutem en Marolle. Op woensdag 8 maart brachten Birgit Scheys-Thys en Jonas Danckers van CRKC plaatsbezoeken aan overige vier kerken van Kruishoutem (Nokere, Lede, Lozer en Wannegem) waarbij heel wat informatie voor dit plan werd verzameld.

Op donderdag 27 april en woensdag 3 mei 2017 werden contactmomenten georganiseerd in CC De Mastbloem waarbij de brede bevolking werd gepolst naar hun toekomstideeën voor de kerken. Op 27 april werden de meningen over de kerken van Kruishoutem, Marolle en Nokere verzameld, op 3 mei kwamen de kerken van Wannegem, Lede en Lozer aan bod. De meningen die hier werden verzameld (zie bijlage) waren het vertrekpunt voor de verdere vergaderingen en de gezamenlijke stuurgroepvergadering.

Een gezamenlijke stuurgroepvergadering waarop zowel de kerkelijke als burgerlijke werkgroep aanwezig was vond plaats op woensdag 7 juni 2017 om 20u in de vergaderzaal van CC De Mastbloem. Deze vergadering werd voorgezeten door een medewerker van het CRKC (Jonas Danckers) en er werd een eerste algemeen standpunt vastgelegd (zie 'onderbouwde visie en plan van aanpak'). Deze visie en de basistekst van het

kerkenbeleidsplan werd definitief op punt gezet en goedgekeurd op een volgende stuurgroepvergadering op woensdag 28 juni om 9u.

De gemeentebesturen en kerkfabrieken leverden in de loop van het proces zo veel mogelijk beschikbare informatie over de kerkgebouwen aan (geschiedenis, statuut bescherming, eigendomssituatie, omgevingsanalyse, interesse socio-culturele actoren, bouwkundige toestand, etc.). De CRKC-medewerkers bundelden deze informatie en schreven deze systematisch uit in kerkenportretten, die opnieuw werden gecontroleerd door de vrijwilligers van de kerkelijke werkgroep.

Na de goedkeuring van dit kerkenbeleidsplan door de kerkelijke en burgerlijke werkgroep en dus ook van het College van Burgemeester en Schepenen, werd dit plan voorgelegd aan de bisschop. Na zijn goedkeuring, is dit kerkenbeleidsplan op de gemeenteraad van september 2017 goedgekeurd door de gemeenteraad van Kruishoutem.

In overleg met de kerkelijke en burgerlijke werkgroep en in samenwerking met de gemeente zal na de goedkeuring van het plan nog een algemeen infomoment voor het grote publiek georganiseerd worden waar de visie op de kerkgebouwen wordt uiteengezet. Op die manier wordt ook de brede bevolking bij de implementatie van dit plan betrokken.

Goedkeuring

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Kruishoutem, het centraal kerkbestuur van Kruishoutem en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en het parochieteam van de 6 kerken en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van Gent op ... juni 2017;
- door de gemeenteraad van de gemeente Kruishoutem op ... september 2017.

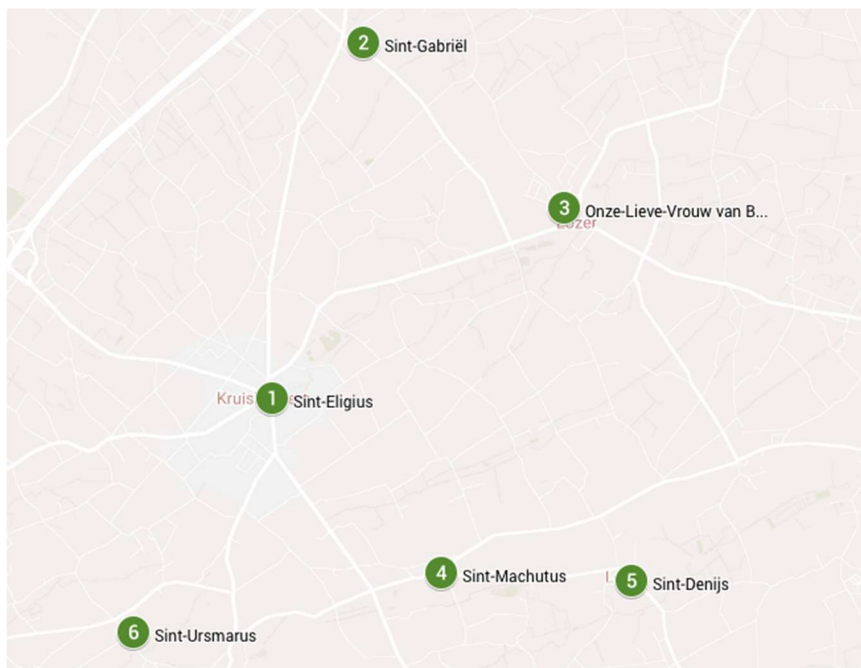
Inhoud kerkenbeleidsplan

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document wordt de toekomstvisie per kerk geduid en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren geschetst. De hier verzamelde informatie is gebaseerd op een eerste rapport van het Centraal Kerkbestuur en verdere gegevens verzameld door het CRKC.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

1. **Sint-Eligius:** Markt 25,
9770 Kruishoutem

2. **Sint-Gabriël:**
Passionistenstraat 13,
9770 Kruishoutem
(Marolle)

3. **Onze-Lieve-Vrouw van
Bijstand:** Lozerstraat 15a,
9770 Lozer

4. **Sint-Machutus:**
Wannegemdorp 1,
9772 Wannegem

5. **Sint-Denijs:** Lededorp
z.n., 9770 Lede

6. **Sint-Ursmarus:**
Hovebroekweg 1,
9770 Nokere

CENTRAAL KERKBESTUUR

Begravenissen en huwelijken volgens de boekhouding
19-1-2017

jaar	St.-Eligius		O.-L.-V.-van Bijstand		St.-Ursmarus		St.-Denijs (Lede)		St.-Machutus	
	Huwelijk	Begraving	Huwelijk	Begraving	Huwelijk	Begraving	Huwelijk	Begraving	Huwelijk	Begraving
2008	9	34	2	7	10	6	0	2	1	8
2009	4	45	3	7	10	7	0	2	2	2
2010	4	48	2	6	10	8	1	1	0	2
2011	7	51	5	11	10	10	0	2	0	0
2012	0	39	3	15	8	12	0	3	2	2
2013	3	55	2	8	6	7	0	0	1	4
2014	5	45	4	6	8	6	0	2	0	1
2015	5	38	0	22	3	7	0	2	0	1
2016	1	35	2	12	3	6	0	4	0	5
2017										
2018										

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Sint-Eligius in Kruishoutem

2.1.1. Identificatie

Naam: Sint-Eligius (Sint-Eligiuskerk, Sint-Elooikerk)

Geografische ligging

- Markt 25, 9770 Kruishoutem
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Oudenaarde
- Parochie
 - o Huidige: Sint-Eligius
 - o Toekomstige: "Parochie in Kruishoutem, Wortegem-Petegem, Zingem".

Eigenaar: Gemeente Kruishoutem

Bescherming(en)

- Is beschermd als monument **Parochiekerk Sint-Eligius** sinds 29-04-2002.
- Omvat de bescherming als monument **Parochiekerk Sint-Eligius: orgel** gelegen te Markt 25 (Kruishoutem) sinds 27-05-1975.

2.1.2. Beschrijving

- Parochie gaat terug op 8^e of 9^e eeuw, dan Romaanse kerk, gotisch koor
- Vergrotingsplannen 1843 afgekeurd
- Nieuwe neogotische kerk gebouwd in 1853-1855
- Kortrijkse provinciale architect P. Croquison
- Herstellingswerken in 1948 en dak zijbeuken 1959
- Restauratie exterieur in 1999
- Orgel beschermd 1975, kerk beschermd 2002, nu dossier op wachtlijst
- Zondagskerk in “nieuwe parochie”

Voor gedetailleerde beschrijving en links zie: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74389>

Nieuwe neogotische kerk gebouwd in 1853-1855 door Kortrijkse provinciale architect P. Croquison (1806-1887)

a) Cultuurhistorische waarde

Geschiedenis

Ingeplant ten zuiden van de huidige Markt op de hoek met de Pastorijstraat. Oudste geschreven bron van 1147 waarin vermeld wordt dat de bisschop van Noyon-Doornik 12 altaren waar onder dat van Hulthem schenkt aan Boudewijn IV, graaf van Vlaanderen circa 1026.

Van de oudste stichting van een kerk op deze plaats is weinig gekend; het Sint-Eligiuspatrocinium gaat echter terug tot de 8ste of 9de eeuw en de Romeinse verdeling van de tienden wijst op een oprichting van de parochie na de 9de eeuw met altaar in bezit van de bisschop van Doornik. Vroegere, in kern Romaanse kerk met transeptloze basilicale aanleg, in 1463 vergroot gotisch koor en eind 16de eeuw heropgebouwde kruisingstoren.

Eerste plannen voor herstellen van koor en toren en vergroten van de kerk in 1843, afgekeurd in 1846 en nieuwe vergrotingsplannen (naar ontwerp van architect G. Eggermont van 1847) en van architect Pierre Croquison, uiteindelijk ook verworpen door de bouwvalligheid van het gebouw en de ligging van de oude kerk die de rechte trekking van de provinciale baan Oudenaarde-Deinze in de weg stond. Beslissing in 1852 om een volledig nieuwe kerk te bouwen meer zuidwaarts. Aanbesteding van de bouw naar ontwerp van de Kortrijkse provinciale architect Pierre Croquison en aannemer De Vreeze in 1853 en sloping van de oude kerk. Voltooid in 1856. Nieuw meubilair onder meer hoogaltaar door F. Dumon in 1868 en biechtstoelen geschonken door parochianen in de jaren 1880. Beschildering van het koor in 1887 door Janssens, zijbeuken door Dhaenens in 1904. Herstellingswerken, onder meer aan de toren in 1948 door architect J.B. Bosschaerts. Herstellingen aan dak van zijbeuken in koper in 1959 en vernieuwen van de vloer in 1961. Binnenschilderwerken in 1979. Restauratie van het exterieur met onder meer vernieuwen van de zandstenen venstertraceringen en deels vervangen en hervoegen van het bakstenen parement door de groep Monument onder leiding van architect Wilfaert, voltooid in 1999.

Algemene beschrijving

Huidige, niet georiënteerde neogotische kerk met basilicale aanleg en Noordelijke toren, schip en zijbeuken van vier traveeën, niet uitspringend transept en koor en zijkoren van twee traveeën met vijfzijdige sluiting. Opgetrokken uit baksteen met sporadisch verwerking van natuursteen onder leien zadel- en lessenaarsdaken en ingesnoerde torenspits.

Noordelijke voorgevel uitziend op de Markt met centrale half uitspringende vierkante toren met vier geledingen, gestut door versneden steunberen. Spitsboogportaal en -vensters met neogotisch maaswerk. Bovenste klokkenkamer met spitsbogige galmgaten en vier uurwerken, deels ingewerkt in de ingesnoerde naaldspits. Zijgevels geritmeerd door steunberen en hoge spitsboogvensters met dito maaswerk. Transepten met vernieuwde verlaagde puntgevels.

Kleurrijk groen- en donkerroze geschilderd interieur overwelfd door blauw- en witgeschilderde kruisribgewelven in het schip en stergewelven in kruising en koor.

Spitsbogige scheibogen rustend op bundelpijlers op hoge arduinen sokkels. Polychroom geschilderd koor en zijkoren met plint in damastbeschildering, tekstbanden, panelen met engelenfiguren met banderollen en medaillons bovenaan. Rechts in koor, grote poort met bekronend opschrift van de vroegere tribune van de familie Desmanet de Biesme - vander Meere, kasteelheren van Kruishoutem op het ogenblik van de bouw van de nieuwe kerk.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Parochiekerk Sint-Eligius* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74389> (geraadpleegd op 14 juni 2017).

De oude kerk van Kruishoutem, op de plaats van de huidige baan Deinze-Oudenaarde, werd afgebroken in de helft van de 19^e eeuw wegens te klein (op dat moment voor circa 4500 parochianen werden wel 3 missen gedaan op zondag). Alleen de biechtstoelen, het doopvont en een groot schilderij werden overgebracht naar de nieuwe kerk. De preekstoel werd na 20 jaar vervangen door een nieuw exemplaar.

Alle zinken daken van de kerk werden vervangen circa 1950.

Bespreking roerend patrimonium, orgel, e.a.

Inventaris en archief

- Inventaris
 - o Inventaris van de gehele collectie (+ 150 stuks).
 - o Opgesteld door de Provincie Oost-Vlaanderen en bijgewerkt door de heer Lieven Verhelst. Laatste update 2011.
 - o Elektronisch beschikbaar (Excel-document)
- Archief
 - o Archief wordt bewaard in de kerk en in de pastorie (dekenij, nu nieuw gebouw voorzien achter de kerk).
 - o Archief van de kerkfabriek, parochie, parochiale instellingen en verenigingen, en pastoors.
 - o Geordend en er is een inventaris, opgesteld door Patrick De Vos, doctor in de oudheidkunde en de kunstgeschiedenis, gespecialiseerd in monumentenzorg, cultuurgeschiedenis en de religieuze iconografie.
 - o Archief bevat o.m. plannen van de kerk, decoratietekeningen en glasmaamtekeningen.
 - o er is in 2017 een inventarisatie en ordening gebeurd door mensen van het Rijksarchief Gent: alles is genummerd en deugdelijk opgeborgen in zuurvrije omslagen en archiefdozen.

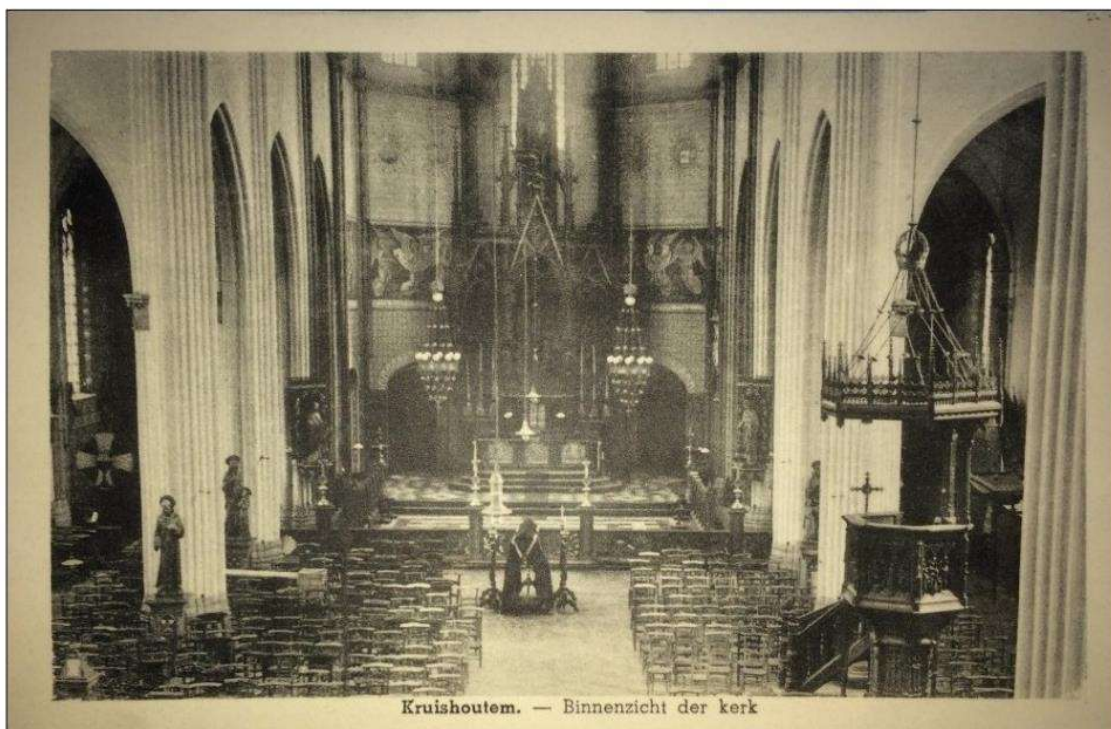
De roerende goederen van deze kerk zijn sterk geïnspireerd door de neogotische traditie.

Meubilair

- Monumentaal neogotisch hoofdaltaar van steen en hout door F. Dumon, gedateerd 1868;
- Noordelijk zijaltaar van Onze-Lieve-Vrouw met schenkersopschrift van A.E. van Pottelberghe de la Potterie, neogotisch houten altaar van 1856;
- Zuidelijk zijaltaar van Heilig Kruis, volgens opschrift gift van familie Van Themsche, neogotisch houten altaar van 1858;
- Imposante neogotische houten koorbanken met apostelenbeelden in geajoueerde nissen, door F. Dumon van 1863-67;
- Neogotische communiebank;
- Neogotische preekstoel uit het vierde kwart van de 19de eeuw;
- 3 Lodewijk XVI-biechtstoelen afkomstig uit oude kerk, 4 neogotische biechtstoelen door F. Dumon van 1881;
- Polychrome neogotische muurschilderingen in koor door Janssens in 1887, in zijkoren door Dhaenens in 1904;
- Arduinen wijwatervat met jaartal "anno 1855";
- Monumentale, omlijste kruisweg gesigneerd De Clercq, 1861.

Schilderijen

- Schilderij "Jeanne d'Arc", dat bij nader inzien hoogstwaarschijnlijk een afbeelding van Sint-Eligius is, zou nog in de oude kerk hebben gehangen en is een van de weinige stukken die werd overgebracht. De algemene datering voor dit werk is 18de eeuw. Bij de laatste restauratie bij Tempera in Aalst werd het 17de eeuw gedateerd, wat zou aansluiten bij de suggestie dat het een werk van Simon II De Pape zou zijn.

Kruishoutem. — Binnenzicht der kerk

Beschildering van het koor in 1887 door Janssens, zijbeuken door Dhaenens in 1904.

Hoogaltaar uit 1868 van Dumon.

Biechtstoel en zijaltaar in noordelijke zijbeuk.

Het hoogkoor is ingericht in neogotische stijl. Hoofdkoor, zijkoor, biechtstoelen en preekstoel zijn van de hand van de Bruggeling Dumon.

Beeldhouwwerk

- Polychrome neogotische heiligenbeelden op sokkel.

Liturgisch vaatwerk

- Processiekruis bevindt zich in de sacristie
- Relikwie van het Heilig Kruis bevindt zich nu in de beveiligde schatkamer, samen met het ander waardevol liturgisch vaatwerk en kleine kunstschaten (ingericht in de vroegere koortribune, nu officieel in gebruik als beveiligde schatkamer, tentoonstellingsruimte)
- Een moderne en 18^e-eeuwse monstrans bevinden zich in de brandkast, net zoals algemeen liturgisch vaatwerk, cibories en attributen van Sint-Elooi (staf en hamer).

Textiel

- Kazuifels en gewaden goed bewaard in kast (lichte schimmelvorming op sommige stukken, aldus goed verluchten)
- Ook preconciële gewaden bewaard.

Orgel

- Orgel van 1753 van P. van Peteghem in rococo-orgelkast afkomstig van de Sint-Adriaansabdij van Geraardsbergen, in 1838 getransformeerd door Ch.-L. Van Houtte;

Obiits in de Onze-Lieve-Vrouwekapel behoren bijvoorbeeld toe aan de families Van Pottelsberghe de la Potterie van het kasteel Herlegem van Kruishoutem. In het Heilig Kruiskoor zijn de vaandels van de confrérie van het Heilig Kruis opgesteld. In ditzelfde koor is

een opslagkast met een verzameling partituren. In het koor zijn stoelen opgesteld die recent met rode stof zijn overtrokken. De stoelen van de kerk werden in 2015 vernieuwd. De gedenkschriften in het portaal dateren van de jaren 1870. Het portaal wordt vandaag niet meer gebruikt (alleen bij begravenissen), de toegang gebeurt langs de zijzittingen.

Zicht op het orgel.

Zicht op het koor met altaar uit 1868 van Dumon.

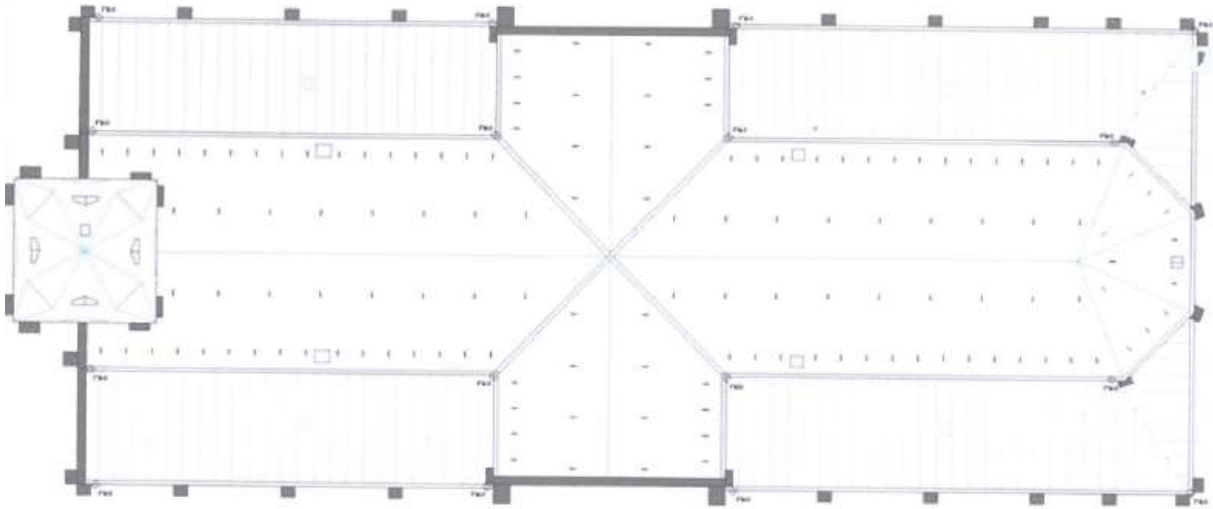

Zuidelijke zijbeuk.

Pijler tussen midden- en noordelijke zijbeuk.

b) Architecturale mogelijkheden

De Sint-Eligiuskerk van Kruishoutem heeft een basilicale aanleg en noordelijke toren. Het schip en de zijbeuken tellen vier traveeën. Er is een niet uitspringend transept. Een koor en zijkoor van twee traveeën met vijfzijdige sluiting. De kerk is erg ruim, hoog en groot. In principe zouden afsplitsingen van koor en zijbeuken mogelijk zijn, maar dit is niet aan de orde aangezien deze kerk als ankerkerk wordt aangeduid. Uitbreidingsmogelijkheden buiten zijn ook beperkt door een recente aanleg van groen en parking rond de kerk.

De sacristie heeft een nieuwe vloer uit de jaren '60 (cf. kerk) en enkele nieuwe meubeltjes uit de jaren 2003-2004. Er is een brandkast aanwezig. Boven de sacristie is een zoldertje aanwezig. In de jaren 2000 werd deze ruimte ingericht als bloemschikplaats en opbergruimte. Van hieruit is er toegang naar de zolders boven de linkerzijbeuk.

Er wordt een schatkamer ingericht rechts van het hoofdkoor (architect De Meyere). In deze sterk beveiligde schatkamer wordt zilverwerk en andere bijzondere stukken tentoongesteld voor het grote publiek.

Aanwezige voorzieningen

- Verwarming: ketel recent vernieuwd op gas, constante temperatuur van 15°C, 17°C in het weekend (brander in kelder, twee jaar geleden vernieuwd). Reeds in de jaren '60 werd vloerverwarming aangelegd (grijze stukken in moderne vloerbedekking). Er zou 180000 euro moeten voorzien worden voor een vervanging als dit echt nodig blijkt.
- Elektriciteit: wordt volledig vernieuwd bij de restauratie die nu op wachtlijst OE staat (bovenaan lijst, plaats 16).
- Geluids- en lichtinstallatie: zeer goed, recent (2010) volledig vernieuwd. BOSE-installatie. Orgelboxen op het doksaal synchroniseren goed. Lampen in het schip zijn ook recent vernieuwd.
- Sanitair: één toilet aanwezig (verbonden aan de sacristie en niet openbaar)
- Keuken: niet aanwezig
- Klokken: bediend via Clock-O-Matic. 1 klok gebarsten, nu 2 klokken
- Inbraakdetectie: ARDOVLAM
- Geen gsm-operatoren in de toren

De rechttoegang van de kerk is voorzien voor andersvaliden (klinkers aangelegd met hellend vlak voor vlotte toegang).

c) Bouwfysische toestand

De algemene bouwfysische toestand is goed tot zeer goed.
Monumentenwacht is aangesteld voor de inspectie van het kerkgebouw.

Voor het **interieur** werd een rapport opgemaakt in 2005 en 2011. In dit laatste rapport werd aanbevolen de volgende herstellingen te laten uitvoeren door een restaurateur: ingrepen aan verschillende polychrome beelden zoals de "Gekruisigde Christus" in de sacristie, etc. en verschillende stukken religieus textiel, net zoals ingrepen aan de bekroning van een processiestaf. Op langere termijn werd aangeraden ingrepen uit te voeren voor de restauratie van een aantal obiits en neogotische kandelaars en een wierookvat in de sacristiekast. Er werd bovendien aangeraden de treden van het zuidelijk zijaltaar te laten herstellen door een vakman en een aantal preventieve en behandelende maatregelen te nemen tegen insecten en/of schimmels.

Rapporten voor het **exterieur** werden opgemaakt in 2005, 2008, 2011 en 2015.

In 2008 werd aanbevolen voor een optimale toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid dringend:

- Op de zolder loopbruggen bij te plaatsen en te vernieuwen
- Nieuwe ladders naar de luiken te plaatsen
- Ladders naar de verschillende zolders te plaatsen en ladders in torenspits te vernieuwen

- Sterplafonds waar nodig uit te breiden
- Doorgangen naar deze plafonds te verhogen
- De spiltrap curatief te behandelen tegen houtborende insecten
- Een extra ladder naar de doorgang van de toren naar de zuidelijke zijbeuk te plaatsen

Op korte termijn

- Oude ladderhaken te verwijderen en te vervangen door nieuwe genormeerden
- Extra rijen genormeerde ladderhaken te plaatsen
- Verankeringspunten op de roevendaken te plaatsen.

Voor een goede instandhouding de volgende werken uit te voeren:

- Goten en afvoeren dringen onderhouden/herstellen (losgekomen soldeernaden herstellen, extra uitzetvoegen in de koorsluiting plaatsen, stankafsluiters tussen de afvoeren en de riolering ter hoogte van het koorgedeelte plaatsen, de kilgoten op het zuidelijk transept vernieuwen en de ontbrekende nok aanvullen en de aanstrijkmortel vernieuwen)
- Op korte termijn de ingerotte kapdelen herstellen en curatief behandelen van door houtborende insecten aangetaste kapdelen
- Plus een aantal andere maatregelen op langere termijn en aanbevelingen voor duurzaam onderhoud (zie blz. 6 rapport uit 2008).

In juli 2015 werd een bijkomende inspectie exterieur uitgevoerd. Er werd opgemerkt dat de leibedekking fel verweerd was. Hierbij werd aangeraden om binnen vrij korte termijn alle leiwerk te vernieuwen via een restauratiedossier. In dit verslag werden de uitgevoerde werken vermeld:

- De goten werden gereinigd voor controle
- Afgeschoven leien werden teruggeplaatst
- Alle onderdelen van de kerk zijn grondig nagekeken op gebreken

En werden volgende dringende aanbevelingen herhaald:

- Vervangen van dakbedekking en dakluiken
- Schilderen klokkenstoel
- Onderhoudsschilderwerk aan de dakkapellen van de toren
- Onderhoudsschilderwerk aan de sacristiedeuren (buitenkant)
- Snoeiwerk aan de oostzijde
- Algemeen veiligheidsplan (zoals ladderhakenplan, plaatsen van leeflijnen, plaatsen van voldoende ladders, loopbruggen, etc.)
- Uitvoeren van volgende noodherstellingen (terugplaatsen koperen solins op de roevendaken, terugplaatsen van losgekomen loden traploketten, dichten van losse soldeernaden aan de tapbuis in de goten). Deze laatste herstellingen werden uitgevoerd door Monumentenwacht op 18 augustus 2015.

Al deze aanbevelingen werden integraal opgenomen in een restauratiedossier dat werd ingediend bij het Agentschap Onroerend Erfgoed en nu op de wachtlijst staat:

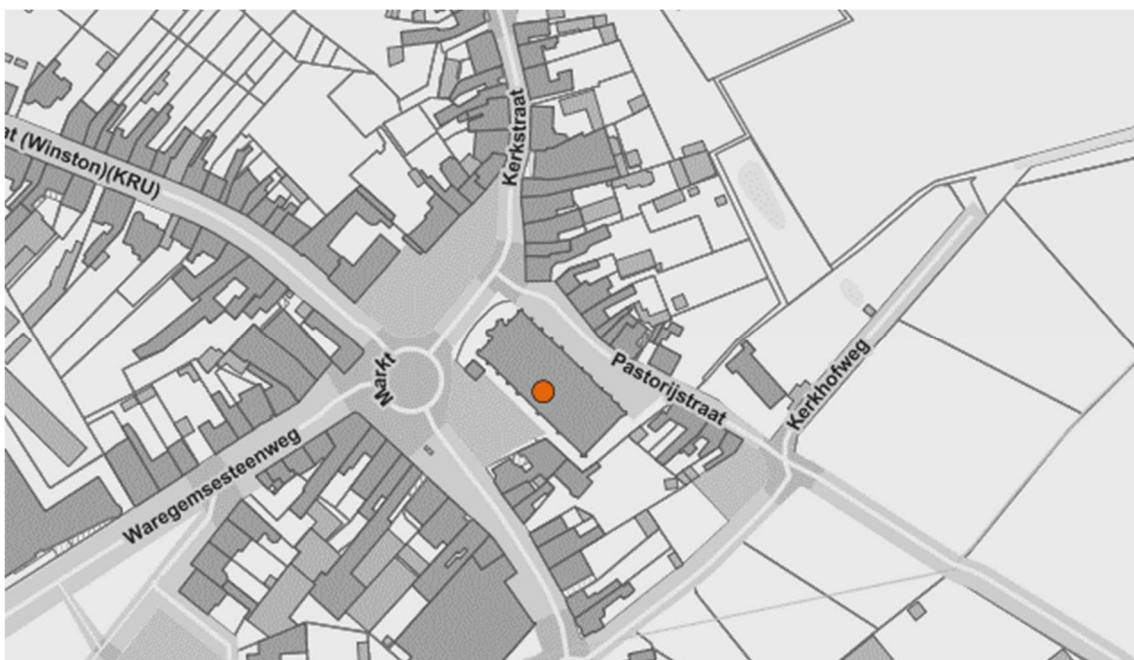
6472	Kruishoutem	Sint-Eligiuskerk	Exterieur en gedeelte interieur	7/03/2014
------	-------------	------------------	---------------------------------	-----------

Als dit dossier kan worden uitgevoerd, zullen in de loop van 2018 de werken starten voor het vernieuwen van de daken, elektriciteit en loopbruggen, bliksemafleiding en het behandelen van hout. In een latere fase is nog verwerk voorzien.

In de lopende meerjarenbegroting 2014-2019 werden de volgende posten voorzien voor de Sint-Eligiuskerk:

- Toelage van 273.242 euro in 2015: restauratiedossier dak dat ook in het voorgaande meerjarenplan was opgenomen. Geen wijzigingen. Dossier zal nog niet gerealiseerd worden in 2015.
- Toelage van 5.000 euro in 2016: Calvarie op het kerkhof (kruisbeeld) dat omwille van veiligheidsredenen dient vernieuwd te worden: dit dossier heeft laagste prioriteit indien de gemeente dient te financieren. Geen wijzigingen.
- Toelage van 100.000 euro in 2017: vernieuwen van de verwarmingsinstallatie van de St-Eligius kerk wordt enkel voorzien voor het geval de verwarming in panne valt en niet meer te herstellen is. Dit budget wordt verlaagd tot 82.000 euro zodat er 18.000 euro kan gebruikt worden om het budget te voorzien voor de verwarming van de kerk te Nokere.
- Toelage van 100.000 euro in 2018: idem voorgaand punt. Geen wijzigingen.
- Zonder toelage in 2015: decoratiewerken kerk overdracht van saldo van 86.660 euro.
- Nieuwe (des)investering van 5.000 euro zonder toelage in 2015: verkoop van perceel weidegrond gekoppeld aan uitgave voor kerkgebouw.

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Er is geen kerkhof aanwezig direct rond de kerk. In de jaren 1840 werd een nieuw kerkhof verderop in gebruik genomen.

De toren is 's avonds langs buiten verlicht. Kerstverlichting rond de kerk wordt alleen aangelegd in de kerstperiode.

De bereikbaarheid via openbaar vervoer en de aanwezigheid van parking.

- Openbaar vervoer: De Lijn bedient het centrum van Kruishoutem
- Parking: nabijheid van het kerkgebouw, op het Marktpllein aan het gemeentehuis, op het nieuwe plein aan de Post en CC De Mastbloem, op de terreinen achter de kerk en dekenij

Omgeving

Gemeentehuis

- Ligt aan het Marktpllein, historisch gebouw

Dekenij:

- De dekenij vlak aan de kerk zal worden verkocht.
- Achter de kerk wordt een nieuwe complex opgetrokken waarin een appartement voor de priester, een archief en lokaal voor de VPW wordt voorzien

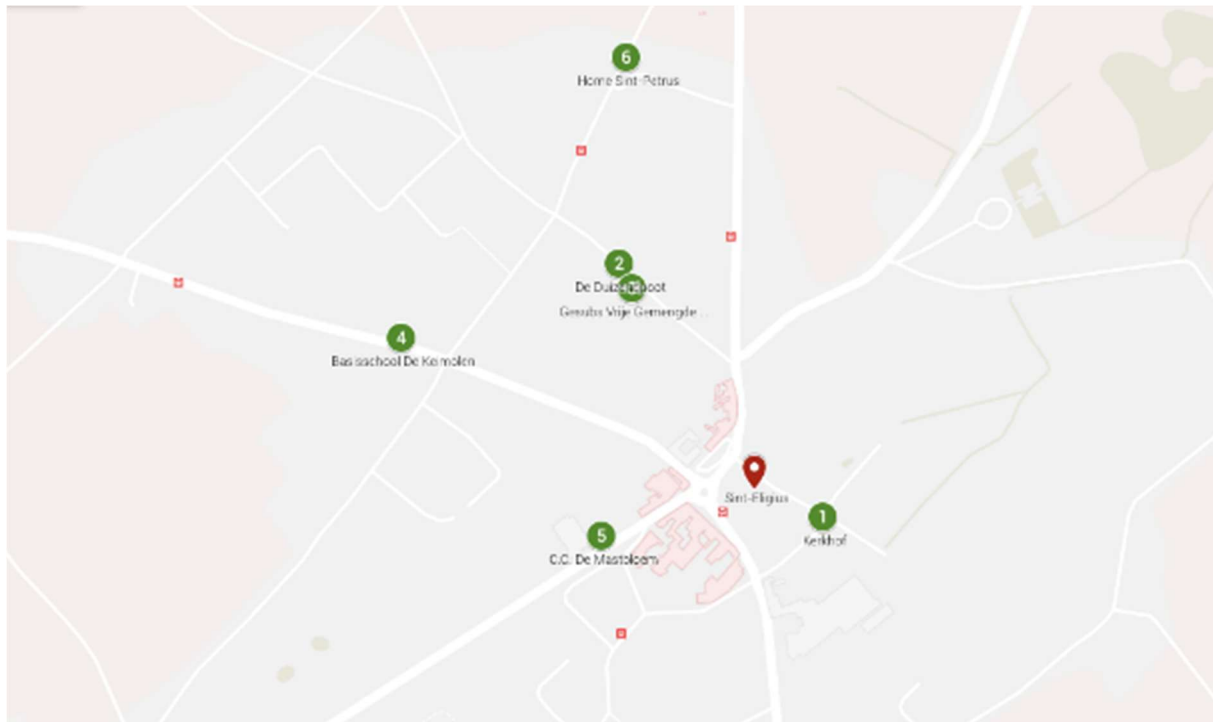
Parochiezaal

- Zaal Telex en De Kring, gelegen achter de kerk
- Kerkhofweg 2
- Nieuwe zaal wordt voorzien: <http://www.hln.be/regio/nieuws-uit-kruishoutem/gemeente-krijgt-nieuwe-feestzaal-a2397036/>

Kunstacademie

- Stedelijke Academie voor Muziek en Woord Deinze, afdeling Kruishoutem
- www.muziekacademiedeinze.be
- Waregemsesteenweg 22, 9770 Kruishoutem
- **Kerkhof** (Kerkhofweg, 9770 Kruishoutem): het kerkhof ligt op een afstand van ongeveer 100m van het kerkgebouw.
- **Kinderopvang De Duizendpoot** (Brugstraat 29, 9770 Kruishoutem): kinderopvangtehuis.
- **Gesubsidieerde Vrije Basisschool Kruishoutem** (Brugstraat 29, 9770 Kruishoutem): kleuter en lager onderwijs.
- **Basisschool De Keimolen** (Olsensesteenweg 2, 9770 Kruishoutem): Gemeentelijk kleuter en lager onderwijs.

- **CC De Mastbloem** (Waregemsesteenweg 22, 9770 Kruishoutem): Het cultureel centrum omvat 3 deelgebouwen, die nauw met elkaar verbonden zijn: cultureel centrum, jeugdhuis en bibliotheek. Met het cultureel centrum wil het gemeentebestuur voorzien in een polyvalente infrastructuur ten dienste van verenigingen en organisaties.
- **Home Sint-Petrus** (Ommegangstraat 22, 9770 Kruishoutem): woonzorgcentrum.

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Liturgische activiteiten

Nieuwe regeling vanaf november 2015 (overgangsregeling): ankerpunt Kruishoutem

Sint-Eligius: wekelijks op zon om 9.30 u door pastoor Andy Raes

Binnen de “nieuwe parochie”, “Parochie in Kruishoutem, Wortegem-Petegem, Zingem” is deze Sint-Eligiuskerk aangeduid als ankerkerk waar ook in toekomst voor onbepaalde duur dopen, communies, vormsels, huwelijken, uitvaarten zullen doorgaan.

Religieuze tradities en gebruiken:

- Broederschap Heilig Kruis heropgericht in 1630 na teloorgang tijdens beeldenstorm eind 16^e eeuw. Bestaat sindsdien onafgebroken en heeft 50-tal leden.
- Een jaarlijkse Gedurige Aanbidding in juli.
- 4-tal processies per jaar.

Niet liturgische activiteiten

De kerk wordt dagelijks opengesteld. Er is een onthaalbrochure voor de kerk.

De kerk wordt gebruikt voor andere activiteiten dan de eredienst zoals concerten (vb. Rotary-club), een koffiestop en bij de Eierworp/Gulden eifeesten:

De eiergemeente en haar folkloristisch erfgoed

Toen Lodewijk XIV in september 1670 bij oorkonde de heerlijkheid Aaishove tot graafschap verhief, en meteen de toelating gaf tot het inrichten van een jaarmarkt, wist wellicht niemand dat hiermee de start werd gegeven van een nieuw impuls voor de gemeente die nog tot op vandaag verder leeft.

Deze jaarmarkt werd oorspronkelijk bezocht door de landbouwers van ter plaatse, die hun eigen producten op de markt probeerden aan de man te brengen, zo werden eieren, boter, kleine hoevedieren te koop aangeboden.

Na een periode van ups en downs kende de markt in het begin van de jaren 50 een steile klim: Kruishoutem kreeg inzake de eierhandel naam en faam in binnen- en buitenland, en stond meteen aan de spits van de Europese eierhandel. Rond het thema van het ei ontstonden allerlei activiteiten, die tot het belangrijke folklore-erfgoed van de gemeente mogen worden gerekend.

In 1952 werden de eerste twee reuzen geboren: Pier de Eierboer en Mie de Boterboerin (zie verder hieronder). Hun aantal is ondertussen aangegroeid tot 6 eenheden.

In 1955 werden voor de eerste maal de Gulden Eifeesten georganiseerd. De aangewezen periode leek toen voor de organisatoren Pasen te zijn. Ter gelegenheid van deze Paasfeesten wordt een Eikoningin en een Eierboer verkozen. Een ander hoogtepunt is ongetwijfeld de spectaculaire eierworp uit de kerktoren.

Kruishoutem is terecht fier op zijn Gulden Eifeesten en op alles wat de gemeente te bieden heeft. Overigens, wie éénmaal te gast was, komt zeker terug!

Confrérie van het Heilig Kruis

De Confrérie van het Heilig Kruis is de enige nog resterende broederschap van de talrijke religieuze broedersschappen die ooit bestonden op het grondgebied van de nieuwe grote parochie Kruishoutem - Zingem – Wortegem-Petegem.

Haar exacte stichtingsdatum is niet bekend, maar wellicht werd ze opgericht na de aankomst van een relikwie van het Heilig Kruis in de 12de eeuw. De relikwie ligt trouwens aan de basis van de naam van onze gemeente, die evolueerde van Hultheim, over Hauthem tot Kruishoutem.

De Beeldenstorm van 1566 en de daarop volgende troebele tijden zorgden ervoor dat de kerk werd vernield, de bevolking op de vlucht sloeg en de velden niet meer werden bewerkt. De relikwie werd in veiligheid gebracht te Rijsel. De confrérie ging in dit woelig klimaat ten gronde.

Vanaf 1628 wensten enkele vooraanstaande Kruishoutemnaren een rederijkerskamer op te richten. Deze pas opgerichte *Mastbloem*, koos geen echte patroonheilige maar vond bescherming bij de relikwie van het Heilig Kruis. Tegelijkertijd richtte men de Confrérie van het Heilig Kruis opnieuw op. De statuten werden gegeven door bisschop Antonius Triest op 14/1/1630. In hetzelfde jaar verleende paus Urbanus VIII de confrérie een ganse rij aflaten in een pauselijke bulle. De vereniging stond open voor mannen en vrouwen, tientallen schreven zich jaarlijks in. De in haar schoot opererende Mastbloem bestond uit een 30-tal mannen en verzorgde de processies en een jaarlijks toneelstuk. In de loop der tijden evolueerden Mastbloem en broederschap van het Heilig Kruis naar een groep van een 50-tal mannen die nog uitsluitend religieuze activiteiten ontplooiden. Anno 2017 is er nog een processie met jaarfeest en koningstrekking op de 2de zondag van februari, en verder nog drie

processies op sacramentszondag, O.L.V.-Hemelvaart en rond het feest van de Kruisverheffing. Bovendien nemen de kruisheren in een soort aflossing jaarlijks deel aan de Gedurige Aanbedding van het Heilig Sacrament half juli.

Meerder jonge leden sloten zich de laatste jaren aan. De eeuwenoude Confrérie, drager van belangrijk Kruishoutems religieus en cultureel erfgoed, is dan ook springlevend.

Voor meer gedetailleerde informatie, zie bijlage.

Foto van de Confrérie van het Heilig Kruis uit 2014 voor het Heilig Kruiskoor, gebeeldhouwd door Dumon. Centraal staat de H. Helena met haar gevonden Kruis, links van haar staat haar zoon keizer Constantinus met in zijn hand een vaandel met de spreuk "in hoc signo vinces". Bemerkt ook de vlag uit 1947 waar duidelijk het heroprichtingsjaar 1630 wordt vermeld en ook de leuze van de confrérie: "Haut Hem in Liefden".

2.2. Sint-Gabriëlkerk Marolle, Kruishoutem

2.2.1. Identificatie

Naam: Sint-Gabriël (Sint-Gabriëlkerk)

Geografische ligging

- Passionistenstraat 13, 9770 Kruishoutem (Marolle)
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Oudenaarde
- Parochie:
 - o Huidige: bijkerk van Sint-Eligius
 - o Toekomstige: "Parochie in Kruishoutem, Wortegem-Petegem, Zingem".

Eigenaar: kerkfabriek Sint-Eligius Kruishoutem

Bescherming(en)

- Niet-beschermd

2.2.2. Beschrijving

- Kloosterkerk passionisten
- gebouwd in 1925-1926 in neo-traditionele stijl
- kerkinterieur art-décostijl (1936)
- Baksteen, pseudo-basilicale aanleg
- Bijkerk vanaf 1997
- Eigendom Kerkfabriek Kruishoutem
- Omliggende klooster afgebroken in 2016, nu plannen WZC
- Belangrijke gemeenschapsfunctie voor de wijk
- Kerk niet beschermd

Voor gedetailleerde beschrijving en links zie: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74386> of recent artikel <https://www.kerknet.be/parochies-kruishoutem-wortegem-petegem-zingem/artikel/marolle-viert-90st-verjaardag-st-gabri%C3%ABlkerk> en “Zo leeft Marolle”-tekst over geschiedenis van de kerk van Marolle (zie ook bijlage).

Kerk gebouwd in 1925-1926 in neo-traditionele stijl door Paters Passionisten.

a) Cultuurhistorische waarde

Geschiedenis

Het Kruishoutemse gehucht “De Marolle” kreeg door de komst van de Paters Passionisten in 1926 een bijzondere groei-injectie. Het gehucht, gelegen tussen Petegem-Deinze en Kruishoutem-centrum had geen noemenswaardige geschiedenis. Kleine, verspreide boerderijtjes, bewoond en bewerkt door gezinnen met veel kinderen, twee schooltjes, de tram van Deinze naar Oudenaarde en van oudsher het café “De Marolle”, waren op dat moment de voornaamste kenmerken van dit zeer landelijk gehucht. In 1925, aanvraag door de "Curia provincialis passionistarum Belgii" van Wezenbeek-Ophem een kerk en klooster te mogen oprichten op de wijk Marolle. In 1926 werden het klooster en de kerk gebouwd en kwamen er zoveel nieuwe kansen. Marolle groeide naar een eigen entiteit, een wijk, waar de Marollenaars meer en meer verbonden leefden door hun kerk, de paters en het klooster. Dit “samenlevingsverhaal” duurde 78 jaar, een ware symbiose van klooster en wijk, met paters die de Marollenaars begeesterden, een gemeenschapsleven op gang brachten, in groot respect voor mekaar samen aan de toekomst bouwden. Sinds de laatste paters en broeder de wijk in 2004 verlieten, gaat het gemeenschapsleven verder met goed florierende jeugd- en volwassenverenigingen, een goede lagere school, een parochiaal leven.

Algemene beschrijving

Bakstenen complex gebouwd door de aannemers, de gebroeders Van den Bussche (Kortrijk) met in U-vorm gebouwde kerk en kloostercomplex te midden van een beboomde tuin, van de straat afgesloten door een beeldbepalende hoge bakstenen muur met rondboognissen tussen pijlers met gecementeerde bekroning.

Ten noordwesten, Sint-Gabriëlkerk. Ten overstaan van de rooilijn inspringend, niet georiënteerd bakstenen gebouw met pseudo-basilicale aanleg, brede middenbeuk van zes traveeën, zijbeuken van vijf traveeën, niet uitspringend transept en koor van twee traveeën met halfronde absis en vierkant klokkentorentje ten zuidoosten aanleunend tegen het transept. Afdekkende leien zadeldaken. Hoge voorpuntgevel met gemarkeerd rondboogportaal met puntgevel- en kruisbekroning, drie hoge rondboogvenster en topoculus. Terugwijkende lagere zijtravee geritmeerd door rondboognissen met tweelichten en gelijkaardig drielicht in transeptgevels en koor. Klokkentorentje met drie geledingen, rondboogvensters en galmgaten en naaldspits met kruis.

Geelbakstenen kerkinterieur in art-decostijl met hoge plint van zwarte baksteen, witte steen en marmerplaten. Brede middenbeuk onder tongewelf met gordelbogen en caissonverdeling, gescheiden van zijbeuken door rondboogarcade op vierkante pijlers en kruisriboverwelling. Koor met rechtse tribune en orgel.

Sober bakstenen kloostercomplex op L-vormige plattegrond, overwegend drie bouwlagen en zwarte pannen zadeldaken; omlopende houten kroonlijst met klosjes op consoles.

Eenvoudig deels aangepast interieur met behouden overwelfde kloostergang met rondbogen. Vleugel tussen klooster en kerk met twee bouwlagen met sacristie en huidige winterkapel op de begane grond en zaal op de bovenverdieping;, laatstgenoemde met rondboogvensters met fraai glas in lood. Ommuurde beboomde tuin en moestuin gescheiden door verschillende dreven met onder meer axiaal tegen de ommuring ingeplant, bakstenen kapelletje met piëtabeeld.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Kloostercomplex en Sint-*

Gabriëlkerk [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74386> (geraadpleegd op 14 juni 2017).

- Kerk was een kloosterkerk van het klooster/opleidingscentrum waar alle Passionisten na 1930 als novicen geweest zijn (daarna naar Diepenbeek)
- Oude kloostergebouwen afgebroken in mei 2016 samen met de moestuin en het kerkhof van de paters en de Mariagrot links van de kerk. Op deze terreinen zal vzw Vijvens een nieuw woonzorgcentrum en flats inrichten.
- De afgebroken Mariagrot kreeg deels een nieuwe plaats achteraan in de kerk.
- Kerk werd hulpkerk van Sint-Eligius in 1993 en vanaf dan eigendom van de kerkfabriek Sint-Eligius Kruishoutem
- Tussen kerk en sacristie bevindt zich een winterkapel, waar de paters destijds verzamelden vooraleer ze naar de kerk gingen.
- Sacristie is een zeer grote ruimte omdat hier circa 30 à 40 paters en per mis 5 à 6 priesters verzamelden
- Er is een sterke verbondenheid tussen de wijk en de kerk en het toenmalige klooster. De inwoners haalden in 1926 bijvoorbeeld mee stenen af aan het station van Deinze, metsten mee aan de Mariagrot en sponsorden verschillende aspecten van de kerk.
- Het koor kreeg een rechte koorafsluiting in 1936. Tussen de ronde koorafsluiting uit 1926 en deze muur zou zich niets bevinden (cf. elektricien Jef Dhondt).
- Kapel met piëta in de tuin van het klooster is vrijwel de enige overgebleven herinnering aan de paters Passionisten tuinen. Deze kapel, in 1945 opgetrokken uit dank omdat men gespaard bleef van veel leed in WOII, zou nu bewaard blijven.

Glasramen

Bespreking roerend patrimonium, orgel, e.a.

Inventaris en archief

- Inventaris: foto-inventaris van de roerende goederen opgesteld door Paul Meyaert.
- Archief: een deel van het archief van de paters Passionisten wordt bewaard in het hoofdhuis in Wezembeek-Oppem. Archiefmateriaal gerelateerd aan de site van Marolle bevindt zich in het archief van de kerkfabriek Sint-Eligius?

Meubilair

- Kerkinterieur nieuwe aankleding 10 jaar na de bouw (in 1936-1937) door architect Hazebroeck en aannemer Lannoo.
- Lichtgele en zwarte gevelbaksteen en gele en zwartgroene marmer: typische art decostijl
- Hoogaltaar, zijaltaren en preekstoel vernieuwd
- ramen vervangen door glas-in-loodramen in art decostijl: zeer rijk coloriet met donkere tinten rood en blauw tegenover wit en goud. Plechtstatige figuren zitten of staan in hun volle glorie, geflankeerd door strikt geometrisch opgestelde figuren. De figuren herinneren aan de kloosterorde van de paters Passionisten: o.a. de heilige Gabriël, Onze Lieve Vrouw, broeder Galileo, heilige Paulus, heilige Gemma Galvani.
- Hoogaltaar in donker marmer met vrij zware koperen of vergulde tabernakel, ciborium en kandelaars
- Ingewerkte houten biechtstoelen.
- Grote Christusbeeld achter het hoofdaltaar
- Geschilderde kruisweg in houten omlijsting, gesigineerd en gedateerd M. De Loore, 1928.
- Sint-Gabriëlschrijn werd overgebracht naar de passionistenkerk te Kortrijk

Beeldhouwwerk

- Linkerzijaltaar voor heilige Jozef, rechterzijaltaar voor Heilig Hart
- Beeld van Onze Lieve Vrouw in de linkerzijbeuk (Passionisten hadden een bijzondere verering van Maria)
- Beeld van Broeder Isidoor in de rechterzijbeuk (broeder Isidoor was een neef van pater Laurent, één van de laatste paters van Marolle).

Liturgisch vaatwerk

- Wordt bewaard in de grote sacristie, die destijds de kerk met het klooster verbond.
- Basis van 19e en 20e-eeuwse kelken en cibories bleven aanwezig

Textiel

- Paters namen bij hun vertrek de laatste waardevolle gewaden mee.
- Eenvoudige kazuifel en gewaden overgebleven

Orgel

- Orgel bevindt zich in een nis bovenaan rechts van het koor (toegang vanuit de kloostervertrekken en de grote ruimte boven de sacristie).
- Geld (toen 10 000 Belgische frank, nu circa 5000 euro) werd ingezameld door de Passionisten, vb. door predicaties.
- In het archief van de paters Passionisten vinden we op datum van 13 augustus 1933 de volgende aantekening terug: "Op aanvraag van een paar weldoeners worden er plannen gemaakt voor het bouwen van een orgel in de kerk. Begin augustus wordt het orgel geplaatst door de firma Victor Van de Loo en Zonen uit Roselaar. Op 13 augustus wordt het orgel ingezegend door Pater Victor, overste. Ook de inwoners geven bij deze gelegenheid hun bijdrage."
- Informatie door orgelbouwer Andriessen: Het is een pneumatisch (wind) gestuurd orgel met kegelladen (vrij modern systeem met zijn voor- en nadelen). Victor Van de Loo had niet zo'n goede reputatie, alhoewel dit orgel een uitzondering is (zie ook <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/persoon/8137>). De windladen (bakken waar de pijpen op staan) en de speeltafel zijn van Laukhuff (D) en van uitstekende kwaliteit. Het pijpwerk is ook van goede kwaliteit. De stellingen en balg heeft Victor zelf gemaakt en zijn van redelijke kwaliteit.
- Is vandaag nog bespeelbaar, werd in 2014 hersteld
- Er is nu een camera aangebracht waarmee de organist een zicht heeft op de kerk
- Voor meer details zie bijlage

Zicht op het portaal.

Zicht op het koor.

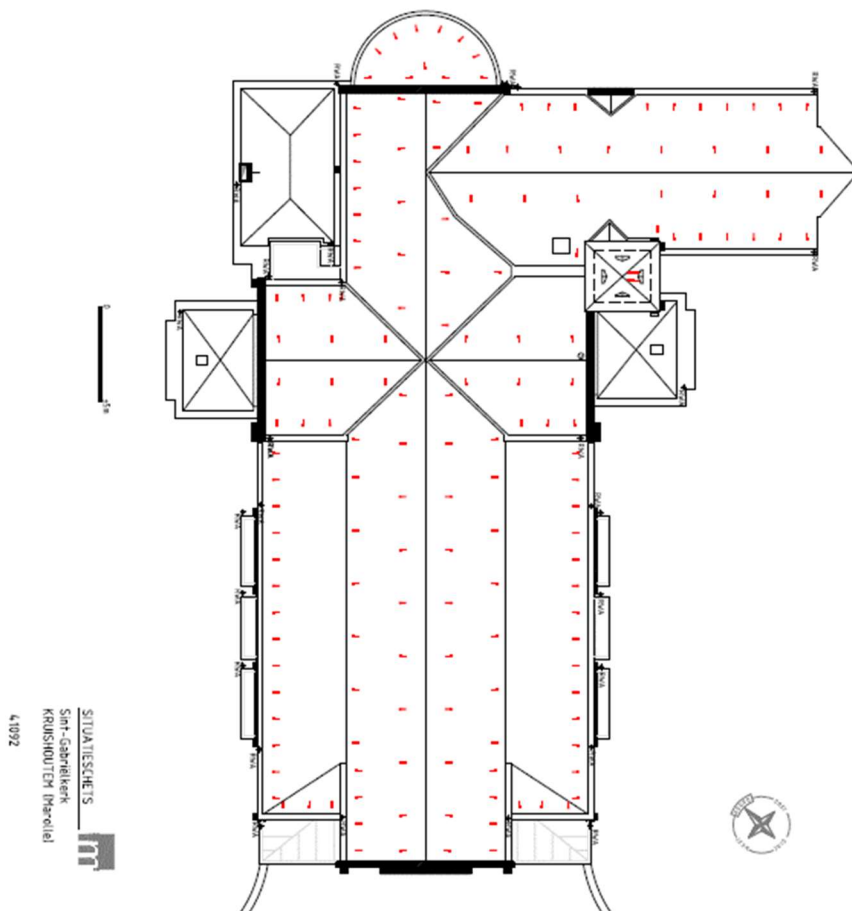

Zuidelijke zijbeuk.

Noordelijke zijbeuk.

b) Architecturale mogelijkheden

De kerk, opgetrokken in 1926, kreeg een grondige verbouwing in art-decostijl in 1936-1937. De typische bakstenen bekleding van de binnenmuren geeft de kerk een specifieke sfeer. Lichtinval wordt bepaald door de glasramen. Het schip en de zijbeuken vormen een grote ruimte. Het koor ligt iets hoger en kan worden afgescheiden van de rest van de kerk. Bij de afbraak van de omliggende kloostergebouwen werden de winterkapel en sacristie op het gelijkvloers en een grote ruimte op de eerste verdieping die aansluit bij de toren en de ruimte waar het orgel staat (rechts boven het koor) bewaard. Aangezien de kerk niet beschermd is, zijn er heel wat architecturale mogelijkheden. Er kan aansluiting gezocht worden vanuit het transept, koor of de zijbeuken naar het omliggende woonzorgcentrum (nog te plannen en te bouwen). Een stilteruimte kan eventueel worden ingericht in het koor, in het transept of in de uitbouw sacristie/winterkapel/bovenruimte. Verschillende opties zijn hier mogelijk. Aangezien rondom de kerk alle gebouwen verwijderd zijn, zijn ook daar heel wat mogelijkheden.

Volgende voorzieningen zijn momenteel aanwezig, maar moeten allen herzien worden bij een herbestemmingsproject waarbij de kerk als ontmoetingsruimte voor de wijk, centrale ruimte voor het woonzorgcentrum en gedeeltelijk stilteruimte wordt ingericht:

- Verwarming: nieuwe brander in 2009
- Elektriciteit: oude installatie in de gang tussen kerk en sacristie, te vernieuwen
- Geluids- en lichtinstallatie: BOSE-installatie, recent vernieuwd en in orde in de kerk
- Sanitair: oud toilet, niet publiek toegankelijk in tussenruimte sacristie en kerk
- Keuken: niet aanwezig

Andersvaliden kunnen momenteel met de rolstoel makkelijk toegang hebben tot de kerk via de zijingangen. De Mariagrot, die terug werd opgebouwd met moderne bakstenen blokken links achteraan in de kerk, wordt effectief door rolstoelpatiënten bezocht.

Ook al is de kerk niet beschermd, verdient het typerende art décointerieur de nodige aandacht bij de herinrichting van deze ruimte.

c) Bouwfysische toestand

De algemene bouwfysische toestand is goed.

Monumentenwacht is aangesteld voor de inspectie van het kerkgebouw.

Voor het **interieur** werd een eerste rapport opgemaakt in 2010. In dit rapport werd aanbevolen op termijn de volgende herstellingen te laten uitvoeren door een restaurateur:

- statie XV en statie X van de kruisweg.

Bij statie XV wordt aangeraden de opstuwingsen en losse verfschilfers te fixeren en (plaatselijk) een striplining aan te brengen aan de gescheurde omslagranden, de kleine klopkever in de sierlijst curatief bestrijden en de schilderijen recht ophangen met een

afstand van minimum 3 cm tussen het schilderij en de muur. Dit voorkomt de opstapeling van stof en spinrag aan de achterkant van het doek en laat tevens voldoende luchtcirculatie toe.

- de breuknaden van de piëta op niveau te brengen en te retoucheren en de breuk van de vinger verlijmen en de lacune op niveau brengen.
- De geglazuurde groene bakstenen: oorzaak van de schade te achterhalen en voorstel van conservering te laten opmaken.
- De open voegen tussen de natuurstenen altaartreden van het hoofdaltaar opvullen met een compatibele licht hydraulische kalkmortel.
- De gebarsten tegeltjes achter het hoofdaltaar vervangen of verlijmen met een compatibele epoxy.

Verder werden enkele preventieve maatregelen geformuleerd.

Voor het **exterieur** werd een rapport opgemaakt in 2008. In dit rapport werd aanbevolen om de volgende zaken op te volgen om goede toegankelijkheid, veiligheid en bereikbaarheid te garanderen:

- Plaatsen van genormeerde ladderhaken (E-517) op de verschillende dakvlakken.
- Herstellen en/of vervangen van de loopbruggen in de dakruimtes. Verbeteren van de sterplatforms in de toren.
- Plaatsen van nieuwe ladders in de toren.
- Herstellen van de verzakking van de vloer aan het westelijk zijportaal.
- Uitvoeren van de nodige herstellingen aan het bakstenen voetpad.
-

Voor een goede instandhouding van het monument gaf Monumentenwacht aan dat de volgende werken best uitgevoerd zouden worden:

- Curatief behandelen van de kapstructuur tegen houtborende insecten:
 - o afbijten van de aangetaste delen;
 - o verwijderen van het afbraakmateriaal;
 - o injecteren van de aangetaste delen;
 - o preventief instrijken van de overige;
 - o waar nodig de verzwakte delen vernieuwen.
- Verdekken van de dakvlakken (eventueel recupereren van de goede leien) met de nodige aandacht voor de juiste bevestigingsmaterialen.
- Verwijderen van de aarden schoorsteenpijp en dichtleggen van het dakvlak.
- Verbeteren van de onderzijde van de afvoerbuis aan het koor.
- Bijplaatsen van een afvoer ter hoogte van de oosthoek van de zijvleugel.
- Plaatsen van een waterkering op de deksteen van de topgevel van het zuidtransept tegen de toren.
- Ontroesten en schilderen van het sieranker tegen de schoorsteen. Ontroesten en schilderen van de luibalken van de klokken.

Voor een duurzaam onderhoud zijn de volgende punten van bijzonder belang:

- Geregeld de goten reinigen en snoeien van de hoogstammige bomen om verstoppingen te voorkomen.
- Opfrissen van het schilderwerk van de torenramen en van de muren van het stooklokaal.
- Vernieuwen van het verniswerk van de voordeuren.
- Grondig nazien van de elektrische installaties op de kapzolders.
- Opnieuw degelijk bevestigen van de elektrische leiding in de zalinggoot van de zijkapel.
- Grondig opruimen en ontstoffen van de verschillende zolders.

Het kerkgebouw is dus algemeen in goede staat.

Werken die voorzien werden in het meerjarenplan 2014-2019:

- Verdekken van de dakvlakken
- Plaatsen ladderhaken
- Plaatsen nieuwe loopbruggen
- Curatief behandelen houtstructuur

Voorziene bedrag: 100000 €

- Schilderwerken buiten aan ramen en deuren te voorzien 20000 €
- Vernieuwen ramen sacristie, vergaderlokaal, verwarmingslokaal: te voorzien 25000 €
- IJzeren staven aan ramen antiroest behandeling en schilderen: 5000 €

Interieur van de kerk

De Pieta laten herstellen door restaurateur te voorzien 2500 €

Behandelen tegen schimmel en insecten allerlei houtwerk : te voorzien 2500 €

Behandelen van het opstijgend vocht: te voorzien : 10000€

Restaureren van het orgel: te voorzien 25000 €

Plaatsen nieuwe afvoerbuisk voor regenwater te voorzien 2500 €

Deze werken zullen best bekeken worden binnen het algemene plan om voor de kerk een duurzame toekomst te voorzien tussen stilteruimte, ruimte voor het woonzorgcentrum en ontmoetingscentrum voor de wijk. Bij de gesprekken tussen de huidige eigenaar kerkfabriek Sint-Eligius en respectievelijk de gemeente Kruishoutem en vzw Vijvens zullen over deze nodige werken afspraken gemaakt worden.

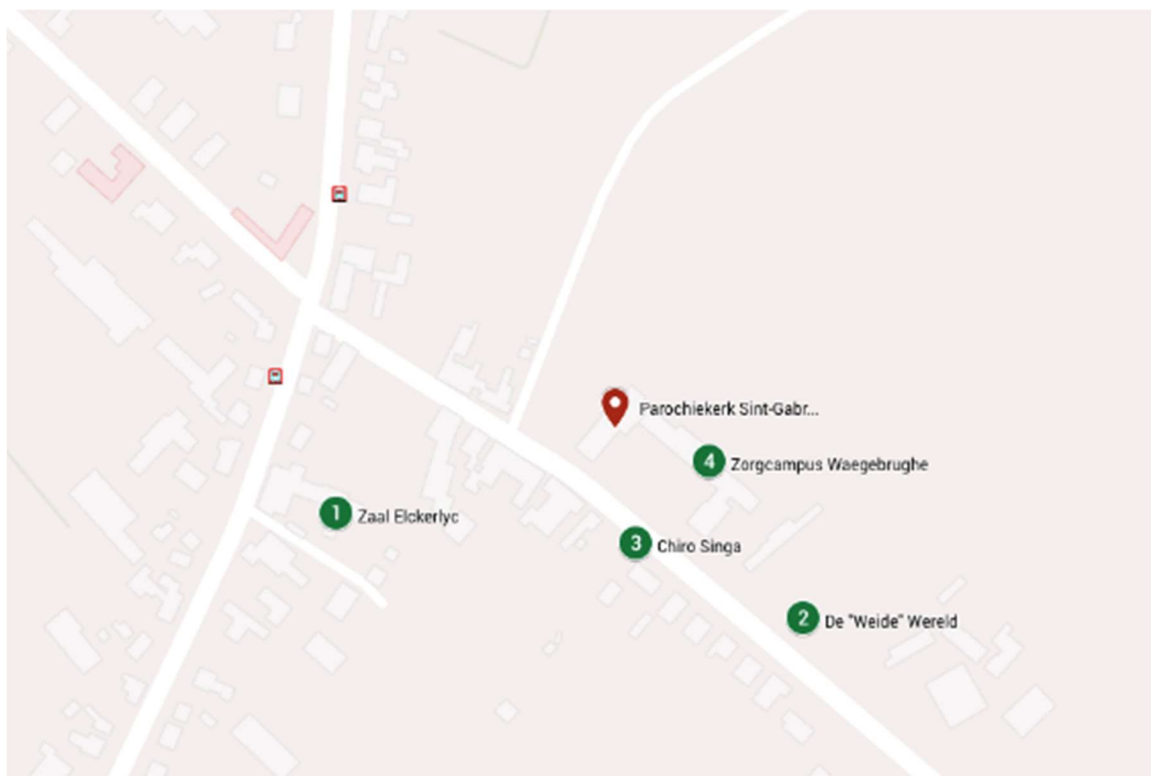
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Gabriëlkerk in Marolle werd in 1926 opgetrokken als onderdeel van het *Klooster van de paters Passionisten*, beter bekend als campus "de Kruiskouter". Gedurende 78 jaar was er een ware symbiose van klooster en wijk. De laatste paters en broeder verlieten de wijk in 2004. De kloostergebouwen werden in maart 2016 afgebroken. Op de plaats van het klooster zou de vzw Vijvens, met campussen Home Vijvens in Huise en Sint-Petrus in Kruishoutem, in de nabije toekomst een derde campus vestigen onder de naam campus *Waegebrughe* (Passionistenstraat 15, 9770 Kruishoutem). De kerk is centraal gelegen in de wijk Marolle, rondom de huidige Passionistenstraat. Sinds de afbraak van omliggende klooster, is de kerk gelegen op een groot open terrein. De kerk is niet apart langs buiten verlicht. De wijk Marolle is te bereiken via het openbaar vervoer: de Lijn heeft een verbinding Kruishoutem – Deinze. Er is ruime parking voor de kerk. Bij de herinrichting van de terreinen zal ook rekening gehouden worden met de nood aan parkeerplaatsen. Er is geen kerkhof gelegen rond de kerk. Het kerkhof van de paters Passionisten in de tuin van het klooster werd in het voorjaar van 2016 geruimd.

Bevinden zich in de buurt van de kerk:

- Nieuwbouw van gemeenteschool *De "Weide" Wereld* (Passionistenstraat 25, 9770 Kruishoutem) bevindt zich op wandelafstand van de kerk.
- De oude gebouwen van de gemeenteschool bevinden zich op de hoek van de Deinsesesteenweg en de Passionistenstraat en zijn ondertussen verkocht.
- Zaal *Elckerlyc* (Schoolweg 1, 9770 Kruishoutem) ligt aan de andere hoek van de steenweg en de Passionistenstraat.
- Schuin tegenover de kerk bevinden zich de lokalen van *Chiro Singa* (meisjeschiro Vlinderia) (Passionistenstraat 28, 9770 Kruishoutem).

Omliggende klooster afgebroken in 2016.

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Liturgische activiteiten

- Er kunnen circa 530 stoelen staan in de kerk. Kerkdiensten tot 2017 circa 70 aanwezig
- Sedert juni 2016 geen zondagsvieringen, nu gebedsdiensten en tot juli 2017 eucharistievieringen op de derde zaterdag van de maand.
- Wekelijkse groep voor aanbidding (5 à 6 personen)
- Regelmatig bezoek van de Mariagrot, nu in de kerk, gebedsmoment op vrijdag
- Regelmatig bezoek van beeld van Broeder Isidoor
- Vanaf juli 2017 zullen er huwelijken, begrafenissen en occasionele vieringen kunnen doorgaan in nevenbestemming. Op termijn wordt de kerk herbestemd (ruimte WZC en ontmoetingsplaats wijk), maar is er wel de garantie dat er een stilteruimte wordt ingericht.
- Jaarlijks gaan er de volgende vieringen door:
 - o Kermisviering met 15 augustus
 - o Christus Koningviering Chiro in september (gelinkt aan speldag)
 - o Schoolviering
 - o Autowijding
 - o Kinderzegen

Niet-liturgische activiteiten

- ontmoetingsplaats voor de wijk
- Kerstverlichting begin advent, meer dan 60 jaar en kerststal
- maandelijks koorzingen
- tentoonstellingen

2.3. Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand in Lozer

2.3.1. Identificatie

Naam: Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand (Onze-Lieve-Vrouw-van-Altijddurende Bijstand)

Geografische ligging

- Lozerstraat 15a, 9770 Lozer
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Oudenaarde
- Parochie:
 - o Huidige: Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand
 - o Toekomstige: "Parochie in Kruishoutem, Wortegem-Petegem, Zingem".

Eigenaar: kerkfabriek

Bescherming(en)

- Is beschermd als monument **Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand** sinds 19-03-2002.

- Omvat de bescherming als monument **Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand: orgel** gelegen te Lozerstraat 16A (Kruishoutem) geldig sinds 16-10-1975.

2.3.2. Beschrijving

- Parochiekerk in neostijl uit 1842 van architect Louis Minard
- Gebouwd in opdracht barones Marie-Julie van Rockolfing, voortgezet door zoon baron Adolphe Della Faille d’Huyse
- Inwijding 1845
- Kerktoren in 1861
- Muurschildering pastorij 1868
- Omliggend kerkhof, dreef naar kasteel: pittoresk kader
- Bijzondere Mariaverering in de kerk
- Orgel beschermd in 1976, beschermd kerk in 2002

Voor gedetailleerde beschrijving en links zie: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74332>

a) Cultuurhistorische waarde

Geschiedenis

Kerk gebouwd op initiatief van de familie della Faille d'Huyse, in 1844 (zie opschrift op glasraam in sacristie) naar ontwerp van architect Louis Minard en bediend door de onderpastoor van Huise. Gewijd op 15.04.1845. In 1853 verheven tot proosdij, in 1854 tot succursale en in 1856 als zelfstandige parochie erkend. In 1859-61 toevoeging van een toren achter het koor en omsluiten van de voortuin en pastoretuin door fraaie ijzeren hekken in 1889. Plaatsen van nieuwe glasramen in 1930 en nieuwe voordeur met bekronend opschrift in 1935. Herstelling van de voorgevel in 1949 en beëindigen van de hele restauratie in 1967.

Algemene beschrijving

Niet georiënteerd landelijk kerkje met voortuin afgesloten door lage muur en ijzeren hekken tussen rondgemetste pijlers met siervaasbekroning; achterliggend omhaagd kerkhof.

Pseudo-hallenkerk van vier traveeën met drie beuken onder één zadeldak, koor van één travee met driezijdige sluiting, links en rechts aangebouwde sacristie en berging. Aansluitende vierkante noordertoren onder ingesnoerde naaldspits. Opgetrokken uit baksteen met sporadisch verwerking van zandsteen en arduin. Zuidgevel van drie traveeën met classicistische pilastergevel met hoofdgestel en hoger opgetrokken middentravee met half rond venster en driehoekig fronton; bekronend ijzeren kruis.

Rechthoekige poort met half rond bovenlicht onder bakstenen booglijst op doorgetrokken imposten; voluutvormige sluitsteen. Zijtravee met rondboognissen en beelden van Heilig Hart en Onze-Lieve-Vrouw. Zijgevels verlicht door vier rondboogvensters met glas-inloodramen.

Helder en witgeschilderd neoclassicistisch interieur met brede middenbeuk, van de zijbeuken gescheiden door Toscaanse zuilen onder klassiek hoofdstel. Middenbeuk onder breed tongewelf, zijbeuken met vlakke zoldering geleed door zware moerbalken rustend op pilasters.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74332> (geraadpleegd op 19 juni 2017).

Nieuwe glasramen in 1930 en nieuwe voordeur met bekronend opschrift in 1935.

Heilige Moeder Anna

Heilige Jozef

Zicht op het orgel.

Zicht op het koor.

Zicht op noordelijke zijbeuk.

Zicht op zuidelijke zijbeuk.

- Kerk en pastorie zijn beide opgetrokken in de jaren 1840 en zijn eigendom van de kerkefabriek
- Kerk heeft goede akoestiek
- Architect Demeyere J. & A. werkt momenteel aan een beheersplan voor kerk, kerkhof, pastorie en grafkapel.

Bespreking roerend patrimonium, orgel, e.a.

Inventaris en archief

- Inventaris
 - o Inventaris van de gehele collectie (+ 150 stuks).
 - o Opgesteld in 1998; laatste update 2012, is elektronisch beschikbaar
- Archief
 - o Archief bewaard in de pastorie en bij een privépersoon.
 - o Archief van de kerkfabriek, de parochie, parochiale instellingen en verenigingen.
 - o Geordend, maar geen inventaris.
 - o Archief bevat o.m. plannen van de kerk en aanverwante gebouwen.

Meubilair

- Vernieuwd hoofdaltaar, noordelijke en zuidelijke zijaltaren, portiekaltaren met beeld van Heilige Anna met Maria, en Heilige Joseph, wit geschilderd hout, 1860;
- Koorbanken, noordelijke met Heilige Johannes en Heilige Lucas evangelisten, zuidelijke met Heilige Marcus en Heilige Mattheus evangelisten, geschilderd hout, 1863;
- Preekstoel en twee biechtstoelen, geschilderd hout, derde kwart van de 19de eeuw;
- Doksaal met orgel uit de 18de eeuw
- Nieuwe kruisweg van 1928.
- Mariabeeld in linkerzijbeuk, bijzondere devotie voor dit beeld. Glazen kast er bescherming voorzien. Er worden regelmatig kaarsen gebrand voor dit beeld.
- Obiits van de familie della Faille d’Huyse

Beeldhouwwerk

- Gepolychromeerde heiligenbeelden op sokkel van onder meer Heilig Hart en Heilige Theresia, Heilige Donatus, Heilige Antonius, Heilige Fransiscus, Heilige Barbara, Heilige Aloïsius, Heilige Hubertus en Heilige Gerardus Majella, begin 20ste eeuw.

Liturgisch vaatwerk

- Pixissen en kelken worden bewaard in de kluis in de sacristie

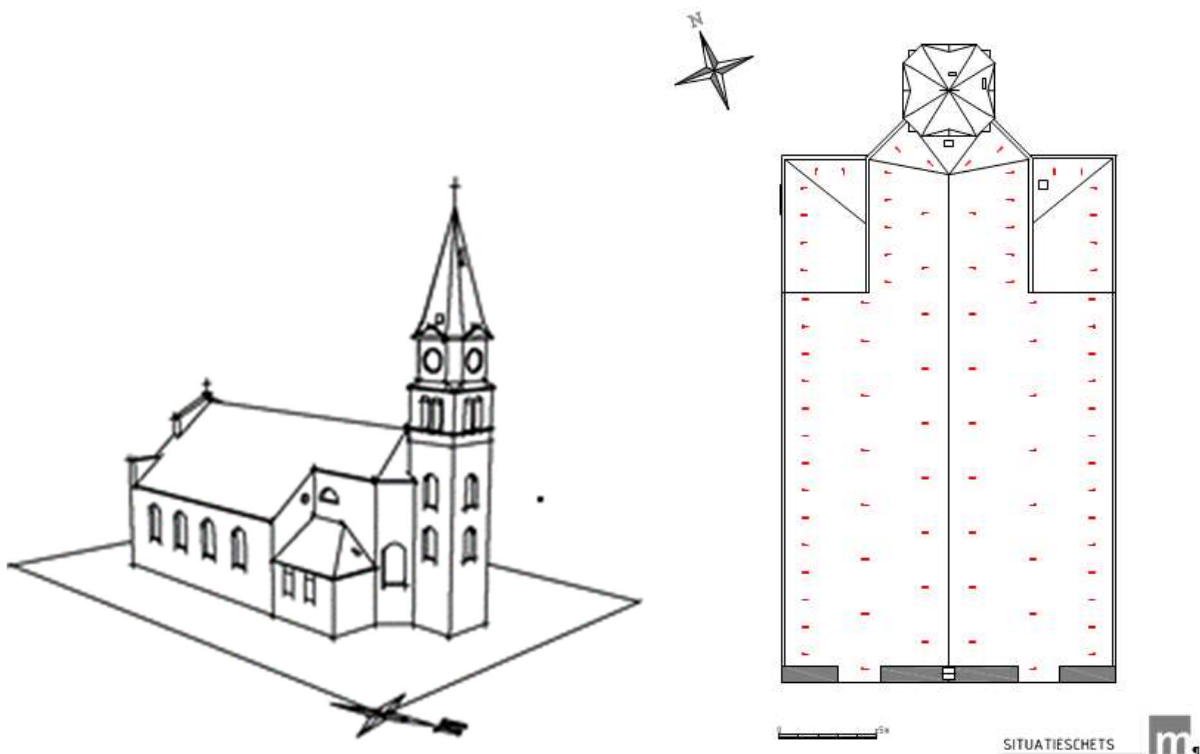
Textiel

- Vaandels worden samen met kaarsen bewaard in de bergplaats
- Oude en nieuwe gewaden worden in een kast in de sacristie bewaard (boven in die kast kerstgerei)

Orgel

- Orgel uit de 18^e eeuw met houten klankkast, aangekocht in 1858 van Sint-Baafs-Vijve, zie inscriptie onderhouden door "Godefroid et Fils, fateur d'orgues, 1937", hersteld door Daem (Appelterre) in 1948
- Beschermd in 1976,
- Orgel heeft een klavier van Cachot (maar enkele in gans België)
- Is nu deels bespeelbaar, maar 30000 euro nodig om het volledig bespeelbaar te maken

b) Architecturale mogelijkheden

De kerk van Lozer werd in zijn geheel opgetrokken in 1842 als een eenvoudige neoclassicistische landelijke kerk. In 1859-1861 werd een toren aan het kerkgebouw toegevoegd, uitzonderlijk aan de achterkant van de kerk. Schip en zijbeuken worden afgescheiden door Toscaanse zuilen. In theorie zouden zijbeuken, koor en schip van elkaar kunnen worden afgescheiden, maar het harmonisch geheel van de kerk, zoals het ontworpen is, zou hierdoor verstoord worden. Zolang de hoofdfunctie liturgie blijft mét socio-culturele nevenbestemming kan de ganse ruimte in zijn totaliteit gebruikt worden en dient zich geen compartimentering op. Het omliggende kerkhof maakt uitbreiding voor dit beschermd gebouw extra moeilijk. Er is geen sanitair aanwezig, dus dit is een aandachtspunt bij nakende restauratie. Bij het vernieuwen van de stookinstallatie zou deze ruimte kunnen heringericht worden.

Aanwezige voorzieningen

- Verwarming: oude brander op mazout in bergplaats links van het koor. Bij restauratiedossier zal deze brander worden vervangen en de vrijgekomen ruimte kan dan eventueel voor toilet en omkleedruimte voorzien worden. Verwarmingsroosters in de kerk vooraan aan het altaar en achteraan in de kerk. Apart elektrisch verwarmingselement in de sacristie.
- Alarminstallatie: brand- en inbraakdetectie aangebracht in de toren (GSM-mast)
- Elektriciteit: sinds 15 jaar nieuwe kast in de sacristie, maar verouderde bedrading, te vervangen bij restauratie
- Geluids- en lichtinstallatie: vernieuwde installatie FOA en GUNDIG
- Sanitair: geen toilet, warm water alleen aanwezig aan de kant van de pastorie (linkerkant bergruimte koor)
- Keuken: niet aanwezig
- Klokken: nieuwe klok uit 1947 en een oudere klok uit de 19^e eeuw, momenteel is de hamer kapot, maar wordt hersteld. Beheer door Clock-O-Matic, moederuurwerk Apollo II.
- Zendmast: op toren buiten geplaatst in 2016

De toegankelijkheid voor andersvaliden is goed: er is een drempel, maar er is een hellend vlak aanwezig.

Het waardevolle interieur beperkt zich voornamelijk tot het 19^e-eeuwse meubilair (zie boven). De Mariaverering wordt vandaag de dag ook benadrukt door blauwe doeken in het koor en de zijkapellen.

c) Bouwfysische toestand

De algemene bouwfysische toestand is goed.

Monumentenwacht is aangesteld voor de inspectie van het kerkgebouw.

Voor het **exterieur** werd een eerste rapport opgemaakt in 2010. In dit rapport werd aanbevolen voor een optimale toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid de volgende acties te ondernemen:

- Plaatsen van voldoende rijen genormeerde ladderhaken (EN 517) op de diverse dakvlakken.
- Uitbreiden en waar nodig bijplaatsen van de nodige loopbruggen in de kapruimten van de zijbeuken en platforms in de toren.
- Verhogen van de voetmat in de inkomhal.
- de klampen in de toren en ter hoogte van het koorluik vernieuwen.

Voor een goede instandhouding van het monument werd in 2010 aanbevolen de volgende werken uit te voeren:

- Ontroesten en schilderen van de ijzeren topbekroningen en waar nodig herstellingen uitvoeren.
- Vernieuwen van alle dakluiken met aandacht voor een degelijke vergrendeling.
- Herstellen van de cementpleister van de tuit op de voorgevel.
- Opnieuw bevestigen van de daalleidingen van de bliksemafleider.
- Herstellen van het houtwerk van het rondraam in de voorgevel.
- Restaureren van het glas-in-loodraam in de noordgevel van het koor.
- Uitvoeren van onderhoudsschilderwerk aan de ramen van de sacristieën.
- Ontroesten en schilderen van de klokkenhengsels.
- Waar nodig, plaatsen van duivenweringen.
- Herstellen en terugplaatsen van de siervazen op de pilaren van de toegangshekken.

Voor een duurzaam onderhoud werden ook deze punten aangeduid als van belang:

- Eventueel verwijderen van de schoorsteen aan de zuidsacristie. Indien de schoorsteen behouden blijft, het metselwerk herstellen en de ankers terugplaatsen en ontroesten en schilderen.
- Opfrissen van het schilderwerk van het interieur.
- Geregeld reinigen van de goten

In 2011-2013 werd de restauratie van de glasramen uitgevoerd. Ondertussen vonden ook werken plaats aan de voordeur en het portaal en werden in september 2016 nieuwe kerkstoelen aangekocht. Na de aanbevelingen geformuleerd door Monumentenwacht werd door de kerkraad besloten over te gaan tot een volledige restauratie van het kerkgebouw, maar dit zeker te bekijken binnen de ruimere context van pastorie, kerkhof en dorpskom. Architectenbureau Demeyere werkt daarom ondertussen aan het opmaken van een beheersplan zodat een erfgoedpremie snel kan aangevraagd worden zodra dit kerkenbeleidsplan rond is. In dit dossier zal ook een restauratie van het hekken aan de voorkant van het kerkhof, de voorgevel van het kerkgebouw en de leien van de toren (die werden verplaatst voor het aanbrengen van GSM-mast) worden opgenomen.

Werken die dienen te voorzien worden in het volgende meerjarenplan:

Ladderhaken

Bijplaatsen loopbruggen

Klampen in der toren en ter hoogte van koorluik vernieuwen

Vernieuwen van alle dakluiken met een degelijke vergrendeling

Afvoerpijpen achteraan de kerk nazien en eventueel vernieuwen (10000€)

Ramen gedeeltelijk te restaureren te voorzien 45000€ (gemeente 26500)

Schilderwerken in de kerk (laatst geschilderd in 1971): te voorzien 25000 €

Ook de deuren moeten herdaan worden, geen lakkers meer op hout.

Orgel: restauratie : 25000 €

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk van Lozer werd gebouwd in 1842 aan het uiteinde van de dreef die naar het kasteel van Lozer leidt. Een toren, hekwerk en de pastorie werden enkele jaren later opgetrokken en vormen dus een mooi geheel, samen met de kasseiweg van het dorp, die apart beschermd is. Vooraan in de Lozerstraat is de lokale kleuterschool gelegen (voor de lagere school gaan de schoolkinderen van Lozer naar Huise). De dorpskern ligt excentrisch ingepland tegenover de baan Deinze-Nazareth. Aan de Nazarethsesteenweg ligt het Parochiaal Centrum “della Faille” Lozer. Het kerkhof rond de kerk, eveneens eigendom van de kerkfabriek, is nog in gebruik en er wordt regelmatig geruimd. Er bevinden zich naast de urentorens enkele grotere grafmonumenten, bijvoorbeeld voor de adellijke familie della Faille D’Huyse, en een kruisweg in kapellen (jaren ’50) rondom dit kerkhof. De pastorie naast de kerk heeft in de gang op het gelijkvloers en op het bordes naar de eerste verdieping historische wandschilderingen. De toren van de kerk is niet extra verlicht langs de buitenkant. Lozer dorp is te bereiken via het openbaar vervoer met de Belbus van De Lijn die de lijn Nazareth-Deinze bedient. Parking is te vinden in de dorpskom. De bareel die de dreef van het kasteel naar de kerk afsluit, wordt opengesteld bij begrafenissen en vieringen (om zo op andere momenten de wortels van de bomen te sparen) om zo extra parking te voorzien.

Pastorij in Lozer.

Kerk met omliggend kerkhof.

De volgende gebouwen zijn rondom de kerk van Lozer gelegen:

Pastorie

- Adres: Lozerstraat 18, 9770 Kruishoutem
- Kerkfabriek is eigenaar van de pastorie en staat in voor het beheer ervan.

- Pastorie is beschermd als monument sinds 19-03-2002 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/74336>) en verkeert in een redelijke toestand.
- Pastorie wordt nog gebruikt als
 - o Woning pastoor Latoir
 - o vergaderruimte voor parochiale organen en de kerkfabriek
 - o archiefruimte voor parochie en kerkfabriek;
 - o parochiesecretariaat
- Er is ontwerpstudie door architectenbureau Demeyere voor de pastorie van Lozer, die zich links van de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand bevindt, daarrond een beboomde tuin, afgesloten door ijzeren hekken op bakstenen voet tussen ronde bakstenen pijlers.

Parochiaal Centrum "della Faille" (Ouwegemsesteenweg 259, 9770 Kruishoutem). - Voornamelijk gebruikt voor: feesten, recepties en vergaderingen van verenigingen.

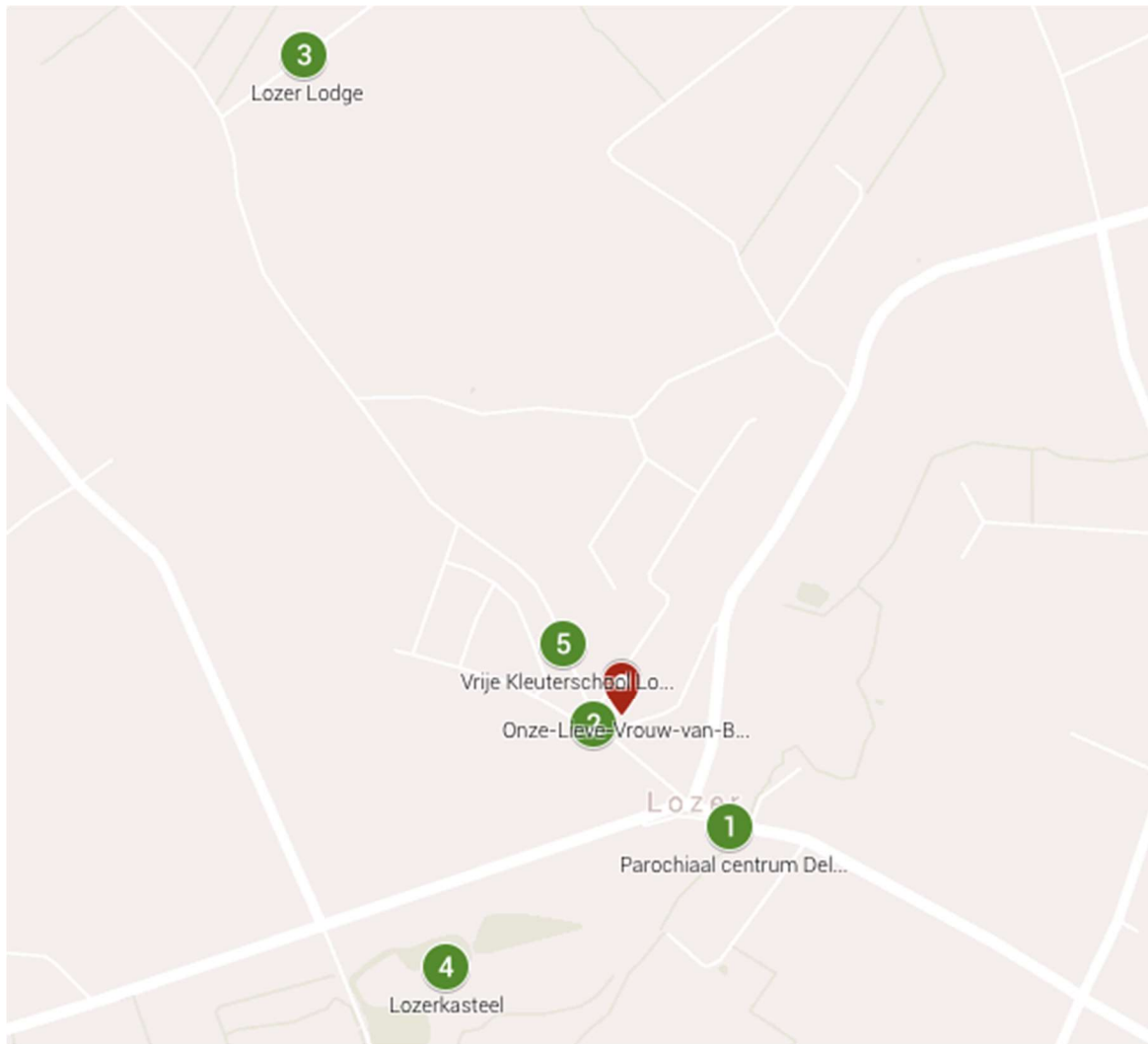
Vrije Kleuterschool Lozer (Lozerstraat 26, 9770 Kruishoutem)

Lozerkasteel (Kasteelstraat 36, 9770 Kruishoutem)

Het kasteel van Lozer is ook gekend onder de naam kasteel van Huise of kasteel della Faille. Het kasteeldomein met bijgebouwen bevindt zich in een uitgestrekt landschapspark met vijvers. Vandaag doet het kasteel onder meer dienst als **B&B**, vakantiewoning en boetiek. Het domein is beschermd als cultuurhistorisch landschap (1985), het kasteel zelf als monument (2002) (zie ook <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74329>).

Lozer Lodge (Spiegelstraat 1, 9770 Kruishoutem)

- o Lozer Lodge beschikt over vakantieverblijven voor kleine en/of grote groepen.
- o Ook bedrijven organiseren er kleinschalige events of teambuilding sessies.
- o De volledige site is verspreid over 6000m² met twee luxe vakantiehuizen Lozerhof (10 pers.) en Lozerdorp (25 pers.) Daarnaast is er ook een rustieke polyvalente ruimte, Lozer Lounge, voor allerlei activiteiten en evenementen.

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Liturgische activiteiten

- er is een sterke link tussen kerk en dorpsleven
- tot juli 2017 gaat er nog iedere zondag een viering door, gehouden door pastoor Raf Latoir, die als gepensioneerde priester in de pastorie van Lozer woont.
- Volgens het pastorale plan zal na juli 2017 alleen nog een weekendviering doorgaan in de kerk van Kruishoutem.
- Weekvieringen, huwelijken, begrafenissen en occasionele vieringen zullen erna nog mogelijk zijn in nevenbestemming in de kerk van Lozer
- Begrafenissen, communie, viering met Allerheiligen
- Schoolvieringen
- Lozer Mei ommegang eerste zondag van mei
- Kermismaandag in september, dienst voor de overledenen van Lozer

Niet liturgische activiteiten

- Er kunnen circa 360 mensen in de kerk binnen
- Verschillende concerten per jaar, voornamelijk door Lozer Cultureel (kwaliteitsvolle muziekvoorstellingen zoals Mikhaïl Bezverkhnny met Arion en het Kuijken-kwartet in 2015, Michaël en Dagmar De Geest-Robben (maart) en Pierre-Alain Volondat (november) in 2016 en Lana Trotovek & Maria Canyigueral in maart 2017.
- Verschillende koorrepetities
- Tentoonstellingen
- Creativiteit door kleuterschool Lozer

De kerk is niet aangesloten bij de vereniging Open Kerken maar is wel dagelijks geopend.

De Mariadevotie brengt op regelmatige basis mensen die een kaarsje willen branden naar de kerk.

Bijzondere Mariaverering te Lozer

Venetie

een muzikale wandeling

Met onderweg

- renaissancemuziek van Andrea Gabrieli e.a.
- barokmuziek van Antonio Vivaldi e.a.

Impressies uit Venetië via projectie op groot scherm, gebracht door

Dagmar Robben, hobo
Michael De Geest, orgel

Zaterdag 27 februari 2016 om 19u30
Parochiekerk O.L.Vrouw van Bijstand, Lozer-Kruishoutem

Een organisatie van LozerCultureel
Tickets aan de kassa (€ 15 / € 8 studenten)
Reserveren kan via e-mail (Lozercultureel@hotmail.com)
of op het nummer 09 385 79 68

De mythe... Pierre-Alain Volondat

Winnaar Koningin Elizabethwedstrijd piano 1983

vrijdag 18 november 2016 om 19.30 uur
zaterdag 19 november 2016 om 19.30 uur

Parochiekerk O.L.Vrouw van Bijstand Lozer-Kruishoutem
Tickets: € 25 / € 12 (studenten) via e-mail of gsm 0470/082130

Een organisatie van Lozer Cultureel:
Lozercultureel@hotmail.com

2.4. Sint-Machutus in Wannegem

2.4.1. Identificatie

Naam: Sint-Machutus

Geografische ligging

- Wannegemdorp, 9772 Wannegem
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Oudenaarde
- Parochie:
 - o Huidige: Sint-Machutus
 - o Toekomstige: "Parochie in Kruishoutem, Wortegem-Petegem, Zingem".

Eigenaar: Gemeente

Bescherming(en)

- Is beschermd als monument **Parochiekerk Sint-Machutus** sinds 28-03-2002.
- Is deel van de bescherming als stads- of dorpsgezicht, intrinsiek **Dorpskom Wannegem-Lede** sinds 11-04-1984.

2.4.2. Beschrijving

- Driebeukige classicistische bakstenen kerk uit 1784
- Drie altaren 18de eeuw:
 - hoofdaltaar schilderij "Onze - Lieve - Vrouw van de Rozenkrans" (1844) door P. van Hanselaere
 - noordelijke zijaltaar Vlaamse 18de-eeuwse schilderij" Boodschap aan Maria
 - zuidelijke zijaltaar laat-18de-eeuwse "Vlaamse Sint – Machutus geneest zieken".
- Brandramen geschonken door H. Gabriëls, bisschop in USA vanaf 1891
- Beschadigd 1918
- beschermd kerk 2002

Voor gedetailleerde beschrijving en links zie: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/43856>

a) Cultuurhistorische waarde

Geschiedenis

Volgens literatuur als parochie reeds gekend voor 1200. Van de oude kerk, gesloopt in 1783, is behalve de vermelding van kerkrekeningen teruggaand tot 1560, weinig gekend.

Huidige kerk nieuw gebouwd tussen 1784 en 1789 (zie jaartallen in sacristiedeur en in het pseudo-fronton aan de westgevel) met financiële steun van baron Baut de Rasmon,

gelijktijdig met het Kasteel van Wannegem. Kerkrekeningen van 1783 vermelden J. de Waele als sloper van de oude kerk en metser van de nieuwe funderingen, S. vande Weghe als steenhouwer, J. Robrecht als blaffoneur en de gebroeders Ch. en A. Moretti als marbreerder van de altaren en werken aan de preekstoel in 1784-85. L.B. van Peteghem, orgelmaker wordt betaald voor het maken van een nieuw orgel in 1787.

Herstelling van de toren in 1879 die tot dan gewit was. Herstelling na oorlogsschade van Wereld Oorlog I, onder meer nieuwe glasramen in koor van 1921-22 geschonken door ridder de Ghellinck en de parochianen, en van Wereld Oorlog II onder meer aan dak. Nieuwe herstellingen aan dak in 1951 door architect A. De Schrijver en restauratie van alle glasramen beëindigd in 1965.

Algemene beschrijving

Georiënteerde dorpskerk ingeplant op de noordflank van de heuvelrug met ommuurd hoger gelegen kerkhof toegankelijk via twee ijzeren hekken aan vierkante gemetste pijlers, respectievelijk aan de zuid- en westzijde en via een rechthoekige doorgang met trap in ommuring; bekronende rondboognis met getralied venster en beeldje van Sint-Machutus aan de Huisepontweg.

De plattegrond ontvouwt een driebeukig schip van vijf traveeën en koor van één travee met rechte sluiting met aansluitend een vierkante toren. Overwegend opgetrokken uit baksteen op een lage breukstenen plint; westgevel van verschillende soorten en deels vernieuwde zandsteen. Afdekkend leien zadeldak en karakteristiek klokdak op de toren.

Ongewone, vermoedelijk onafgewerkte en herhaaldelijk aangepaste westelijke puntgevel gemarkeerd door een uitspringend portaal over twee verdiepingen begrensd door schuingeplaatste kwartholle hoekpilasters en bekroond door een pseudo-driehoekig fronton op gekoppelde trigliefconsoles. Jaarankers 1789 boven hoog getoogd venster. Arduinen Lodewijk XVI-deuromlijsting met rechthoekige deur in geprofileerde rondboogomlijsting op neuten met imposten en sluitsteen onder rechte kroonlijst. Zijtravee met blinde getoogde vensters; topoculus. Verankerde noord- en zuidgevel geritmeerd door getoogde omlijste vensters met glas in lood. Aflijnende getrapte daklijst en zandstenen hoekketingen bij zuidelijke zijbeuk. Smaller koor met rondboogvensters en oculus onder de daklijst. Calvariekruis onder houten afdak boven een breukstenen sokkel met ingewerkt geschilderd vagevuur tegen de oostelijke muur van de zuidelijke zijbeuk.

Vierkante oosttoren met vier geledingen begrensd door verankerde pilasters en aan drie zijden doorbroken door rechthoekige omlijste vensters; gekoppelde rondboogvormige galmgaten in de klokkenkamer. Sierlijk achthoekig klokdak met bekronend kruis en windhaan. Zuidelijke muur met getoogde sacristiedeur in zandstenen omlijsting met jaartal 1785 in ijzeren smeedwerk van bovenlicht; voorafgaande arduinen trap van vier treden en ijzeren leuning.

Gepleisterd en thans egaal wit overgeschilderd classicistisch interieur. Ruim en helder schip met lagere en smallere zijbeuken, van elkaar gescheiden door rondboogarcaden op

Toscaanse zuilen op achthoekige sokkels. Overwelfing met hangkoepels gescheiden door brede gordelbogen rustend op classicistische consoles. Zuilen verrijkt met heiligenbeelden in stralenkrans.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Parochiekerk Sint-Machutus* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/43856> (geraadpleegd op 20 juni 2017).

Zuidelijke zijaltaar laat-18de-eeuwse Vlaamse "Sint-Machutus geneest zieken".

Hoofdaltaar uitgevoerd door Charles en Antoine Moretti rond 1785 met tafel met het Oog Gods in stralenkrans en met schilderij "Onze - Lieve - Vrouw van de Rozenkrans" (1844) door P. van Hanselaere.

Noordelijke zijaltaar Vlaamse 18de-eeuwse schilderij "Boodschap aan Maria".

Bespreking roerend patrimonium, orgel, e.a.

Inventaris en archief

-Inventaris : op papier geen inventaris. De bestaande inventaris die gebruikt wordt is deze van KIK-IRPA – Provincie Oost-Vlaanderen Kanton Kruishoutem – editie 1979 met inventarisatie uit 1977.

-Archief : werd door pastoor Latoir overgedragen aan Kruishoutem – inventaris zou zich daar moeten bevinden in pastorie.

Beeld en buste van de Heilige Machutus, gepolychromeerd hout, 18de eeuw.

Eén van de brandramen geschonken door Henri Gabriëls (1838-1921) bisschop in USA vanaf 1891.

Schilderijen

- "Onze-Lieve-Vrouw met Kind met rozenkrans", altaarstuk op het hoofdaltaar door P. Van Hanselaere, 1844;
- "Boodschap van de engel Gabriël aan Maria", op noordelijk zijaltaar, Vlaamse School, 18de eeuw;
- "Heilige Machutus geneest zieken", op zuidelijk zijaltaar, Vlaamse School, 18de eeuw;
- "Doopsel van Jezus in de Jordaan", Vlaamse School, 19de eeuw.
- Recent schilderij van Martin Wallaert achteraan in de kerk

Beeldhouwwerk

- beeld en buste van de Heilige Machutus, gepolychromeerd hout, 18de eeuw;
- 18de-eeuws geschilderd stenen beelden van Heilige Petrus en Heilige Paulus;
- Jezus aan het kruis, geschilderd hout, 19de eeuw, neogotische gepolychromeerde beelden op sokkel, onder meer Heilige Machutus, 1878, Heilige Macharius, gift van J. de Ghellinck, 1889, Heilige Margaretha, gift van A. de Ghellinck, 1889.

Liturgisch vaatwerk

- Zonnemonstrans, klein schrijn en kelken en cibories in kluis

Textiel

- Nieuwe gewaden aanwezig, oude door pastoor De Vos opgeruimd

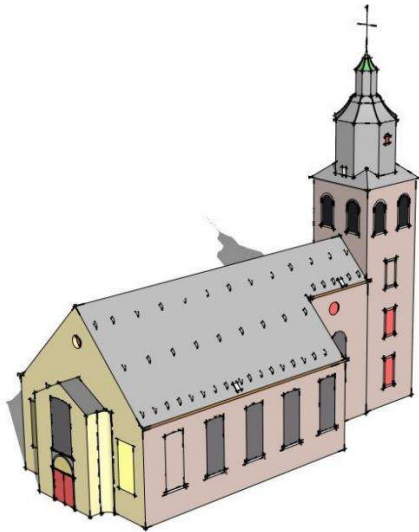
Orgel

- 18de-eeuws doksaal en orgel van L. B. van Peteghem van 1787, hersteld in 1910-11 door L. Daem.
- Onderhoudscontract bij De Vissch Hamme.
- Alle registers zijn nog bespeelbaar, wordt gebruikt bij begrafenissen

Meubilair

- Hoofdaltaar, portiekaltaar, gemarmerd hout uitgevoerd door gebroeders Moretti, circa 1785 met tafel met het Oog Gods in stralenkrans;
- Noordelijk zijaltaar van Onze-Lieve-Vrouw en Zuidelijk zijaltaar van Sint-Machutus, portiekaltaren, gemarmerd hout door de gebroeders Moretti, circa 1785;
- Twee 18de-eeuwse biechtstoelen, eik;
- Doopvont, zwart marmer met koperen deksel met Kruisdragende wereldbol;
- Elf glasramen door H. Coppejans van 1921, 1922 en 1925 onder meer geschonken door ridder de Ghellinck en parochianen.
- Preekstoel en communiebank verdwenen na het concilie.
- Obbiit van de families Baut de Rasmon en De Gellinck d'Elseghem.
- Klein orgeltje aan Maria-altaar om te repeteren

b) Architecturale mogelijkheden

De oude kerk van Wannegem, die als parochie reeds gekend was voor 1200, werd in 1783 gesloopt. Tussen 1784 en 1789 werd de huidige classicistische kerk opgericht. Het kerkgebouw vormt vormelijk een geheel. Binnenin zijn bijvoorbeeld het hoofdaltaar en de zijaltaren gelijkaardig uitwerkt in classicistische stijl. Ook al zou in theorie een opsplitsing mogelijk zijn tussen schip, koor en zijbeuken, toch is het wenselijk om de vormelijke eenheid van dit monument te bewaren. De ruimte van schip en zijbeuken is vrij groot en hoog.

De dakstructuur is stabiel. Het feit dat er geen centrale verwarming aanwezig is, dient bij verdere toekomstplannen mee in rekening genomen te worden. Uitbreiding naar buiten toe ligt moeilijk door het beschermde karakter van de kerk en de dorpskern. Een algemene restauratiecampagne van de kerk zal gekoppeld worden aan de toekomstplannen met de kerk.

Aanwezige voorzieningen

- Verwarming: geen centrale verwarming, losstaande gasverwarmingselementen tussen zijbeuken en schip.
- Elektriciteit: circa 20 jaar geleden vervangen
- Geluids- en lichtinstallatie: nieuwe installatie uit 2017, boxen op 10 punten in de kerk, vernieuwde micro's. Lichten van boven op schip te vervangen (laatste maal naar beneden gelaten vanop loopbruggen schip 10 jaar geleden).
- Sanitair en keuken: niet aanwezig
- Geen aansluiting waterleidingnet in of rond de kerk.
- Klokken: 1 grote klok, stilgelegd (klokkenstoel aangetast). Klept nog wel. Onderhoud door Clock-Matic
- Geen torenuurwerk
- Twee GSM-operatoren (Orange en Telenet) hebben antennes op toren, huidige opbrengst ca. 10500 €.
- Brand- en inbraakbeveiliging: aanwezig in de ruimte achteringang, sacristie en toren voor GSM-operatoren die de toren gebruiken.

De kerk is toegankelijk voor andersvaliden: er is een drempel, maar in het bijzonder voor de bewoners van Heuvelheem, is een hellend vlak aanwezig.

Zicht op het orgel.

Zicht op het koor.

Zicht op noordelijke zijbeuk.

Zicht op zuidelijke zijbeuk.

c) Bouwfysische toestand

De algemene bouwfysische toestand is goed, al is een algehele renovatie op termijn aangewezen. Monumentenwacht is aangesteld voor de inspectie van het kerkgebouw.

Voor het **interieur** werd een rapport opgemaakt in 2011 met een hele reeks aanbevelingen.

Een eerste rapport voor het **exterieur** werd opgemaakt in 2009 en aangevuld met een recent toestandsrapport uit 2011. In 2009 werd aanbevolen voor een optimale toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid:

- genormeerde ladderhaken (EN517) op de verschillende dakvlakken te plaatsen
- de luiken in het koorgedeelte beter bereikbaar maken

Voor een goede instandhouding van het monument werd toen aangestipt dat de volgende werken van belang waren:

- plaatselijk de leibedekking op de toren herstellen.
- de houten sierlijst van de toren herstellen en schilderen.
- de hoekkeperafwerking van de toren plaatselijk herstellen.
- de houten windveren van de gevelbeëindiging van de westgevel herstellen en schilderen.
- Het schilderwerk van de dakkapellen van de toren vernieuwen.
- de dakluiken vernieuwen en van een degelijke vergrendeling voorzien.
- plaatselijk herstellingen uitvoeren aan de kapconstructie.
- neuzen solderen op de afvoeren om verzakking te voorkomen.
- het voeg- en metselwerk op de westgerichte gevels plaatselijk herstellen.
- de muurankers, waar nodig, herstellen, ontroesten en schilderen.
- de ijzeren onderdelen van de trapleuning van de sacristie herstellen, ontroesten en schilderen.
- Plaatselijk de bindroedes van de glas-in-loodramen herstellen.
- plaatselijk de verzakkingen in de vloeren verhelpen
- De stellinggaten beter beveiligen tegen vogels.
- Plaatselijk herstellen van het metsel- en voegwerk van de ezelsruggen van de kerkmuur.
- Dichten van de voegen tussen de dekstenen. Plaatselijk het pleisterwerk bijwerken.
- Ontroesten en schilderen van de ijzeren onderdelen van het hekkenwerk.

Voor een duurzaam onderhoud werden ook de volgende punten als van belang aangegeven:

- uitvoeren van onderhoudsschilderwerk aan alle buitenschrijnwerk
- de roestige onderdelen van de klokkenstoel schilderen.
- geregeld ontmossen, reinigen en plaatselijk herstellen van het bakstenen voetpad.

Na vervolgerslagen in 2012 en 2013, werd dit eerste rapport in 2017 met de volgende opmerkingen aangevuld:

- algemeen kan gesteld worden dat alle dakbedekkingen en aansluitingen in een restauratiedossier gegoten kunnen worden
- de leidekking van toren en van alle dakvlakken is versleten
- geregeld onderhoud kan voorlopig de meeste lekkage oplossen maar meer en meer leien zullen door verzwakking van vernageling en verwering uitvallen.
- Een algehele restauratie binnen de eerste twee decennia dring zich op

De volgende werkzaamheden werden in 2017 uitgevoerd:

- Nazicht goten voor detectie en lekken
- Algemeen nazicht van alle bouwonderdelen

Volgende dringende aanbevelingen werden meegegeven:

- Vernieuwen van de dakkappen in de toren
- Vervangen van de dakluiken
- Uitvoeren van onderhoudsschilderwerk aan de luiken
- Vervangen van de gootlijst rond de toren
- Herstellen van de korbelen in de kapconstructie
- Herstellen van het voegwerk van het parement van de toren
- Herstellen van het leiwerk van de toren
- Terugleggen van de weggewaaide nokpannen van het voorportaal
- De vuilnisbakken verplaatsen
- Schilderen van de leuning op de trappui van de sacristie
- Algemeen onderhoudsschilderwerk
- Gebroken glas van de sacristie herstellen

Op basis van deze aanbevelingen heeft de kerkfabriek in samenspraak met het Centraal Kerkbestuur Kruishoutem de volgende oplijsting gemaakt van de uit te voeren werken die in een nieuw meerjarenplan dienen voorzien te worden. De keuze voor de uitvoering binnen een algehele renovatie en/of herinrichting dient te worden bekeken voor de nieuwe functie die het gebouw zal krijgen (neven- of herbestemming). Er wordt telkens tussen haakjes een schatting weergegeven van de te maken kosten.

- Toestand muren is goed, buiten de omheiningmuren en hekkens. (5000 €)
- Toren : dringende werken uit te voeren en de leien welke afgebroken zijn herstellen
- schade doe door de GSM-installatie werd aangebracht, herstellen met echte leien.
- Afvoerpijpen regenwater : redelijk slecht (zie groen op de buitenmuren) (10000€)
- Ramen: op 1 na goed
- Schilderwerk binnen, slecht : herschilderen interieur (66373 €). Aangezien er muurschilderingen onder de huidige verf zijn, dient hiervoor Agentschap Onroerend Erfgoed gecontacteerd te worden.
- schilderwerken buiten, dringend te voorzien. Ruw hout is op sommige plaatsen te zien i.p.v. verf (50000 €).

- Verwarmingsinstallatie: gevaarlijke situatie van gasflessen (soms verzameld in hoek van de kerk), wordt op termijn best herbekeken in functie van restauratie en uitwerking neven- of herbestemming (50000 €)

Interieur van de kerk

Te voorzien in exploitatie:

Dringend:

- reliekschrijn herstellen (2000 €)
- vaandel H. Sacrament herstellen (7500 €)
- Relieken in het opbergkastje: reinigen, schimmel wegnemen, handvat herstellen
- Altaren polychromie nazien, verf fixeren , behandelen tegen houtborende insecten (10000 €)
- Beeldengroep Christus met Engelen : polychromie herstellen, roest spijkers verwijderen (5000 €)
- Heilig hart van Christus en Geknielde engelen herstellen (5000)

Op termijn:

volgende schilderijen laten herstellen:

- Boodschap van de engel Gabriël aan Maria
- H. Machutus geneest zieken
- Doopsel van Jezus in de Jordaan
- Kruisweg

Een restaurateur van metaal aanstellen voor:

- Ornementen op altaarblokken
- Deksel op doopvont
- Wierook vaten en –scheepjes
- Offerschalen
- Wandlampen
- De 6 kandelaars op het hoofdaltaar

Door schrijnwerker of meubelmaker

- Lambrisering
- Vloerplanken
- Koorgestoelte
- Kerkmeesterbank
- Noordelijke en zuidelijke biechtstoelen
- Doksaal
- Sacristiekasten
- Bidbank
- Staander
- Kroonkandelaar

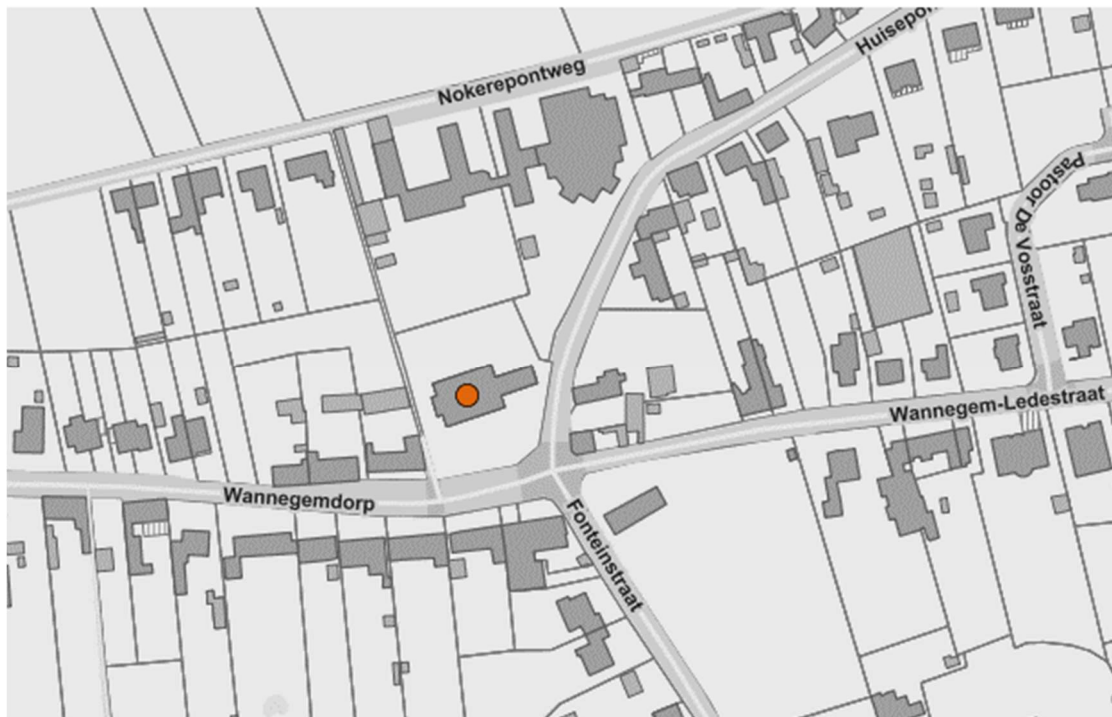
Door een specialist of gespecialiseerde firma

- Curatieve behandeling tegen insecten van alle houten voorwerpen

Te verwijderen uit de kerk wegens aantasting

- Losse houten bankjes in het koorgestoelte
- Kerkstoelen voorzien van groene zitting
- De bidstoelen met metalen poten
- Triplex plaat van prikbord bij ingang
- Aangetaste kapstukken in sacristie

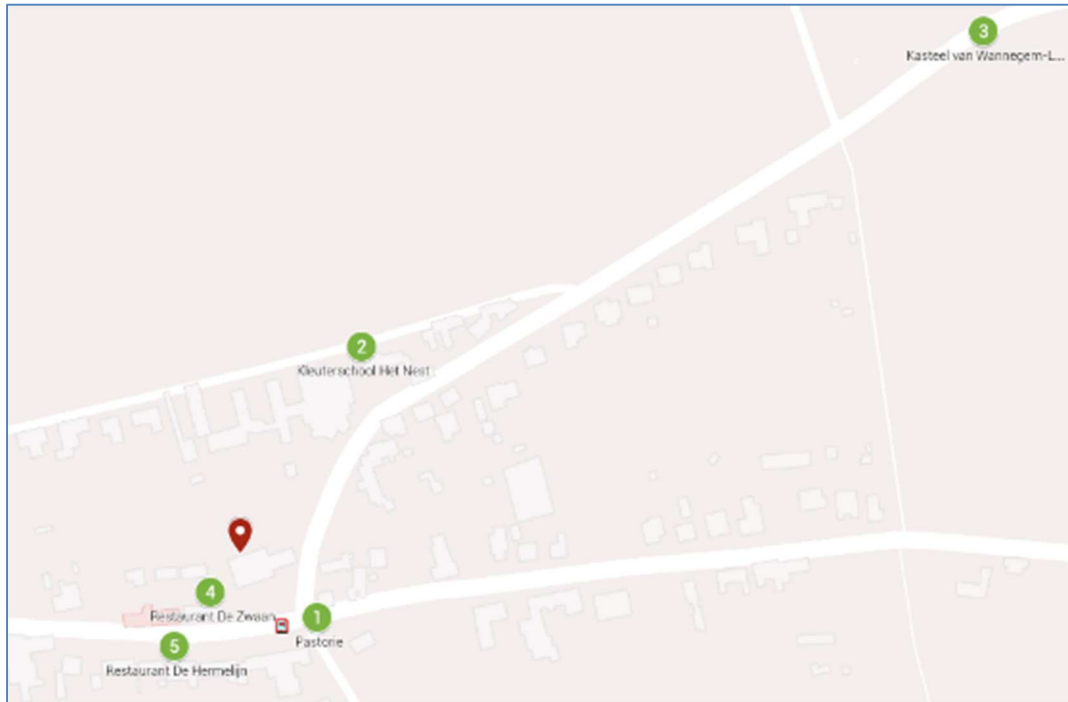
2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Machutuskerk van Wannegem is gelegen in het beschermd dorpsgezicht van Wannegem. Het dorp telt circa 400 à 500 inwoners. De kerk wordt omgeven door een nog in dienst zijn kerkhof waar regelmatig wordt geruimd. Er zijn geen winkels gelegen in het dorpscentrum. Wannegem beschikt alleen over een kleuterschool en deelt voorzieningen met Lede. Wannegem-Lede werd reeds in 1810 een fusiegemeente en behoort sinds de jaren '70 tot de fusiegemeente Kruishoutem. Beide dorpen delen zaal Twee Dorpen in de verbindingsstraat tussen Wannegem en Lede. Wannegem is bereikbaar via het openbaar vervoer (belbus De Lijn of aan grote baan naar Kruishoutem). Er is parking rond de kerk (circa 100 auto's). De toren wordt 's avonds niet verlicht langs buiten.

- De kerk wordt omgeven door het **kerkhof**. Momenteel worden een 50-tal graven aangeplakt om op te ruimen. Er bevinden zich op het kerkhof enkele bijzondere graven zoals die van Baut de Rasmon en de lokale pastoors.
- De 18e-eeuwse en sinds 2002 beschermd **pastorie** van de Sint-Machutusparochie (Wannegem-Ledestraat 2, 9772 Kruishoutem) bevindt zich schuin tegenover de kerk. De pastorie werd in 2012 door de gemeente verkocht aan een privépersoon.

- **Kleuterschool Het Nest** (Nokerepontweg 5, 9772 Kruishoutem)
- Gemeenschapszaal **Twee Dorpen**, Wannegem-Ledestraat 42
- Het classicistische en als monument beschermde **kasteel** en kasteeldomein van Wannegem-Lede (Huissepontweg 36, 9772 Kruishoutem) situeert zich op zo'n 550m van het kerkgebouw.
- **Horeca** in de directe omgeving van de kerk:
 - o Restaurant De Zwaan (Wannegemdorp 4, 9772 Kruishoutem)
 - o Restaurant De Hermelijn (Wannegemdorp 7, 9772 Kruishoutem)

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Liturgische activiteiten

Vanaf januari 2015 gaan geen wekelijkse vieringen meer door in de kerk van Wannegem. Er vinden nog wel begrafenissen, een kerstviering en een herdenkingsmis voor de overledenen (maandag na de derde zondag van september, H. Machutus) plaats.

Binnen de “nieuwe parochie”, “Parochie in Kruishoutem, Wortegem-Petegem, Zingem” is deze Sint-Eligiuskerk aangeduid als zusterkerk waar, tot een eventuele herbestemming, huwelijken, uitvaarten en occasionele vieringen kunnen doorgaan.

Er is een bijzondere verering voor Sint-Machutus in de kerk van Wannegem. Aan het rechterzijaltaar bevindt zich een reliek van de heilige, die door bedevaarders bezocht wordt. Af en toe komen er bijvoorbeeld bedevaarders uit West-Vlaanderen. De kerk is ook dagelijks geopend waardoor af en toe ook bezoekers voor een kaarsje of stil gebed de kerk binnenkomen.

Niet liturgische activiteiten

Tentoonstelling PASS-kunstproject

- Kris Martin, kunstenaar uit Mullem, nodigde Jan Hoet Junior uit om in Mullem, Huise, Wannegem en Lede kunstproject op te zetten.
- Meer info op <http://www.tento.be/kortnieuws/pass-%E2%80%93-kunst-dorpen>
- Ging door in mei en juni 2015 (met > 10.00 bezoekers), dus ook in kerk van Wannegem
- kunstwerkje ‘In the quietest moments’ staat nog achteraan in de kerk

Er is een beperkt verenigingsleven in Wannegem. Naast de gezinsbond werd recent een feestcomité opgericht, die in 2016 een straatfeest organiseerden in Wannegem-Dorp.

De kerk is niet aangesloten bij de vereniging Open Kerken, maar is wel dagelijks van 9-17u geopend, in het bijzonder voor bedevaarders voor Sint-Machutus en mensen die even willen stilvallen.

2.5. Sint-Denijs in Lede

2.5.1. Identificatie

Naam: Sint-Denijs, Sint-Dionysius

Geografische ligging

- Lededorp z.n., 9770 Lede
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Oudenaarde
- Parochie
 - o Huidige: Sint-Denijs
 - o Toekomstige: "Parochie in Kruishoutem, Wortegem-Petegem, Zingem".

Eigenaar: gemeente Kruishoutem

Bescherming(en)

- Omvat de bescherming als **monument** Parochiekerk Sint-Denijs: **orgel** gelegen te Lededorp 7A (Kruishoutem) sinds 07-02-1980.
- Is deel van de bescherming als **dorpsgezicht**, intrinsiek Parochiekerk Sint-Denijs en pastorie Sint-Denijsparochie met omgeving sinds 29-06-1981.

2.5.2. Beschrijving

- Parochiekerk uit 1750
- verving vroegere kerk 1685
- Toren in peervorm
- Volgens huidige bouwstijl aangepast in de 19de eeuw
- Obiits en grafkelder buiten familie de Ghellinck-d'Elseghem
- Kruisweg 1869 C. Sorgeloose
- Herstel van oorlogsschade in 1952 door architect A. De Schrijver
- Beschermd orgel 1980, kerk niet beschermd

a) Cultuurhistorische waarde

Geschiedenis

Georiënteerde parochiekerk ingeplant op een verhoogde terp ten noorden van het dorpsplein binnen het nog behouden ommuurde ovale kerkhof, toegankelijk via een ijzeren hek aan vierkante gemetste pijlers. Links van hek, bewaarde roepsteen.

Het patronaat behoorde volgens Sanderus toe aan Sint-Niklaasabdij bij Doornik doch van de oprichting en de vroegere kerk is door het ontbreken van bouwhistorische gegevens weinig gekend. Het gebruik of hergebruik van Doornikse steen in de basis van de huidige westtoren laat een zeer oude constructie vermoeden evenals de hoekblokken tot de tweede geleding van de toren en aan de hoeken van de zijbeuken. Ook het Sint-Dionysius- of Sint-Denijspatrocinium, voornamelijk verspreid in de Karolingische periode wijst op een vroeg-middeleeuwse stichting. Verschillende soorten baksteen wijzen op herhaaldelijke verbouwingen of aanpassingen. Volgens literatuur kerk vernieuwd in 1750, volgens huidige bouwstijl (onder meer rondboogvensters) vermoedelijk aangepast in het tweede kwart van de 19de eeuw. Een archiefdocument van 1846 vermeldt de bouw van een berging ten noorden van koor identiek aan de zuidelijke sacristie. Herstel van oorlogsschade in 1952 door architect A. De Schrijver.

Algemene beschrijving

De huidige plattegrond ontvouwt een driebeukige kerk van vier traveeën met deels uitspringende westtoren en koor van één travee met halfronde sluiting, links en rechts geflankeerd door een berging en sacristie. Opgetrokken uit baksteen op een plint van afgevlakte Doornikse steenblokken en een aantal rijen breuksteen. Afdekkend leien zadeldak.

Vierkante, deels uitspringende westtoren van vier geledingen onder leien klokdak. Onderste geleding tot op een hoogte van 2-3 meter opgetrokken in ruwe Doornikse steen op een plint van verzorgde natuursteenblokken; dito hoekstenen tot de tweede geleding. Rechthoekige zandstenen deuromlijsting onder geprofileerde kroonlijst; ingeschreven rondboog op neuten met imposten en vlakke sluitsteen. Rechthoekige vleugeldeer met bovenlicht met gekleurd glas in lood. Tweede geleding met rondboogvenster met kleine roedeverdeling, blinde oculus en rondbogige galmgaten in de bovenste klokkenkamer. Tegen de blinde zijbeukgevels, respectievelijk grafsteen met piëta en calvariekruis in gelijkaardige nissen onder zinken schilddakjes; voortuintjes afgesloten door fraaie ijzeren hekken. noord- en zuidgevels met rondboogvensters op arduinen dorpels, zuidelijke zijgevel met sporen van vernieuwde vensterbogen. In de oksels respectievelijk sacristie en berging met getoogd deurtje en getralied venster. Koor met blinde travee en twee rondboogvensters in halfronde absis. Tegen de koorsluiting, arduinen nis met piëtabeeld, gesigneerd K. Demey, met wapenschild van de familie de Ghellinck d'Elseghem.

Helder classicistisch interieur met gepleisterde en witgeschilderde wanden, brede middenbeuk en lagere en smallere zijbeuken van elkaar gescheiden door grijsgeschilderde Toscaanse zuilen op achthoekige sokkel; omlopend klassiek hoofdgestel. Overwelling met hangkoepels tussen brede gordelbogen, in de zijbeuken opgevangen door pilasters.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Parochiekerk Sint-Denijs* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/43832> (geraadpleegd op 27 juni 2017).

“Prediking van de Heilige Dionysius” altaardoeck in zuidelijk zijaltaar, gesigineerd en gedateerd Th. Js Canneel, 1854.

Koor met hoofdaltaar, tafel met Lam van de Apocalyps en tabernakel (18de eeuw), in halfronde absis.

Noordelijk zijaltaar, schilderij Heilige Anna, O.L.V. met kind Jezus.

Glasramen uit 1889 door familie de Ghellinck d'Elseghem.

De Sint-Dionysiuskerk binnen het waardevol dorpszicht “pastorie en omgeving” is een kerk met een rijke geschiedenis, die minstens teruggaat tot 1625. Zie de artikelen in de jaarboeken 2014 en 2015 en in komend jaarboek 2016 van de Geschied- en Heemkundige Kring Hulthem van Kruishoutem:

Jaarboek 2014:

- De Sint-Dionysiuskerk van Wannegem-Lede, een verrassende erfgoedparel van het neo-classicisme op het platteland deel 1
- Leo Van Gheluwe, de vergeten toondichter van Lede (1837-1914)
- Muzikaal Vlaanderen ten tijde van Leo Van Gheluwe
- De consolidatie van het Hooghuysorgel van Lede

- Leo en het orgel van Lede – het concert

Jaarboek 2015

- De Sint-Dionysiuskerk van Wannegem-Lede, een verrassende erfgoedparel van het neo-classicisme op het platteland deel 2

Jaarboek 2016

- (verwacht) De Sint-Dionysiuskerk van Wannegem-Lede, een verrassende erfgoedparel van het neo-classicisme op het platteland deel 3 (uitrusting van de kerk)

Bespreking roerend patrimonium, orgel, e.a.

Inventaris en archief

- Inventaris van roerende goederen is opgemaakt op papier.
- Archief: bevindt zich in de bergruimte in de kerk (links van het koor)

Schilderijen

- "Prediking van de Heilige Dionysius" altaarboek in zuidelijk zijaltaar, gesigineerd en gedateerd Th. Js Canneel, 1854;
- "Heilige Anna, Onze-Lieve-Vrouw en Jezuskind" altaarboek in noordelijk zijaltaar, 18de eeuw;
- "Nood Gods of Heilige Drievuldigheid omringd door engelen met passiewerktuigen", Vlaamse school, 17de-eeuws doek;
- "Heilig Hart van Jezus", PH. Constant De Surgeloose, 1876, doek;
- "Maaltijd van Jezus en de Emmasgangers", 18de-eeuws doek.

Beeldhouwwerk

- Twee engelen in aanbidding links en rechts van hoofdaltaar, witgeschilderd hout, 18de eeuw;
- Verschillende 19de-eeuwse polychrome houten heiligenbeelden op sokkel.

Liturgisch vaatwerk

- Bevindt zich in een kluis in de sacristie (sleutelsysteem werkt correct)

Textiel

- Preconciliaire gewaden zijn bewaard gebleven in ladekasten in sacristie en bergplaats
- Het textiel is ook opgenomen in de inventaris van de roerende goederen

Orgel

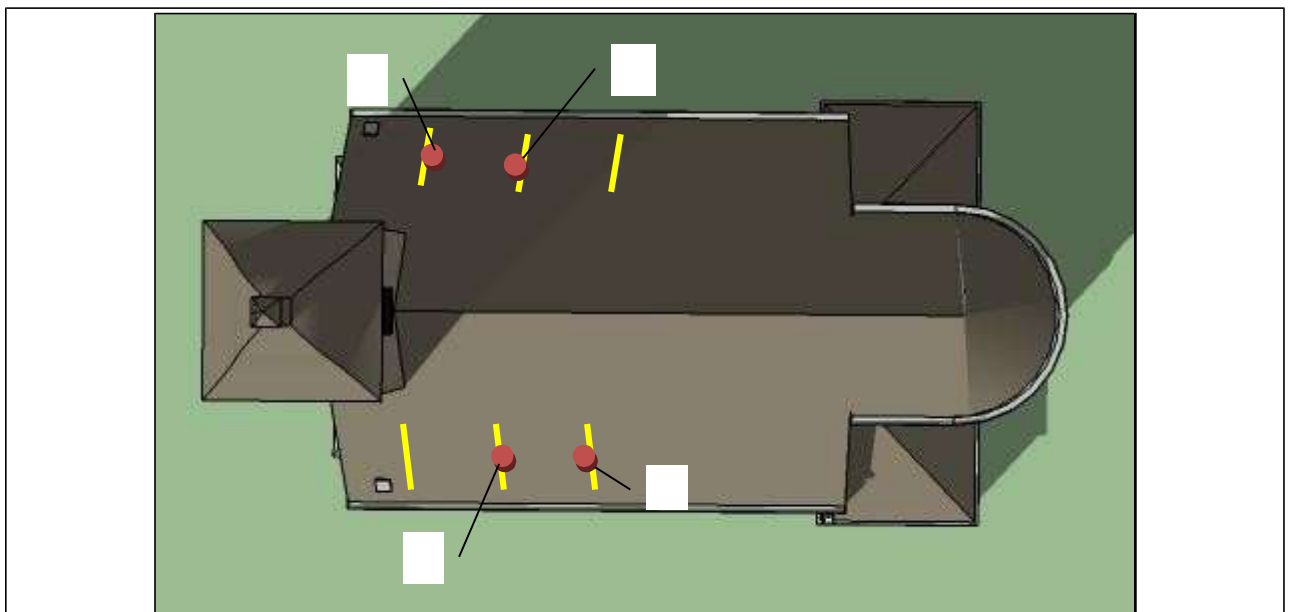
- Op het doksaal vinden we het orgel uit 1876 van L.-B. Hooghuys van Brugge, geplaatst en getransformeerd in 1895 door J. Deprez van Gent. Latere wijzigingen en onderhoud gebeurden door B. Godefroid Père et Fils van Oudenaarde, o.a. in 1935.
- Het orgel is geklasseerd, het bevat een handklavier ("manuaal") en een voetorgel.

- Het orgel is mits regelmatig onderhoud nog behoorlijk goed bespeelbaar, toch zou een grondige herstelbeurt hier aangewezen zijn voor verder behoud in goed bespeelbare staat.
- Stenen torenvloeg met blaasbalg
- Trompetregister geplaatst in 2016, motortje hersteld in 2017
- Meer details in bijlage

Meubilair

- Hoofdaltaar, tafel met Lam van de Apocalyps en tabernakel, 18de eeuw, marmer en hout;
- noordelijk zijaltaar van Onze-Lieve-Vrouw, 18de-eeuws portiekaltaar met fronton met Mariamonogram, witgeschilderd en gemarmerd hout;
- zuidelijk zijaltaar van Heilige Dionysius, 18de-eeuws portiekaltaar met fronton met monogram S.D., witgeschilderd en gemarmerd hout;
- 18de-eeuwse communiebank met panelen, eik;
- 18de-eeuwse preekstoel, eik met gietijzeren leuning;
- twee 18de-eeuwse biechtstoelen met fronton met Oog Gods;
- doksaal en orgel van 1876 door L.-B. Hooghuys van Brugge, getransformeerd in 1895 door J. Deprez;
- 19de-eeuws doopvont, thans in koor geplaatst; kruisweg gesigeneerd C. De Surgeloose, 1869;
- twee glasramen in koor geschonken door de familie de Ghellinck, 1889.

b) Architecturale mogelijkheden

Plattegrond van de kerk van Lede door Monumentenwacht.

De kerk van Lede, grondig vernieuwd in 1750 is een relatief kleine kerk (30 op 15 meter) met een intieme sfeer. Opdelingen tussen koor, zijbeuken en middenbeuk zijn in dit kleine ensemble moeilijk uit te voeren zonder de ruimtelijkheid van deze ruimte in gedrang te brengen. Effectieve opdelingen langs de binnenkant liggen dus zowel voor neven- als herbestemming moeilijk. Bij een eventuele restauratie wordt best wel nagedacht over omkleedruimte, sanitair, verwarming en elektriciteit. De moderne houten lambrisering, die werd aangebracht op aansturen van pastoor Van Den Bossche (1980-1985) doorbreekt momenteel het ensemble van het interieur. In de jaren '80 werd een tapijt gelegd in het koor, in 2010-2011 in het schip. Links van het koor bevindt zich een sacristie, rechts van het koor een bergruimte met kasten (waar zich ook het archief bevindt). Bij een restauratie wordt best nagedacht hoe in deze ruimte ook sanitair en eventueel vergader/omkleedruimte kunnen worden ingericht. Bij deze ingreep worden best nieuwe ramen met dubbel glas voorzien. Deze ruimte werd onlangs reeds van buitenaf toegankelijk gemaakt (wegnemen lambrisering, nieuwe deur). Verlichting en nieuwe verwarmingsradiator zijn aanwezig. Tevens bewaarruimte rituele kledij. Uitbreiding van de kerk naar buiten toe is moeilijk door de aanwezigheid van het nog gebruikte kerkhof en het beschermde dorpsgezicht.

Aanwezige voorzieningen

- Verwarming: vier gasradiatoren in de kerk en in de sacristie een infraroodstraler
- Elektriciteit: deel oude kabels, die in koor werden aangepast. Vier stopcontacten in de sacristie (2014). De elektriciteitsbekabeling zal bij een renovatie moeten herbekeken worden (ook in functie van brandveiligheid).
- Geluids- en lichtinstallatie: geluidsinstallatie in 2014 vernieuwd (micro's, boxen en DVD-speler), nieuwe lampen in 2014 via zolder aangebracht
- Sanitair: nu niet aanwezig, wordt aan gedacht bij restauratie
- water: geen water in de kerk (pomp buiten)
- Keuken: niet aanwezig
- Klokken: 1 klok, niet geautomatiseerd
- Beveiliging: er is een offerte voor camerabewaking aangevraagd

In 2014 is een hellend vlak aan de ingang aangebracht om de toegankelijkheid voor andersvaliden te vergemakkelijken.

Het interieur van de kerk is niet apart beschermd.

Zicht op doksaal en orgel van 1876 door L.-B. Hooghuys van Brugge, getransformeerd in 1895 door J. Deprez.

Zicht op het koor.

Zicht op zuidelijke zijbeuk. Huidige stutwerken (2017) tussen zij- en middenbeuk.

Zicht op noordelijke zijbeuk.

c) Bouwfysische toestand

De **algemene bouwfysische toestand** van het kerkgebouw en kerkhof is goed.

Momenteel worden de bogen tussen de middenbeuk en de rechterzijbeuk gestut. Er wordt een stabiliteitsonderzoek uitgevoerd, waarna dringende ingegrepen zullen gebeuren. Er zijn hiervoor meetpleisters aangebracht om na te gaan of de barsten groter worden.

In 2011 ontstonden enkele plekken op het schilderwerk binnen wegens een vochtprobleem (dat ondertussen verholpen is). Voor schilderwerken in het koor is een offerte aangevraagd. Het portaal werd herschilderd in 2013, de rest van de kerk werd binnenin voor het laatst geschilderd in de jaren '80. De glasramen werden hersteld in 2010-2011.

Het **Hooghuys-orgel** werd in juni 2014 hersteld waar nodig, gestemd en geconsolideerd. Het orgel zou sindsdien in redelijk goede toestand zijn. Er is geen constructief belastende barsten/beschadigingen aan het instrument. De meeste schade die er is, is ouderdomgerelateerd en te wijten aan gebrek aan onderhoud. Op de houtworm, motor met regulator (die dringt te worden vervangen) en roostering van het pijpwerk na, zijn er echter geen destructieve elementen te melden. Het gehele instrument bevindt zich nog in redelijk goede conditie en getuigt van goed vakmanschap, zowel van Hooghuys als van Deprez. Dit is een muziekinstrument dat zeker de moeite waard is om verder te onderhouden en ev. te onderwerpen aan een uitgebreid instandhoudingsproces. (BRON: S. Claessens, 'De consolidatie van het Hooghuys-orgel van Lede', in Hultheim, 2014)

Monumentenwacht is aangesteld voor de inspectie van het kerkgebouw (exterieur). Toetreding tot Monumentenwacht einde 2013. In 2014, 2015, 2016: in orde stellen van een aantal bouwtechnische zaken (waaronder dakbeveiliging, dakwerken, torenwerken, vervanging van ramen) op basis van de inspectieverslagen (exterieur en interieur) van Monumentenwacht.

De meest recente inspecties vonden plaats in 2013 en 2016 (maart en augustus).

In **augustus 2016** ging Monumentwacht op vraag van de abonnee en na vaststellingen tijdens een vorige inspectie over tot het plaatsen van scheurimeters. De vier scheurimeters die op de gewelfbogen in de zijbeuken werden geplaatst geven aan of de barstvorming gestabiliseerd is of nog onderhevig is aan beweging. De scheurimeters dienen minstens 1 keer per jaar te worden gemonitord en dit op nagenoeg hetzelfde tijdstip als de vorige meting. Bij deze inspectie werd er ook barstvorming ter hoogte van de decoratieve lijsten op de lintelen tussen de pilaren van het schip vastgesteld. Er werd aangeraden, in afwachting van een stabiliteitsonderzoek door een gespecialiseerde firma, snel werk te maken van een voorlopige stutting van de bouwdelen in kwestie. De gemeente nam na het lezen van het

verslag van Monumentenwacht contact op met de kerkfabriek met de vraag de nodige maatregelen te nemen en de kerk tijdelijk te sluiten.

Er zijn plannen voor het inrichten van het gebouw: sanitair (een eerste verkenning is gebeurd), aansluiting watertoevoer en waterafvoer (contacten met College van Burgemeester en Schepenen en gemeentebestuur worden gelegd), vervanging van de stoelen.

Er zou een inspectie van het **interieur** moeten gebeuren door Monumentenwacht.

Volgende ingrepen werden wel uitgevoerd aan het interieur en de kunstvoorwerpen van deze kerk:

- Restauratie van het Hooghuisorgel in 2014, nog lopend 2016 (trompetregister)
- Restauratie schilderij Nood Gods (Vlaamse School) november 2014 – december 2015.
- Restauratie van 3 schilderijen: Emmaüsgangers (Petrus Van Huffel, 1769-1844), Sint-Anna ten drieën (18de eeuw), Prediking Sint-Dionysius (1854, Theodoor Jozef Canneel) en van een rouwbord (familie Baut de Rasmon, gedateerd 1666) is gepland 2de jaarhelft 2016.
- Beelden en andere kunstvoorwerpen behandeld in anoxiekamer juni-juli 2016.
- Behandeling van kerkmeubilair tegen houtworm 2016.
- Herschilderen van koorgedeelte 2de jaarhelft 2016.
- Aanvraag toezicht Monumentenwacht voor bepaalde bouwkundige aspecten 2016 (op basis van inspectierapport).
- Aanbrengen van een verwarmingsradiator in tweede sacristie(juli 2016) + andere maatregelen om een beter microklimaat te bekomen voor goede bewaring van de rituele kledij.
- De sacristie werd opgeruimd en is klaar voor inrichting als vergader- ev. tentoonstellingsruimte.
- Aansluiting in februari 2016 bij “ Open Kerken vzw”: openstelling van de kerk tijdens zomerweekeinden.
- Aansluiting in mei 2015 bij “Erfgoedinzicht” voor het archiveren en digitaliseren van de kerkschatten.

Werken die worden voorzien in het meerjarenplan

- Exterieur
 - Hervoegen van de muren na deze eerst uitgekapt te hebben
 - Herschilderen goten met gebruik van hoogtewerker (€10000)
 - Hekkens vooraan de kerk aan kruis en gedachtenis laten behandelen met anti-roest product en dan herschilderen (€5000)
 - Restauratie van het geklasseerd orgel (€25000)

- Interieur
 - Schilderwerken binnen links zijkant en koor (€4150)
 - Aansluiting bij Monumentenwacht (€40)

2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

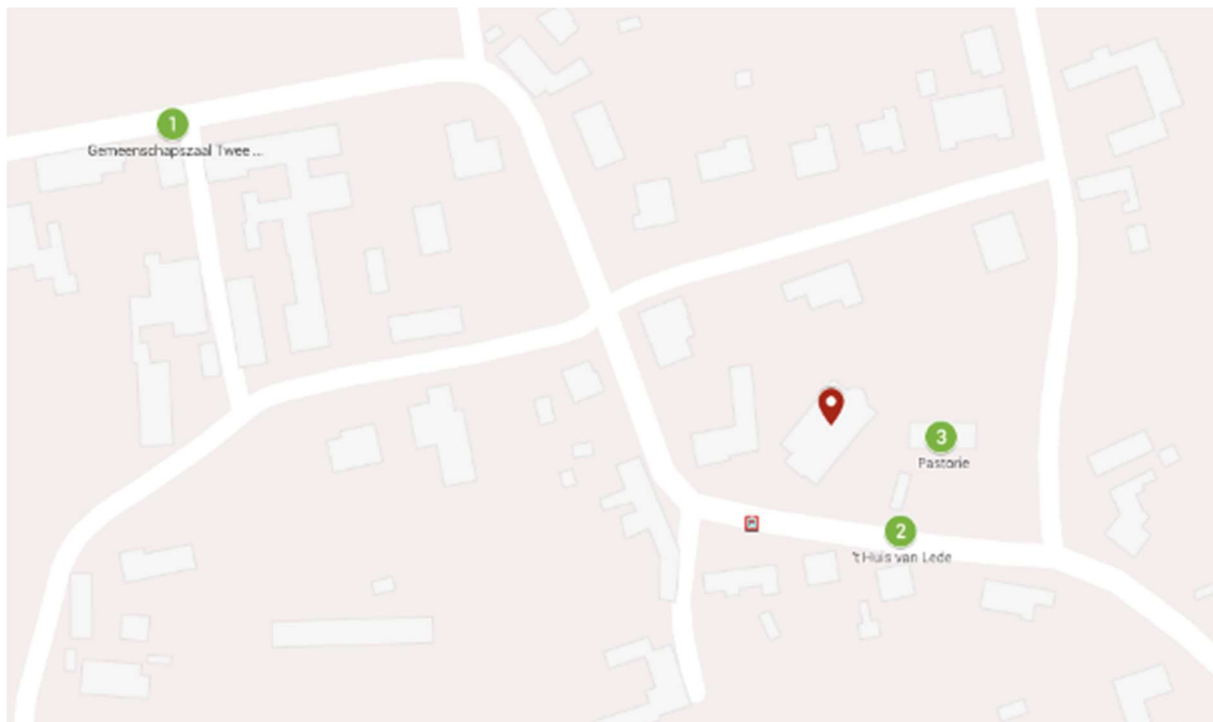

Het kleine kerkje van Lede is gelegen in een beschermd dorpsgezicht. Het maakt deel uit van deze pittoreske setting van het relatief kleine dorp dat, zeker sinds de fusie in 1810, een nauwe band heeft met Wannegem. In de vroegere school (tot 1985) in de Wannegem-Ledestraat is zaal Tweedorpen ingericht, de ontmoetingsruimte die gebruikt wordt voor private feesten, babyborrels, communiefeesten, nieuwjaarsbijeenkomsten, het grote dorpsfeest “Feest in Lede”, voor allerhande activiteiten van verenigingen, etc. Er is geen parochiezaal meer in Lede en er bevindt zich ook geen klooster. De pastorie van Lede is verkocht. Naast dit gebouw, dat ook deel uitmaakt van het dorpsgezicht) is restaurant 't Huis van Lede gelegen, dat verbouwingswerken plant in 2017-2018.

De toren is langs buiten niet verlicht 's avonds.

Het dorpscentrum van Lede is met het openbaar vervoer bereikbaar via de Belbus van de Lijn. Voor de kerk zijn circa 6 parkeerplaatsen gelegen.

- De kerk wordt omgeven door het **kerkhof** dat nog steeds in gebruik is, maar waar regelmatig wordt geruimd. Er is een grafkelder van de adellijke familie De Ghellinck-D'Elseghem aanwezig achter het koor.
- De voormalige **pastorie** (Lededorp 9, 9770 Lede) is ingeplant ten oosten van de kerk in de dorpskern. Het gebouw is beschermd als monument sinds 29-06-1981 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/43834>).
- **Gemeenschapszaal Twee Dorpen** (Wannegem-Ledestraat 42, 9772 Kruishoutem)
- **Restaurant 't Huis van Lede** (Lededorp 7, 9772 Wannegem-Lede)

2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Liturgische activiteiten

Geen regelmatige eucharistievieringen meer in de kerk van Lede sinds 1 januari 2016. Deze kerk is aangeduid als zusterkerk binnen de nieuwe parochie.

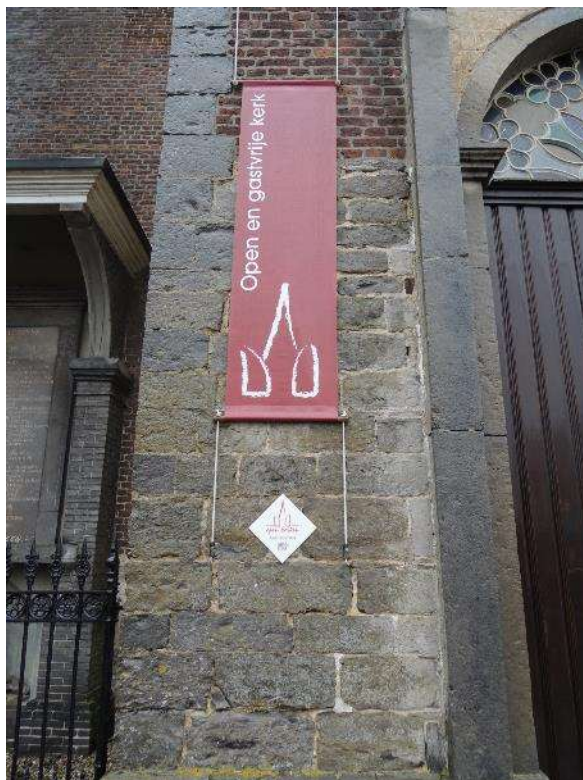
Er gaan wel nog uitvaarten, huwelijken en occasionele vieringen door.

Gelegenheidsvieringen:

- Rotary viering
- Kerstavondviering
- Kermismaandagviering met oktoberkermis

Niet-liturgische activiteiten

- September 2014: open monumentendag naar aanleiding van de 100-jarige sterfdag van musicus Leo Van Gheluwe, gevolgd door een tentoonstelling van archivalia van de musicus en van kerkschatten. Opening van de tentoonstelling 12 september 2014, 150 aanwezigen. Sluiting kermismaandag 13 oktober 2014. 500 bezoekers
- PASS 2015: kunsttentoonstelling en kunstwandeling in en om 4 kerken van de Rooigembeekvallei (Lede, Wannegem, Huise, Mullem). Opening 1 mei 2015, sluiting 5 juli 2015, circa 10 000 bezoekers.
- Deelname aan de Open Kerkendagen 6 en 7 juni 2015.
- Fototentoonstelling van Open Kerken vzw "Erfgoed in Kleur". Opening 21 februari 2016. Onthulling van en toelichting bij gerestaureerd schilderij getiteld "Nood Gods" of "Heilige Drievuldigheid" (Vlaamse School). Opening van de fototentoonstelling, 130 aanwezigen. Sluiting van de tentoonstelling 15 maart 2016. 100 bezoekers.
- Openstelling van de kerk volgens de richtlijnen van "Open Kerken vzw". De kerkfabriek is lid van Open Kerken.
- Openstelling voor fiets- en wandel(zoek)tochten
- Naar de nabije toekomst zijn er contacten en concrete plannen met kunstgalerijen
- Opmaak en ter beschikking stellen van informatiefolders "kerk" en "orgel".
- plannen om bepaalde kunstvoorwerpen, grafstenen, rouwborden te voorzien van informatiebordjes en ze ten toon te stellen in de kerk.
- Devotie bij de huidige Mariakapel

Open en gastvrije kerk.

2.6. Sint-Ursmarus in Nokere

2.6.1. Identificatie

Naam: Sint-Ursmarus

Geografische ligging

- Hovebroekweg 1, 9770 Nokere
- Provincie: Oost-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Gent
- Dekenaat: Oudenaarde
- Parochie
 - Huidige: Sint-Ursmarus
 - Toekomstige: “Parochie in Kruishoutem, Wortegem-Petegem, Zingem”.

Eigenaar: gemeente

Bescherming(en)

- Is beschermd als monument **Parochiekerk Sint-Ursmarus met kerkhof** sinds 09-02-2002.

- Omvat de bescherming als monument **Parochiekerk Sint-Ursmarus: toren** gelegen te Hovebroekweg 13A (Kruishoutem) sinds 28-03-1956.
- Omvat de bescherming als monument **Parochiekerk Sint-Ursmarus: orgel** gelegen te Hovebroekweg 13A (Kruishoutem) sinds 07-02-1980.

2.6.2. Beschrijving

- Romaans kruiskerkje, oudste gedeelte 12^e-13^e eeuw
- kerk daarna stelselmatig herbouwd en uitgebreid
- Schip en koor gotische stijl 16^e eeuw
- Na pestepidemie 1702 relik van H. Ursmarus van Binche
- laatste grote uitbreiding gebeurde in 1896, neogotische spitsboogvensters
- Restauratie torenspits in 1988
- Beschermd als monument in 2002

Kloeke stoel van de vieringtoren, vierkanten onderbouw en enkele muurresten in Doornikse steen.

a) Cultuurhistorische waarde

De parochiekerk Sint-Ursmarus, teruggaand tot de 12de eeuw, fungeerde als begraafplaats voor de kasteelheren van Nokere. Het interieur van de kerk herbergt een uniek ensemble geschonken door de lokale kasteelheren. Het deels ommuurde en omhaagde voormalig kerkhof omgeeft de kerk.

Geschiedenis

Het voormalig romaans kruiskerkje van Doornikse steen, teruggaand tot 12de-13de eeuw, behield de vierkante onderbouw van de kruisingstoren met mogelijk iets jongere achthoekige klokkenkamer.

Vermoedelijk werden het schip en het koor in de loop van de 16de eeuw vervangen door een gotische bak- en zandsteenconstructie. De 16de-eeuwse nieuwbouw in gotische stijl bewijst hoe traditioneel het bouwen in Vlaanderen bleef en hoe er vastgehouden werd aan de traditie. Het transept en de zijbeuken werden mogelijk vernieuwd in het begin van 18de eeuw en voorzien van getoogde vensters. De breuk met voorgaande periodes wordt duidelijk. De middeleeuwse gotiek heeft definitief afgedaan en de nieuwe kunststromingen uit Frankrijk worden omarmd. Een eenheid met het bestaande is onbelangrijk, het nieuwe moet modern en volgens de heersende mode zijn.

Een totaal andere visie wordt gehuldigd in de 19de eeuw. Het middeleeuwse verleden is terug het voorbeeld. Er wordt gestreefd naar absolute stijleenheid. De 19de-eeuwse aanpassingen gebeurden allen in de stijl van de late neogotiek. De neogotiek overspant een periode van ongeveer 115 jaar (1800-1914). Hoewel de neogotiek na 1885 duidelijk over zijn hoogtepunt heen is dringt de stijl nu pas goed door op het platteland. De productie van neogotisch meubilair en restauraties bloeien als nooit tevoren. Naast een strekking die poogt de stijl te vernieuwen door inbreng van Arts-and-Crafts elementen evenals het symbolisme en impressionisme is er een tweede strekking welke zich opsluit in het academisme. Zij bouwen voort op de archeologische neogotiek en blijven bouwen en restaureren naar voorbeelden van Viollet-le-Duc. Het is tot dat zichzelf steeds herhalend academisme dat figuren als Hendrik Geirnaert, Mathias Zens, Remi Rooms behoren.

In 1895-1897 werden grondige restauratie- en vergrotingsplannen uitgevoerd door architect Hendrik (Henri) Geirnaert. Deze voorzag onder meer in het vervangen van alle 18de-eeuwse getoogde vensters en rondbogige (romaanse) galmgaten door neogotische spitsboogvensters met tracering, het verlengen van de zijbeuken met één en het schip met twee traveeën en het bouwen van een nieuwe vijfzijdige doopkapel aan noordzijde en sacristie en berging aanleunend tegen het koor in het oosten. Het vernieuwen van de daken en de torenspits en het plaatsen van een nieuw houten spitstongewelf in het schip werd gerealiseerd in 1899. Als gevolg van deze restauratie en verbouwing kreeg de kerk het uitzicht van een (neo-)gotisch geheel.

In 1988 werd de torenspits gerestaureerd door architect G. De Vos.

Algemene beschrijving

De Sint-Ursmaruskerk is ingeplant ten oosten van het dorpspleintje te midden van het voormalige, thans begraasde ovale kerkhof met nog twaalf ijzeren kruisen. De oorspronkelijke hoge ommuring werd vervangen door een laag muurtje en een haag bestaande uit haagbeuk (*Carpinus*) en meidoorn (*Crataegus*) achteraan. Aan de westzijde,

tegenover de kasteeldreef, geeft een ijzeren toegangshek tussen vierkante pijlers toegang tot de kerk en het hofje. Langs de noordoostelijke zijde leidt een pad geflankeerd door twee linden naar de pastorie.

De huidige kerk vertoont de plattegrond van een driebeukige hallenkerk met vijf traveeën met niet uitspringend transept, kruisingstoren en een koor van twee traveeën met een driezijdige absis boven een zogenaamde crypte. Een rond traptorentje, een berging en de sacristie bevinden zich respectievelijk in de noordoostelijke en zuidoostelijke oksel.

Het kerkgebouw is hoofdzakelijk opgetrokken uit baksteen met verwerking van zandsteen op een plint van breuksteen. De toren is van Doornikse steen. Leien zadeldaken en een hoge naaldspits op toren dekken het gebouw af.

De westgevel is opgebouwd uit drie puntgevels. De uitspringende brede middenpuntgevel met schouderstukken en kruisbekroning is voorzien van een spitsboogportaal onder waterlijst en dito venster met neogotische tracering. De zijbeuken hebben iets lagere en smallere puntgevels. De noord- en zuidgevel vertonen thans gelijkaardige spitsboogvensters en gedichte lage korfboogdeurtjes. Een vijfzijdig uitgebouwde doopkapel bevindt zich in de eerste noordtravee. De transeptarmen zijn afgewerkt met dezelfde puntgevels en een rond traptorentje werd toegevoegd in de noordoostelijke oksel tussen het koor en de berging. Bij de vieringtoren werd de overgang van vierkante naar achthoekige torengeliding bekomen door halfpiramidale leien dakjes. Vier spitsbogige galmgaten (met uurwerken erboven) in vroeggotische stijl doorbreken de rechte zijden.

De koorzijde is voorzien van gelijkaardige koorvensters, de vroegere toegang tot de crypte met begraafplaats van de edellieden en symmetrisch uitgewerkte zijvleugels met puntgevels in de uiterste traveeën. Tegen de linker puntgevel werd een kruisbeeld onder houten luifel geplaatst.

Het interieur is kenmerkend voor een hallenkerk met drie beuken gescheiden door rondboogarcaden met geprofileerde booglijsten op Dorische zuilen op hoge achthoekige sokkels. Het interieur is witgeschilderd doch voorheen was er een kleurrijke beschildering met imitatievoegen en friezen met sjablonenmotieven. Het schip en het koor zijn overwelfd met een houten spitstongewelf, de zijbeuken hebben gepleisterde kruisribgewelven met geprofileerde zandstenen ribben. Zware vierkante pijlers ondersteunen de kruising.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Parochiekerk Sint-Ursmarus* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74294> (geraadpleegd op 27 juni 2017).

Bespreking roerend patrimonium, orgel, e.a.

Inventaris en archief

- Inventaris
 - Inventaris van de gehele collectie roerende goederen (101-150 stuks).
 - Opgesteld door de Provincie Oost-Vlaanderen. Laatste update 2007.
 - Elektronisch beschikbaar.

- Archief
 - o Archief (kerkfabriek en parochie) wordt bewaard in de pastorie.
 - o Geordend, maar geen inventaris.
 - o Niet-raadpleegbaar door derden.
 - o Archief bevat o.m. plannen van de kerk.

H. Moeder Anna.

O.L.V. van Nokere

Het aanwezige meubilair getuigt van een drang tot aankleden van het gebouw. Steeds werd daarbij consequent voor de nieuwe kunststijlen gekozen. Het is opvallend hoe bij de interieuraankleding men steeds mee is met zijn tijd. Tot de oudste interieurelementen behoren onder andere de 14de-eeuwse doopvont en een gepolychromeerd beeld van de Heilige Barbara (15de eeuw).

Tijdens de 17de eeuw ontstaat er in Vlaanderen een geheel eigen barokstijl. Hoewel de stijl afkomstig is uit Italië zal in Vlaanderen tijdens de 'Eeuw van Rubens' (eerste helft 17de eeuw) een geheel eigen stijl ontstaan waarin overvloedig houtsnijwerk en beeldhouwwerk de boventoon zal voeren. De 17de-eeuwse preekstoel van Nokere werd in deze Vlaamse barokstijl uitgevoerd. De vormgeving, sculptuur en ornamentiek zijn traditioneel voor deze periode. De aanwezigheid van een 17de-eeuwse preekstoel in perfecte stijl is dan weer uitzonderlijk voor Vlaanderen, zeker gezien de verbouwingen in de 18de en 19de eeuw waarbij veelal ouder meubilair verloren ging.

Eveneens 17de-eeuws is het gepolychromeerde en in zijde geklede Sint-Ursmarusbeeld.

Het koor is voorzien van een fraaie marmeren grafmonument voor Mathieu Xavier de Ghellinck (kasteelheer van Nokere van 1727 tot aan zijn dood in 1747) en zijn echtgenote Anne Françoise de la Kethulle d'Havrij. Het monument, bestaande uit witte en zwarte

marmer, dateert van 1747 en is volledig in rococostijl uitgevoerd. Het monument is een vroeg voorbeeld van de in Frankrijk ontstane en naar Vlaanderen overgewaaid rococostijl die hier een bloei kent van ongeveer 1740 tot 1760. In eerste instantie vallen de steden Antwerpen en Gent voor de nieuwe gracieuze stijl, pas later vindt het rococo zijn weg naar het platteland. Een dergelijk rijk en bovendien vroeg grafmonument van lokale adel is voor Vlaanderen een uitzondering. Mathieu Xavier de Ghellinck kocht het kasteel van Nokere in 1727. Hij wordt te Nokere begraven in 1747 zijn echtgenote sterft op 4 maart 1780 en wordt te Gent begraven. Het kasteel wordt vervolgens bewoond door hun zoon Adrien-Philippe de Ghellinck die op 22 mei 1765 te Gent overlijdt. Hij wordt in Nokere bijgezet. Gezien Keizer Jozef II in 1784 verbiedt om nog langer in de kerk te begraven mag aangenomen worden dat de twee kisten in de crypte van Nokere deze zijn van M.X. de Ghellinck en A.F. de Ghellinck, vader en zoon.

Het grootste deel van de blankhouten aankleding van de kerk kwam tot stand omstreeks 1788 dankzij de schenking van de toenmalige kasteelheer en zijn echtgenote: Jean-Baptiste-Joseph de Ghellinck de Nockere (kleinzoon van Mathieu-Xavier) en Marie-Claire De Coninck de Merckem. De ornamentiek met guirlandes, triglifien, vuurpotten, strikken en algemeen geldende strakke vorm is typisch voor de classicistische stijl. Gezien de eenheid in ornamentiek en materialen kunnen volgende elementen tot deze campagne gerekend worden: koorgestoelte (voorbehouden voor de kasteelheren van Nokere), lambrisering, zijaltaren (combinatie hout/marmer). De lambrisering werd voorzien van het wapenschild van de familie. Boven de altaren werden twee 18de-eeuwse schilderijen van anonieme schilders ingepast 'Kroning van Maria in de hemel door de H. Drievuldigheid' en 'H. Ursmarus zegent mensen en dieren'. Op het noordelijke zijaltaar een 'H. Familie' uit de 19de eeuw.

De gepleisterde ornamentiek, links en rechts op de pijlers van de toren (zichtbaar vanuit de middenbeuk) werden in dezelfde bouwcampagne van 1788 aangebracht. Zij stellen het Oude en Nieuwe Testament voor.

Het orgel van Lambert-Benoit Van Peteghem werd geplaatst in 1774, maar jammer genoeg werd in 1843 aangepast en in 1898 verplaatst.

Eveneens 18de-eeuws zijn de beeldjes van Onze-Lieve-Vrouw-van Nokere en Sint-Anna-ten-Drieën.

Het laat neogotische hoogaltaar (1898) is van de hand van Remi Rooms naar een ontwerp van Hendrik Geirnaert. Remi Rooms behoorde tevens tot het academische strekking binnen de late neogotiek. Het door hem vervaardigde meubilair was traditioneel van vormgeving. Het hoogaltaar van Nokere vormt hierop geen uitzondering. De middeleeuwse iconografie en iconologie worden overgenomen. Het marmeren altaarblad wordt ondersteund door drie zuilen. Tussen de zuilen staan de offertafel en de Ark des Verbonds afgebeeld. Het Oude Testament ondersteunt het Nieuwe Testament. De bovenbouw van het altaar bestaat uit een koperen tabernakel en een eikenhouten retabel. Het tabernakel is op de voorzijde voorzien van maaswerk en centraal de voorstelling van het Lam Gods en de miskelk met hostie. Het blankhouten met bladgoud opgehoogde retabel verbeeldt van links naar rechts: de geboorte, de aanbidding der koningen, de kruisdood, de verrijzenis en de

Emmausgangers. De beelden worden opgesteld in rondboognissen. Zowel het thema als de manier van afbeelden zijn typevoorbeelden van het academische volgen van de archeologische neogotiek.

De vijf glasramen in het koor, van de hand van Gustave Ladon, dateren eveneens uit 1898. Ze werden geschonken door de families de Witte en de Kerchove de Dentergem, toenmalige kasteelheren van Nokere. De spitsbogen werden door maaswerk in twee gedeeld. Elk deel stelde twee heiligen voor.

Mathias Zens (1839-1921) leverde twee biechtstoelen.

Binnen en buiten de kerk worden verschillende grafplaten en obiits bewaard welke verwijzen naar de lokale kasteelheren.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Parochiekerk Sint-Ursmarus* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74294> (geraadpleegd op 27 juni 2017).

Textiel:

- oude gewaden zijn recent overgebracht van de pastorij naar de kerk. Nieuwe gewaden en witgoed zijn bewaard in de sacristie.

Liturgisch vaatwerk:

- er is een kluis in de muur van de sacristie waarin het vaatwerk wordt bewaard.

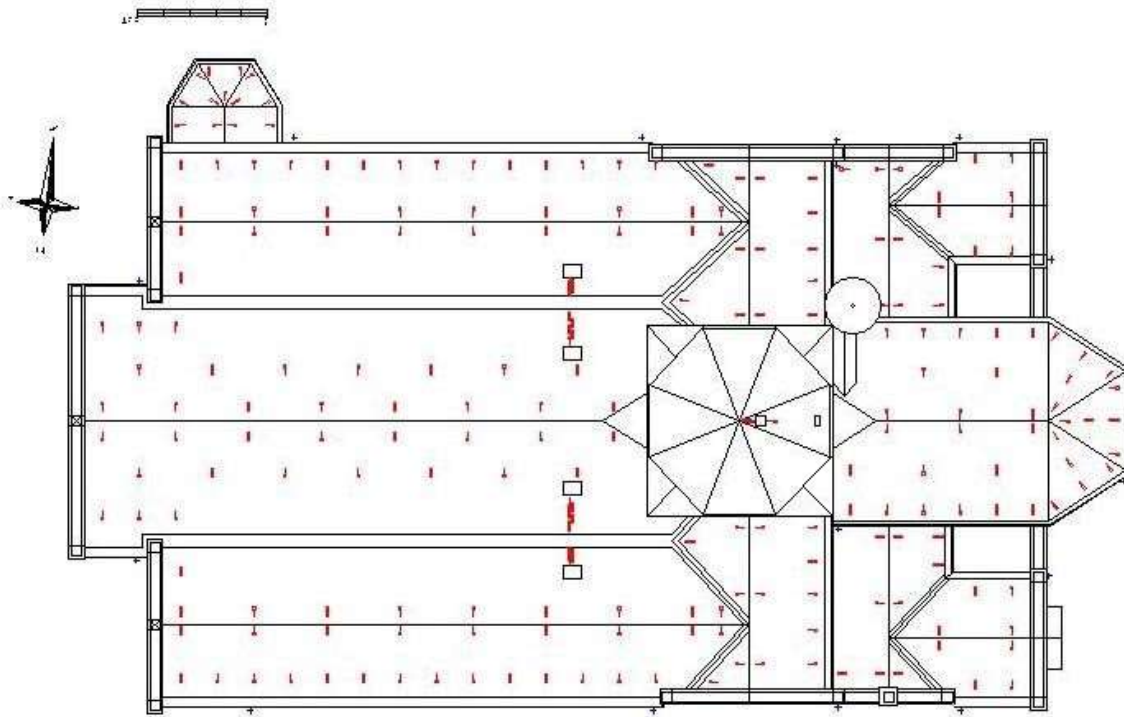
Orgel:

- Oud orgel boven (historisch in twee gesplitst) niet meer in gebruik want klein mankement. Er wordt een kistorgel gebruikt in de rechterzijbeuk waarvan boxen zijn aangebracht boven het doksaal.

Obiits en begravingen

- Obiits van de familie de Ghellinck en de la Kethulle d'Havrij, hoogstwaarschijnlijk begraven in het koor (nu onder podium)
- Onder stermotief voor het hoofdaltaar vermoedelijk pastoors begraven
- Kasteelheren liggen langs zijkanten begraven

b) Architecturale mogelijkheden

De kerk van Nokere vormt een harmonisch geheel met vooruitspringende middenbeuk. Door de aanwezige kruisingstoren is er een duidelijke breuk in het interieur tussen koor en zijkapellen enerzijds en schip anderzijds. Deze opdeling is nog versterkt door het aanbrengen van een verhoogd podium onder de vieringtoren in 2012. Dit podium, waarop het altaar is geplaatst, is afgeboord met oude kerkstoelen uit de kerk van Ouwegem, en wordt ook gebruikt voor allerhande optredens (zie actueel gebruik). De kerk heeft een goede akoestiek. Gezien de zijbeuken na de oorspronkelijke kerk werden bijgebouwd, kunnen ze ook relatief makkelijk worden afgescheiden van de rest van de kerk. Door bijzetwanden zouden de zijbeuken kunnen worden afgeschermd van de middenbeuk. Ook het koor zou op langere termijn eventueel kunnen dienstdoen als stille ruimte, afgescheiden van de rest van de kerk. Links van het koor is een bergruimte ('tweede sacristie', destijds ingang voor pastoor en edellieden) momenteel reeds omgebouwd tot een vergaderruimte (met uitgang naar kerkhof – aan kant van oude pastorij, jongensschool en kosterhuis), een klein keukentje en toilet. Van hieruit is er ook toegang tot de toren van de kerk. Deze ruimtes kunnen op termijn nog verder worden ingericht als omkleed- en vergaderruimte. Uitbreiding van de kerk naar buiten toe is moeilijk gezien de bescherming voor kerk en kerkhof.

Aanwezige voorzieningen

- Verwarming: VIVOX, recent vervangen. Stookruimte rechts van het portaal. Gasleiding Delterme, standaardtemperatuur binnen is 12°C.
- Elektriciteit: in 1986 werd de kerk langs de binnen- en buitenkant vernieuwd. Hierbij werd ook de elektriciteit vernieuwd.

- Geluids- en lichtinstallatie: Circa 10 jaar geleden werden er ledlampen aangebracht. De hoofdschakelaar staat achteraan in de kerk. **Geluidsinstallatie.**
- Sanitair: één toilet aanwezig (verbonden aan de sacristie en niet openbaar)
- Keuken: keukentje aanwezig in 'tweede sacristie' links van het koor, ingericht met frigo (circa 4 jaar oud), microgolf en boiler
- Waterleiding: eigen leiding van de kerk
- Klokken: 3 klokken, waarvan 2 ok en 1 gebarsten

Kerkhof rond de kerk niet meer in gebruik sinds 1971. Geen begraafplaats meer rond de kerk, wel nog in Hovebroekweg, aangelegd begin jaren 1970.

De toegankelijkheid voor andersvaliden is voldoende. Aan de doopkapel is een ingang met toegangsplatform. Aan deze ingang is ook een parkeerplaats voor gehandicapten aanwezig.

Voor de aanwezigheid van waardevol interieur zie beschrijving cultuurhistorische waarde. De preekstoel is in de loop der tijden tweemaal verplaatst. In 1986 werd hij in de rechterzijbeuk opgesteld. De glasramen dateren van circa 1900.

Zicht op het orgel.

Zicht op het koor.

Zicht op de zuidelijke zijbeuk.

Zicht op de noordelijke zijbeuk.

c) Bouwfysische toestand

De **algemene bouwfysische toestand** is goed. De kerk heeft een restauratiecampagne ondergaan in 1991. Er werd toen in het schip van de kerk onder meer een insectenbestrijding uitgevoerd met een vloeibaar bestrijdingsmiddel. Het hout in de toren werd circa 10 jaar geleden behandeld. De spits werd bij de grote restauratie begin jaren '90 vernieuwd, de houten balken niet. De klokkenstoel (Jean Casier Peter) werd circa 1950 vernieuwd. In de jaren '80 werd binnen in de kerk de lambrisering in de linker en rechterzijkapellen afgenomen.

Monumentenwacht is aangesteld voor de inspectie van het kerkgebouw. Voor het interieur werd een rapport met een hele reeks aanbevelingen opgemaakt in 2012. Een eerste rapport voor het exterieur werd opgemaakt in 2015.

Interieur (2012)

1. Conservatie of restauratie door een gekwalificeerde restaurateur

- Dringend
 - Het koorgestoelte en de lambrisering in het koor

- De plint achter het hoofdaltaar
- Op korte termijn
 - De bepleistering op het gewelf van de viering
 - De kroning van Maria (schilderij)
 - Heilige Anna ten drieën (sculptuur)
- Op termijn
 - De biechtstoelen
 - Heilige familie (schilderij)
- Op lange termijn
 - Heilige Ursmarus zegent mensen en dieren (schilderij)
 - Garfmonument Matheus Xaverius de Ghellinck
 - De zijaltaren
 - De kruisweg
 - Ciborie
 - Zevenarmige kandelaar
 - De stralenmonstrans

2. Insecten en/of schimmels

- Aantasting door de bonte knaagkever
 - Lambrisering in het koor (onderste panelen en plinten)
 - Koorgestoelte (onder de zitbank en lokaal in plankenvloer)
- Aantasting door de kleine klopper
 - De obiit uit 1869
 - De obiit uit 1887
 - De rechtersteun onder het priesterzitje van de noordelijke biechtstoel
 - Een legplank in de ééndeurskast (links van de sacristiekast)
 - De hoeksteunen onder de zitting van de koorstoelen- en krukken
 - De sculptuur Heilige Barabara

3. Preventieve maatregelen

- De marmeren tombealtaren van de zijaltaren
- Wijwatervaten
- Doopvont
- Preventieve conservering van metaal
- Voorzie alle grotere objecten van katoenen strophoezen
- Reinigen van zilveren objecten
- Verwijderen van poetsmiddelresten
- Twee kleine kandelaars in de kluis
- Kandelaars
- De afsluiting van de doopkapel en de bloemenkrans rond Heilige Jozef en Onze-Lieve-Vrouw

- Doopvont (koor)
- Altaarkruis (kluis)

4. Courant onderhoud

- De vloer
- Metalen voorwerpen met grotere regelmaat ontstoffen
- Aankleding van H. Anna ten drieën en Onze-Lieve-Vrouw met kind

5. Klimaat en licht

- Temperatuur voor de kerkdienst langzaam verhogen

Exterieur (2015)

In 2015 werd aanbevolen voor een optimale toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid:

De volgende werkzaamheden werden in 2015 uitgevoerd:

- Goten gereinigd voor controle
- Eén verstopte afvoerpijp gereinigd
- Bijschaven van gevelluik

De volgende dringende aanbevelingen worden meegegeven:

- Gescheurde vergaarbakken dicht solderen
- Muurdoorbreking oude zijdeur
- Aanstrijkzomen van de nokken vernieuwen
- Schilderen van de stampijpen
- Klinkerpad effenen op plaatsen van verzakking
- Onderhoudsschilderwerken aan gevelluiken en herstel van de vergrendeling
- Waterdichting van het torenluikje
- Functioneel maken van de uilenbak
- Herstelvoegwerken natuurstenen toren
- Stopketting aan het dakluik van de zuidelijke zijbeuk
- Vernieuwen van de uitzetvoegen van de zakgoten
- Schilderen van de ankers op de toren
- Binnentuinen reinigen
- Herstel- en voegwerk aan schouderstuk van de sacristie

Werken te voorzien in een meerjarenplan

Gezien de kerk goed onderhouden wordt kunnen wij enkel verwijzen naar het rapport van monumentenwacht van 29/01/2015.

Werken te voorzien aan roerende inhoud

- lambrisering koor
- restauratie schilderij de kroning van Maria
- bewaren van kledij kan beter

Ondertussen werden reeds dringende maatregelen genomen in opvolging van de rapporten van Monumentenwacht:

- opvolging van de nokken
- onderhoud van schilderijen (circa 40000 euro kosten)
- oprit

2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Ursmaruskerk van is gelegen in de dorpskern van Nokere. De Hovebroekweg die gelegen is rond de kerk is opgenomen op de inventaris Bouwkundig Erfgoed (zie <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/105564>):

Recent hergekasseide weg omheen het ovaal, deels ommuurd en omhaagd voormalig kerkhof, thans leidend naar het nieuwe kerkhof. Ten zuiden aan het oud kerkhof palende voormalige kosterswoning, thans pastorie (nummer 2), gebouwd door de kerkfabriek in 1869 in een sobere baksteenarchitectuur. Ertegenover gelegen voormalige gemeentelijke jongensschool met beraapt schoolhuis (nummer 5), opgericht in 1857, in zijn huidige vorm van 1868, zie jaarankers in rechter zijgevel, sinds 1976 cultureel centrum "Nocra".

AGENTSCHAP ONROEREND

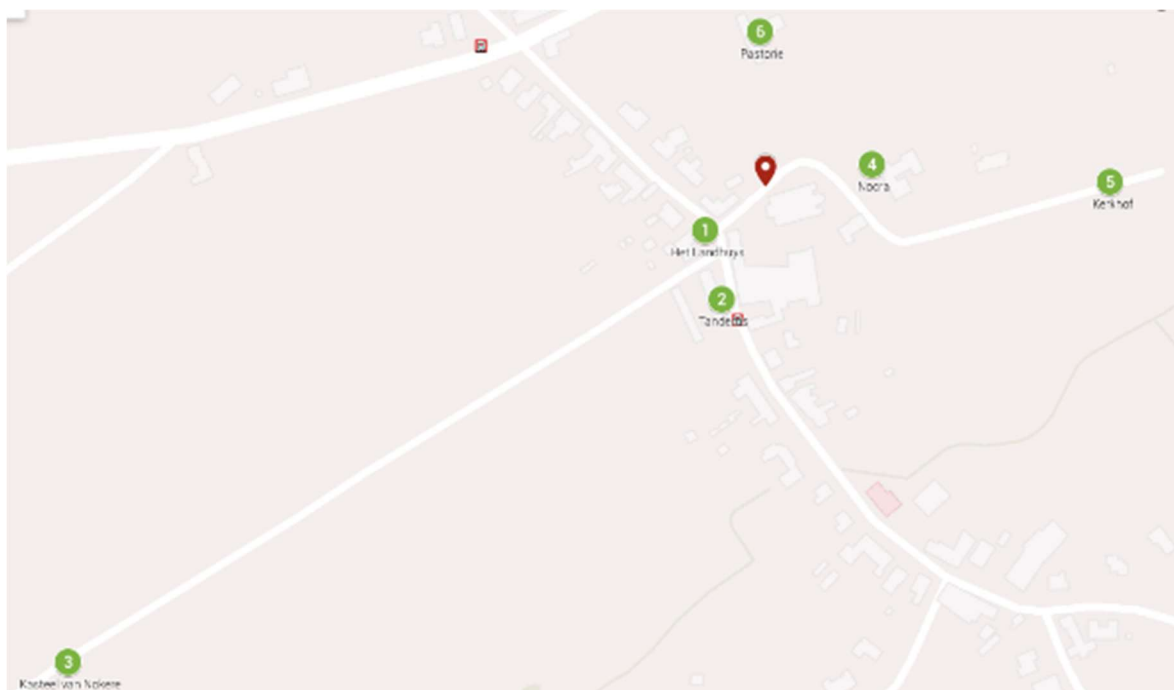
ERFGOED 2017: *Hovebroekweg* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/105564> (geraadpleegd op 4 juli 2017).

De oude pastorie ligt dus verder weg van de dorpskern, groot wit gebouw aan de Waregemsestraat. Achter de kerk is het ontmoetingscentrum Nocra gelegen (voormalige jongensschool, thans eigendom van gemeente, deels gebruikt als gemeenschapsruimte, deels als opvangplaats voor vluchtelingen). Schuin achter de kerk ligt de kosterswoning, die tot voor kort dienst deed als pastorie. Dit gebouw staat nu te koop. Het kerkhof rond de kerk is niet meer in gebruik sinds 1971, wanneer een nieuwe begraafplaats werd geopend op wandelafstand in de Hovebroekweg. De toren van de kerk is 's avonds verlicht met één grote spot. Het luiden van de klokken gebeurt automatisch. Er is een nooduitgang langs achter aangebracht.

De bereikbaarheid via openbaar vervoer en de aanwezigheid van parking.

- Openbaar vervoer: Belbus. De Lijn tijdens de schooluren lijn Waregem-Kruishoutem.
- Parking
 - o Is beperkt, rond de kerk circa 35 à 40 plaatsen

- Het **kerkhof** (Hovebroekweg z.n., 9771 Kruishoutem) bevindt zich op ongeveer 200 m van de kerk. Geuzenkerkhof aan overkant van kasseiweg links van de kerk.
- **Oude pastorie** (Waregemsestraat 19, Kruishoutem). De voormalige Sint-Ursmaruspastorie (met ommuurde tuin en kerkwegel) is momenteel in privéhanden én beschermd (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/74318>). Ze verkeert in een goede toestand.
- **Gesubsidieerde Vrije Basisschool** (Nokere Waregemsestraat 40A, 9770 Nokere): kleuter en lager onderwijs.
- **Zaal Nocra** (Hovebroekweg 3, 9771 Kruishoutem), achter de kerk (zie foto), voormalige jongensschool
- **Nieuw kerkhof sinds 1971** enkele honderden meters van de kerk in de Hovebroekweg.
- **Kosterhuis** (Hovebroekweg 2, 9771 Kruishoutem), deed na de verkoop van de oude pastorie in de Waregemseweg dienst als pastorie. Tot voor kort werd deze 'nieuwe' pastorie schuin achter de kerk gebruikt als woning voor de dienstdoende priester, vergaderruimte voor de parochiale organen en de kerkfabriek, archiefruimte van de parochie en de kerkfabriek en parochiesecretariaat. Dit gebouw staat nu te koop. De kerkfabriek van Nokere plant de aankoop van een appartement voor de dienstdoende priester van de 'nieuwe parochie' op de terreinen van zaal Telex te Kruishoutem die de Vereniging Parochiale Werken er optrekt en waar ook het parochiesecretariaat en archief zal worden ingericht.
- **Kasteel van Nokere** (Kasteeldreef 3, 9771 Kruishoutem)
- **Horeca** in de directe omgeving van het kerkgebouw
 - o **Restaurant Het Landhuys** (Nokeredorpstraat 26, 9771 Kruishoutem)
 - o **Restaurant Tanderus** (Nokeredorpstraat 30, 9771 Kruishoutem)

2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Liturgische activiteiten

Tot 1 juli 2017 gaat er nog één maal per maand een zondagsviering door in de kerk. Deze dienst wordt tijdens het jaar tot nu toe aangevuld met gebedsdiensten. De aanbidding van Sint-Ursmarus leeft nog sterk in de parochie.

Vieringen met Eucharistie of gebedsviering:

- Nieuwjaarswens parochiegemeenschap
- Lichtmisviering i.s.m. school
- Startviering KVLV.
- Paasviering met aansluiting paaseieren rapen in kasteelpark (sedert jaren '50)
- Moederdagviering
- Eerste Communieviering op Onze- Lieve- Heer Hemelvaart.
- Heilig Hartfeest met processie
- Onze- Lieve) Vrouw Hemelvaartviering
- Feest 80 plussers begin september
- Sint-Ceciliafeest met Koninklijke fanfare
- Allerheiligenviering
- Sint-Hubertusfeest met jachtmis (met jachthoornblazers
- Nachtmis
- Kerstmisviering

Niet-liturgische activiteiten

- Lenteconcert of najaarsconcert door Ami Canti (koor Nokere)
 - Boomconcert door Koninklijke fanfare Sint-Cecilia Nokere
 - Sinterklaasfeest m.m.w. school
 - Kerstconcert 26 december: kerstcomité Nokere
 - Grootoudersfeest: school
 - Kerstevocatie: school
 - Muziekconcert Davidsfonds
 - Occasionele optredens: koren, orkest, muziekacademie
- De kerk wordt gebruikt voor andere activiteiten dan de eredienst.
 - o Concert: 2-6 x per jaar
 - o Harmonie: meer dan 6 x per jaar
 - o Koorrepetities: meer dan 6 x per jaar
 - Er is een gebruiksreglement.

Podium.

Hellend vlak naar podium.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Kruishoutem	Sint-Eligiuskerk	Parochiekerk met valorisatie
Marolle	Sint-Gabriëlkerk	Nevenbestemming in tussentijd, herbestemming met stille ruimte na afronden plannen
Lozer	Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstandskerk	Nevenbestemming met evaluatie (nevenactiviteiten verenigingen, cultuur, toerisme)
Wannegem	Sint-Machutuskerk	Nevenbestemming met evaluatie (nevenactiviteiten verenigingen, toerisme), onderzoeken urnenkerk (neven- of herbestemming na plannen)
Lede	Sint-Dionysiuskerk	Nevenbestemming met evaluatie, cultuurkerk (actieve zoektocht culturele nevenactiviteiten)
Nokere	Sint-Ursmaruskerk	Nevenbestemming met evaluatie (nevenactiviteiten verenigingen, toerisme, activiteiten NOCRA)

Als zich een opportuniteit voordoet, is herbestemming voor alle kerken buiten de Sint-Eligiuskerk bespreekbaar, maar wordt in overleg bekeken hoe het aspect stilteruimte kan worden ingebouwd.

De gemeente Kruishoutem telt **zes kerkgebouwen**: de Sint-Eligiuskerk Kruishoutem, de Sint-Gabriëlkerk Marolle, de Sint-Ursmaruskerk Nokere, de Sint-Machutuskerk Wannegem, de Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstandskerk Lozer en de Sint-Dionysiuskerk Lede. Na verschillende overlegmomenten en voorbereidingen tussen het Centraal Kerkbestuur (CKB) Kruishoutem en de Gemeente in het najaar van 2016, werkten Gemeente, CKB en de afzonderlijke kerkfabrieken en het parochieteam, met begeleiding van het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC), verder aan een **gedragen toekomstvisie** op deze zes kerken. Deze oefening is enerzijds het gevolg van de hervormingen aangaande de vorming van de “nieuwe parochies” binnen het Bisdom Gent, anderzijds een antwoord op de verplichting vanuit het Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE) om een kerkenbeleidsplan op te stellen voor kerken die beschermd zijn als monument (allen buiten Marolle en de kerk van Lede, die wel een beschermd orgel heeft en gelegen is in een beschermd dorpsgezicht). Aangezien er een restauratiedossier voor de Sint-Eligiuskerk op de wachtlijst staat van het Agentschap Onroerend Erfgoed is immers een up-to-date en door bisdom en gemeente goedgekeurd kerkenbeleidsplan noodzakelijk voor 1 oktober 2017.

Pastoraal plan

Vertrekpunt voor de discussie over de toekomst van deze kerken met alle betrokkenen is het **pastorale plan** voor de nieuwe “Parochie in Kruishoutem, Wortegem-Petegem, Zingem” dat in november 2016 vormelijk werd gefinaliseerd (zie bijlage). In dit pastorale plan wordt aangegeven dat binnen het nieuwe grote dekenaat Oudenaarde en de nieuwe parochie Kruishoutem, Wortegem-Petegem en Zingem:

- de **Sint-Eligiuskerk** te **Kruishoutem** zal fungeren als **ankerkerk**. Deze kerk blijft dus voor onbepaalde duur **parochiekerk** met een wekelijkse eucharistieviering in het weekend. In deze ‘liturgische kerk’ kunnen ook dopen, communies, vormsels, huwelijken, uitvaarten en andere liturgische vieringen doorgaan.
- de Sint-Gabriëlkerk te Marolle, de Sint-Ursmaruskerk te Nokere, de Sint-Machutuskerk te Wannegem, de Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstandskerk te Lozer en de Sint-Dionysiuskerk te Lede een maandelijkse zondagsviering zullen hebben tot medio 2017 en daarna uitvaarten, huwelijken en occasionele vieringen mogelijk zijn zolang ze niet herbestemd zijn. Deze ‘**zusterkerken**’ zijn vanaf 1 juli 2017 **vatbaar voor neven- of herbestemming**.

Gevolgde werkwijze met werkgroepen

Na een algemeen startmoment op 23 maart 2017 werden een kerkelijke en burgerlijke werkgroep samengesteld die tussen maart en juni 2017 bespraken hoe van het pastorale plan te komen tot een gemeentelijk kerkenbeleidsplan. De **kerkelijke werkgroep** bestond uit vertegenwoordigers van de vijf kerkfabrieken, de pastoor, deken, vertegenwoordigers van het CKB en het parochieteam. De **burgerlijke werkgroep** was samengesteld uit de burgemeester, de bevoegde schepenen en ambtenaren. In elke werkgroep werd een stand van zaken opgemaakt over de verschillende toekomstvisies en werd aangegeven dat de mening van parochianen en burgers over de zes kerken diende meegenomen te worden in de algemene consensusvisie.

Resultaten van de bevraging bij de bevolking over de 6 kerken

Op donderdag 27 april en woensdag 3 mei 2017 werden dan ook **contactmomenten** georganiseerd in CC De Mastbloem waarbij de brede bevolking werd gepolst naar hun toekomstideeën voor de kerken. Op 27 april werden de meningen over de kerken van Kruishoutem, Marolle en Nokere verzameld, op 3 mei kwamen de kerken van Wannegem, Lede en Lozer aan bod. Bij beide contactmomenten waren ongeveer 90 mensen aanwezig. In een algemene introductie (plenum) werd uitleg gegeven over het hoe en waarom van een kerkenbeleidsplan, werd de geschiedenis van de telkens drie kerken geduid en werden verschillende voorbeelden van neven- en herbestemming getoond ter inspiratie. Daarna werd in gemengde gespreksgroepen (circa 6 à 7 mensen per tafel, tussen de 2 en 5 tafels per

kerk) gepeild naar (1) de huidige plaats van de kerken in het dorpsgebeuren, (2) de vraag hoe en op welke termijn een neven- of herbestemming voor de kerken van Marolle, Nokere, Wannegem, Lede en Lozer ingevuld kan worden. Summier brachten deze sessies (zie bijlage) de volgende resultaten op:

Sint-Eligiuskerk te Kruishoutem

Deze kerk zal parochiekerk blijven binnen de gemeente: als ankerkerk zullen naast de wekelijkse zondagsviering om 9u30 en maandagviering om 8u30 verschillende andere liturgische activiteiten blijven doorgaan (vb. communie, vormsel, Taizéviering, etc.). De vier groepen geven een aantal opmerkingen mee over de pastoraal (doorgegeven aan parochieteam) en geven suggesties welke activiteiten qua valorisatie de cultuurhistorische waarde van dit kerkgebouw kunnen versterken. Het belang van de broederschap van het Heilig Kruis (met jaarlijks nog een gedurige aanbidding van het Heilig Sacrament), de eierfeesten en het feit dat de kerk een Open Kerk is worden benadrukt, net zoals de mogelijkheden voor lezingen, gelegenheidstentoonstellingen, ontmoetingen na de viering met een drink, etc. Cruciaal in het kader van dit kerkenbeleidsplan is het lopende restauratiedossier en de ontwikkeling van de schatkamer van de Sint-Eligiuskerk.

Sint-Gabriëlkerk te Marolle

Voor deze relatief jonge kerk lag de vraag voor of en op welke termijn een neven- of herbestemming dient te worden uitgewerkt. De vijf groepen geven aan momenteel te opteren voor een nevenbestemming of een herbestemming met stille ruimte. Alle groepen benadrukken hoe wijk en kerkgebouw nauw met elkaar verbonden zijn: de kerk van de paters Passionisten was de start voor het sociale leven en de wisselwerking blijft groot. De kerk is nu al iedere dag open. De Mariagrot, die bij de afbraak van de kloostergebouwen verdween, wordt sinds de heropstelling in de kerk dagelijks bezocht. Er wordt aangegeven hoe schoolvieringen, de jaarlijkse kerststal in de kerk, de autowijding, 15/08-kermis, de kinderzegen, Christus koning-viering bij de start van het Chirojaar, het maandelijks koorzingen en tentoonstellingen zouden moeten kunnen blijven doorgaan. De gespreksgroepen zien wel een mogelijkheid voor deze kerk als ruimte binnen het nieuwe woonzorgcentrum (WZC) van vzw Vijvens en als ontmoetingsruimte voor de wijk, maar benadrukken het gemeenschapsaspect en het belang van een stille ruimte in de kerk voor de verering van Maria (grot) en Broeder Isidoor (beeld) en als plaats van gebed. De groepen geven aan dat zo'n ruimte eventueel kan ingericht worden in het koor, in de winterkapel, etc. Er lijkt algemene consensus dat deze mogelijkheden (ontmoetingsruimte, ruimte voor WZC en stilleruimte) tussen kerkfabriek Sint-Eligius (huidige eigenaar) en Gemeente en vzw Vijvens dienen te worden uitgeklaard.

Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstandskerk te Lozer

Voor deze kerk lag de vraag voor of en op welke termijn een neven- of herbestemming dient te worden uitgewerkt. De vijf groepen geven aan momenteel te opteren voor een nevenbestemming voor de kerk van Lozer. Ook hier is een sterke link tussen het sociale leven van het dorp en de kerk en geven de gespreksgroepen aan deze niet zomaar te willen laten verloren gaan. De kerk wordt gezien als het kruispunt en het hart van het dorp, waar mensen samenkomen en zich verbonden voelen, ook over de dood heen (cf. kerkhof). Dreef, pastorij, kasteel en kerk vormen één geheel dat erg pittoresk is en ideaal voor toerisme. De verschillende gespreksgroepen benadrukken het belang van de Mariadevotie, die centraal staat in Lozer, en zien de Lozermeifeesten, Lozerkermis, de gezinsvieringen, vieringen met de kleuters, de initiatieven van LOZER CULTUREEL, de jaarlijkse herdenking van het Geheim Leger, rondleidingen, etc. als belangrijk voor de sociale samenhang voor het dorp en wensen deze te behouden. Vanaf 1 juli kunnen geen zondagsvieringen meer doorgaan, maar in nevenbestemming kunnen de Mariaverering, weekvieringen, occasionele vieringen en huwelijken en begrafenissen nog plaatsvinden. Door de goede akoestiek, zien de gespreksgroepen nog meer mogelijkheden voor concerten en repetitieruimte voor muziekstudenten. Voor nevenactiviteiten zouden op termijn wel ingrepen qua sanitair en misschien aan het orgel nodig zijn. De groepen benadrukken dus de mogelijkheden voor socio-culturele activiteiten (ook bijvoorbeeld vergaderruimte) maar wensen een stilteplek onder alle omstandigheden te behouden.

Sint-Machutuskerk te Wannegem

Voor deze kerk lag de vraag voor of en op welke termijn een neven- of herbestemming dient te worden uitgewerkt. De vier groepen geven aan momenteel te opteren voor een neven- of herbestemming, afhankelijk van de toekomstige invulling. In vergelijking met Nokere, Lozer en Marolle zijn er in het kleinere Wannegem minder verenigingen actief, al wordt het initiatief “Wannegem ontpopt”, waarbij een feestcomité de Wannegemenaren samenbracht, beklemtoond. De gespreksgroepen benadrukken de rustige sfeer van het dorp, het unieke beschermde dorpsgezicht met de kerk en haar glasramen, kunstwerken, teksten van pastoor De Vos en bijzondere verering van Sint-Machutus. De reliek van de heilige Machutus trekt regelmatig bezoekers (de kerk is steeds open) en ook bedevaarders van buitenaf (West-Vlaanderen). De kerk heeft wel nood aan een opknopbeurt, maar er wordt aangegeven dat herstellingswerken en al dan niet aanbrengen van centrale verwarming en stromend water (nu ontbrekend) dienen te worden bekeken in de nieuwe bestemming. Men aanvaardt het behoud van de gsm-antennes, maar is tegen een verdere uitbreiding ervan. Algemeen zien de vier gespreksgroepen mogelijkheden in toeristische uitbating (cf. PASS tentoonstelling) voor de ruimere regio, verkoopdagen voor streekproducten, een occasionele ruimte voor de school, etc. Eén gespreksgroep ziet een mogelijkheid als ontmoetingsruimte voor Wannegem-Lede, al beseft men wel dat hier dan grote investeringen nodig zijn en de zaal Tweedorpen vlakbij reeds bestaat. De andere drie groepen zijn gewonnen voor het idee van een urnenkerk voor groot Kruishoutem. De

aanwezigen benadrukken dat een voorstudie hier cruciaal zal zijn en er dient gekeken te worden hoe de aanbidding van Sint-Machutus, stilteruimte en een ruimte voor urnen kan gecombineerd worden, al dan niet in neven- of herbestemming.

Sint-Dionysiuskerk te Lede

Voor deze kerk lag de vraag voor of en op welke termijn een neven- of herbestemming dient te worden uitgewerkt. De twee groepen geven momenteel aan te opteren voor een nevenbestemming voor de kerk van Lede. In vergelijking met Nokere, Lozer en Marolle zijn er in het kleinere Lede minder verenigingen actief (OKRA en Gezinsbond). In de kerk van Lede worden voornamelijk culturele activiteiten georganiseerd zoals tentoonstellingen, concerten, toeristische activiteiten, etc. De kerk is vandaag reeds een Open Kerk. De gespreksgroepen benadrukken de emotionele band die er is met het kleine kerkje van Lede: *“Ze hebben mijn kerk weggenomen en ik kom niet meer thuis”*. Er wordt benadrukt dat deze kleine kerk in een beschermd dorpsgezicht een unieke sfeer van rust en stilte uitstraalt waarbij vooral een culturele en spirituele bestemming logisch lijkt. De kerk is in goede staat, al kunnen sanitair en verwarming beter. De *berceau* in de pastorietaal (waardoor pastoor mensen ziet, maar de mensen hem niet) wordt als uniek beschouwd. De gespreksgroepen zien de volgende jaren een nevenbestemming met occasionele vieringen, huwelijken, begrafenissen, de kermismaandagmis in oktober én socio-culturele activiteiten die verder ontplooid worden. Naast de spirituele functie en een bakken van stilte in woelige tijden, zien de gespreksgroepen dus mogelijkheden voor culturele activiteiten, orgellessen, vergaderruimte, promotie voor toerisme, repetitieruimte, zonnepanelen op dak, etc.

Sint-Ursmaruskerk te Nokere

Voor deze kerk lag de vraag voor of en op welke termijn een neven- of herbestemming dient te worden uitgewerkt. De vier groepen geven aan momenteel te opteren voor een nevenbestemming voor de kerk van Nokere. Er is een sterke link tussen het sociale leven van het dorp en de kerk en de gespreksgroepen geven aan deze niet zomaar te willen laten verloren gaan. Activiteiten zoals paarden- en hondenwijding met Sint-Hubertus, het feest van het Heilig Hart, de schoolvieringen, de viering met nieuwgedoopten met Lichtmis, vieringen met verenigingen zoals bijvoorbeeld KVLV, het Sint-Niklaasfeest, activiteiten van het Davidsfonds, de middernachtmis, de paaseierenraap, het feest van de 80'ers, Sint-Ceciliamis, kerstconcert, de Allerheiligenviering en processie zouden moeten kunnen blijven doorgaan. Tot 1 juli 2017 zal nog een maandelijkse eucharistie in het weekend doorgaan, daarna zouden nog begrafenissen, huwelijk en deze occasionele vieringen kunnen plaatsvinden. De gespreksgroepen benadrukken hoe de kerk 'tweede thuis' is voor de dorpsgemeenschap en zien een mogelijkheid om een aantal activiteiten die nu doorgaan in zaal NOCRA (kaartnamiddagen, vergaderingen, kleine bijeenkomsten verenigingen, etc.) te laten doorgaan in de kerk. Er zou dan goed moeten nagedacht worden over een huishoudelijk reglement en welke aanpassingen (vb. sanitair, opvang artiesten, keukentje) extra nodig zijn, maar de groepen staan open voor een gecombineerd gebruik van de kerk

als stilte- en ontmoetingsruimte. Concerten (cf. goede akoestiek), het openstellen van de kerk voor passanten, acties voor goede doelen en de school worden ook als mogelijkheden voor deze kerk voorgesteld.

Algemene opmerking

Er kwam een algemene opmerking over het denkproces over de toekomst van de kerken waarbij de vraag werd gesteld of we per se moeten zoeken naar een concrete bestemming voor gebouwen die al eeuwen lang voor de gemeenschap, gebed, stilte en reflectie zijn bedoeld.

Stuurgroep-beslissing voor elke kerk

Deze resultaten werden besproken in de kerkelijke en burgerlijke werkgroepen (respectievelijk 8 en 17 mei) en tot slot in een gezamenlijke **stuurgroepvergadering** op 7 juni 2017. In onderling overleg en met **algemene consensus** werd voor het kerkenbeleidsplan de volgende principiële beslissing genomen:

- de Sint-Eligiuskerk **Kruishoutem** blijft onveranderd **parochiekerk** maar in deze kerk zal verder ingezet worden op valorisatie.
- voor de Sint-Gabriëlkerk **Marolle** wordt na een overgangsfase van nevenbestemming overgegaan tot een **herbestemming** van de kerk met een combinatie van stilteruimte, functie binnen het toekomstige omliggende woonzorgcentrum van vzw Vijvens én een ontmoetingscentrum voor de wijk.
- voor de kerken van **Nokere, Lozer en Lede** is herbestemming eventueel een mogelijkheid, maar worden in de **volgende jaren** (5 jaar of volgende meerjarenplanning 2020-2025) alle kansen gegeven aan **nevenbestemming**. De algemene vraag naar het continueren van begrafenissen, huwelijken en occasionele vieringen in deze zusterkerken en de nood aan een plaats om even stil te vallen, worden zo gecombineerd met het stimuleren van het initiatief van de lokale verenigingen. Als zich een opportuniteit voordoet, is herbestemming op termijn wel bespreekbaar en wordt best bekeken hoe het aspect stilteruimte kan worden ingebouwd.
- voor de Sint-Machutuskerk van **Wannegem** wordt een voorstudie voor het inrichten van een urnenkerk in de kerk uitgevoerd. Tijdens deze haalbaarheidsstudie wordt gekeken of voor het behoud van de verering van Sint-Machutus een **neven- of herbestemming** is aangewezen. Ook voor deze kerk geldt dat als zich een opportuniteit voordoet, herbestemming bespreekbaar is en wordt bekeken hoe het aspect stilteruimte dan kan worden ingebouwd.

Deze principebeslissing heeft voor de afzonderlijke kerken de volgende consequenties:

Sint-Eligiuskerk te Kruishoutem

Deze kerk blijft ankerkerk en wordt dus aangeduid als **parochiekerk met valorisatie**. Neven- of herbestemming staat voor deze grote kerk dus niet ter discussie. De stuurgroep benadrukt het belang van toeristische ontsluiting. Het restauratiedossier, dat bij goedkeuring van dit kerkenbeleidsplan niet van de wachtlijst van het Agentschap Onroerend Erfgoed wordt geschrapt, kan zo snel worden uitgevoerd.

Sint-Gabriëlkerk te Marolle

De kerk van Marolle speelt een belangrijke rol in de lokale gemeenschap van de wijk, vandaar dat de stuurgroep het behoud van dit gebouw cruciaal vindt. Een toekomstige invulling wordt gezien als een combinatie van (1) een **stille ruimte** (Mariagrot, verering Broeder Isidor, plaats voor gebed), (2) een **ontmoetingsplaats** voor de **wijk** (cf. zaal Elckerlyc), (3) een **functie** binnen het nieuw te bouwen **woonzorgcentrum** (WZC) van vzw Vijvens. De stuurgroep benadrukt het belang van snelle gesprekken en uitsluitel over de eigendom en het toekomstig beheer van deze kerk tussen de volgende partners: Kerkfabriek Sint-Eligius (huidige eigenaar), vzw Vijvens en het Gemeentebestuur van Kruishoutem. Na een **overgangperiode** van **nevenbestemming** (met mogelijkheid van occasionele vieringen, huwelijken, begrafenissen, bezinning, etc. én activiteiten van de lokale verenigingen) en een grondige voorstudie en planning, zal een **herbestemming** gerealiseerd worden met een stilteplaats als cruciaal onderdeel (in koor of ruimte boven sacristie, te bekijken in plannen) en met aandacht voor de noden van WZC en Gemeente.

Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstandkerk te Lozer

In de kerk van Lozer, die eigendom is van de kerkfabriek, gaan nu reeds heel wat nevenactiviteiten door (zie boven). Een toekomstige invulling wordt gezien als een **nevenbestemming met evaluatie** (5 jaar of volgende meerjarenplanning 2020-2025). Naast de typerende Mariadevotie, weekvieringen, begrafenissen, huwelijken, en occasionele vieringen (**liturgie en bezinning**) zullen in de kerk ook **activiteiten** van LOZER CULTUREEL en de **verenigingen** kunnen doorgaan die aansluiten bij het kerkgebouw (profane activiteiten). Als zich een opportuniteit voordoet, is herbestemming bespreekbaar en wordt bekeken hoe het aspect stilteruimte kan worden ingebouwd.

Sint-Machutuskerk te Wannegem

Wannegem is een kleinere en dus minder actieve parochie. Er zijn bovendien grotere werken nodig aan de Sint-Machutuskerk (dringende en minder dringende onderhoudswerken). Op **korte termijn** ziet de stuurgroep de toekomstige invulling als **nevenbestemming met evaluatie** (5 jaar of volgende meerjarenplanning 2020-2025): zo kunnen naast begrafenissen, huwelijken, en occasionele vieringen (**liturgie en bezinning**), de **verenigingen** en het initiatief "Wannegem ontpopt" hier bijvoorbeeld **activiteiten** organiseren in onderling overleg met de kerkfabriek. Voor een **langer termijnproject** onderzoekt de stuurgroep de mogelijkheden van een **urnenkerk** in de kerk van Wannegem. De Kerkfabriek en Gemeente

zullen een haalbaarheidsstudie laten uitvoeren om de financiële en praktische haalbaarheid binnen deze plattelandscontext uit te klaren, rekening houdend met (1) algemeen beleid van de nieuwe fusiegemeente Kruishoutem-Zingem omtrent begraafplaatsen, (2) vraag naar kwalitatieve urnenbegraafplaats in de ruimere regio Waregem-Oudenaarde. Binnen dit traject zal worden nagegaan of een **neven- of herbestemming** nodig is om de verering van Sint-Machutus (stilteplek bij de reliek) binnen dit funerair project te vrijwaren. Het rust- en stilteaspect van deze kerk wordt door de stuurgroep onderstreept. Als zich een opportuniteit voordoet of moest het project urnenkerk niet kunnen worden gerealiseerd, is herbestemming wel bespreekbaar en wordt bekeken hoe het aspect stilteruimte kan worden ingebouwd.

Sint-Dionysiuskerk te Lede

Ook in het kerkje van Lede gaan reeds heel wat culturele nevenactiviteiten door (zie boven). Een toekomstige invulling wordt gezien als een **nevenbestemming met evaluatie** (5 jaar of volgende meerjarenplanning 2020-2025). Bezinning, begrafenissen, huwelijken en occasionele vieringen zullen hier dan afgewisseld worden met culturele activiteiten en eventuele activiteiten door verenigingen (vb. vergaderingen OKRA en Gezinsbond). Door de voorgaande culturele initiatieven (tentoonstellingen, concerten) en rijke erfgoedcontext ziet de stuurgroep een mogelijkheid voor de Sint-Dionysiuskerk als **cultuurkerk**. Hiervoor zal actief op zoek gegaan worden naar extra nevenactiviteiten. De stuurgroep ziet voornamelijk kleinere activiteiten in de creatieve of muzikale sfeer in aanmerking komen. Zo zal nagegaan worden of ateliers van kunstenaars (van de kunstacademie of andere groepen) en een systematische tentoonstellingsruimte mogelijk zouden zijn. Als zich een opportuniteit voordoet, is herbestemming bespreekbaar en wordt bekeken hoe het aspect stilteruimte kan worden ingebouwd

Sint-Ursmaruskerk te Nokere

Ook in de kerk van Nokere gaan nu reeds heel wat nevenactiviteiten door (zie boven). Een toekomstige invulling wordt gezien als een **nevenbestemming met evaluatie** (5 jaar of volgende meerjarenplanning 2020-2025). Naast weekvieringen, begrafenissen, huwelijken, en occasionele vieringen (**liturgie en bezinning**) zullen in de kerk ook **activiteiten van verenigingen** doorgaan die aansluiten bij het kerkgebouw (profane activiteiten). De stuurgroep wil een aantal publieke activiteiten uit zaal NOCRA onderbrengen in de kerk. Een werkgroep bestaande uit de kerkfabriek Sint-Ursmarus, vrijwilligers en afgevaardigden van de gemeente zullen bekijken welke activiteiten kunnen plaatsvinden (wat wel, wat niet), gebruiksovereenkomsten opstellen en nagaan welke infrastructuur nodig is (sanitair, keukentje, etc.), ook in functie van de volgende meerjarenbegroting. Als zich een opportuniteit voordoet, is herbestemming wel bespreekbaar en wordt bekeken hoe het aspect stilteruimte kan worden ingebouwd.

3.2. Plan van aanpak

Verdere uitwerking van dit plan

De stuurgroep, bestaande uit de kerkelijke en burgerlijke werkgroep (aldus een delegatie van CKB, de kerkfabrieken, het parochieteam en vrijwilligers uit de parochies (2 per kerktoren) en de Gemeente), engageert zich om een “**werkgroep kerkgebouwen**” op te richten die de uitvoering van de neven- en herbestemmingen van de kerken Marolle, Nokere, Wannegem, Lozer en Lede en de valorisatie van de kerk van Kruishoutem verder zal opvolgen en stimuleren. Deze werkgroep kan aangevuld worden met mensen die zich hiervoor willen engageren. De volgende concrete acties zullen daarbij worden ondernomen:

- duidelijke **communicatie** omtrent de mogelijkheden in de zes kerkgebouwen: verenigingen en belanghebbenden en betrokkenen moeten weten dat nieuwe initiatieven mogelijk zijn.
- organiseren van een **infosessie** over dit kerkenbeleidsplan om proces in gang te zetten.
- **stimuleren** van nieuwe **initiatieven**, suggesties en activiteiten van passend gebruik
- uitwerken van **duidelijke afspraken** (gebruiksovereenkomst, huishoudelijk reglement) omtrent wat wel en niet kan doorgaan in de kerken.
- de zes kerken zo frequent mogelijk openstellen voor bezoekers, indien mogelijk aan te sluiten bij **Open Kerken** en in te zetten op veiligheidszorg in functie hiervan.
- nemen van initiatieven i.v.m. **toeristische ontsluiting** van de **zes kerken** door de kerkfabrieken, Heem- en geschiedkundige Kring Hulthem, IOED EVA Erfgoed Vlaamse Ardennen en vzw Toerisme Vlaamse Ardennen. De Gemeente Kruishoutem wil deze initiatieven actief steunen. Elk van de kerken heeft troeven die meer kunnen worden uitgespeeld (vb. bordjes, QR-codes, folders, etc.).
- bekijken bij de besprekingen in 2019 van de volgende **meerjarenbegroting** (2020-2025) hoe de neven- of herbestemmingsideeën ook financieel kunnen ingepast worden.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Gent en door de gemeenteraad.